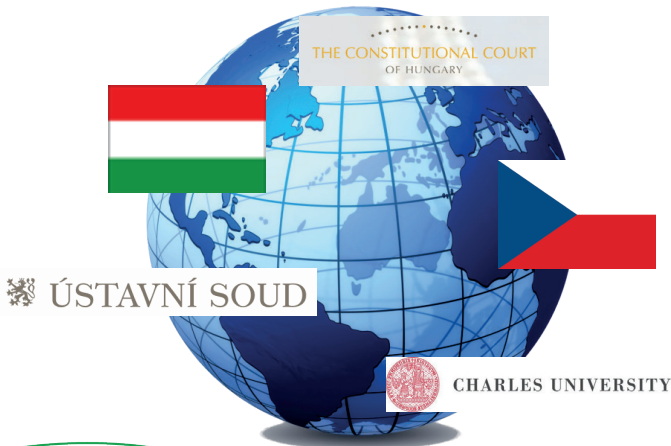

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงาน
โครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย
ณ ประเทศฮังการีและสาธารณรัฐเช็ก
ระหว่างวันที่ ๒๔ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

เอกสารสรุปผลการศึกษาดูงาน
โครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย
ณ ประเทศฮังการีและสาธารณรัฐเช็ก
ระหว่างวันที่ ๒๔ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ISBN 978-616-8033-47-0

พิมพ์ครั้งที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓
จำนวน ๕๐ เล่ม

จัดทำโดย สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๕๐
(อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ๑๒๐ หมู่ ๓ ถนนแจ้งวัฒนะ
แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๑๐
โทรศัพท์ ๐-๒๑๔๑-๗๗๗๗ โทรสาร ๐-๒๑๔๓-๙๕๐๐
www.constitutionalcourt.or.th

พิมพ์ที่ บริษัท แอคทีฟ พรินท์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๕๓๐-๔๑๑๔ โทรสาร ๐-๒๑๐๘-๘๙๕๑

คำนำ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักพัฒนาระบบบริหาร ได้จัดทำโครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย ณ ประเทศฮังการีและสาธารณรัฐเช็ก โดยมีกำหนดการเดินทางไปศึกษาดูงาน ระหว่างวันที่ ๒๔ เมษายน – ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ เพื่อให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้บริหาร และข้าราชการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ด้านต่างๆ กับบุคลากรของศาลรัฐธรรมนูญฮังการี (The Constitutional Court of Hungary) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก (The Constitutional Court of Czech Republic) และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส (Charles University) และนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาประยุกต์ใช้และพัฒนางานของ สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญด้านต่างๆ ให้มีความก้าวหน้าในระดับสากลมากยิ่งขึ้น

การศึกษาดูงานต่างประเทศ ณ ประเทศฮังการีและสาธารณรัฐเช็กในครั้งนี้ กล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จอย่างยิ่ง โดยเฉพาะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการ ที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้เข้ารับการศึกษาดูงาน อาทิ องค์ความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และศาลรัฐธรรมนูญ ความร่วมมือด้านการศึกษาวิจัยทางรัฐธรรมนูญและกฎหมายมหาชน ระบบการศึกษาด้านกฎหมาย การบริหารจัดการองค์กร ตลอดจนการเรียนรู้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศฮังการีและสาธารณรัฐเช็ก เป็นต้น

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารสรุปผลการศึกษาดูงานนี้จะ เป็นประโยชน์แก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาดูงานต่างประเทศ ตลอดจน สามารถใช้ในการศึกษาต่อยอดทางวิชาการได้อีกด้วย และ การศึกษาดูงาน ต่างประเทศ ณ ประเทศฮังการีและสาธารณรัฐเช็กในครั้งนี้จะประสบความสำเร็จไปไม่ได้ หากไม่ได้รับการสนับสนุนและการให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการติดต่อ ประสานงานด้านการต่างประเทศจาก นายวรวิทย์ กังคศิเทียม ตุลาการ

(ข)

ศาลรัฐธรรมนูญ และ ดร.ปัญญา อุตชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญต้องขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ และต้องขอขอบคุณ
คณะทำงานและผู้เข้ารับการศึกษาดูงานทุกท่านที่ได้บริหารจัดการการศึกษาดูงาน
ครั้งนี้ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการทุกประการ

(นายเชาวนะ ไตรมาศ)

เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

กันยายน ๒๕๖๒

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
สารบัญ.....	(ค)
กำหนดการศึกษาดูงาน	๑
ข้อมูลพื้นฐานของฮังการี (Hungary)	๖
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์.....	๑๑
- ผลการศึกษาดูงาน ณ สถานเอกอัครราชทูต.....	๑๕
ณ กรุงบูดาเปสต์	
ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี.....	๒๐
(The Constitutional Court of Hungary)	
- ผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี.....	๔๘
ข้อมูลพื้นฐานของสาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic).....	๕๙
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก.....	๖๗
(The Constitutional Court of Czech Republic)	
- ผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก.....	๘๕

สารบัญ

หน้า

มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ (Charles University).....	๙๖
- ผลการศึกษาดูงาน ณ คณะนิติศาสตร์.....	๑๐๑
มหาวิทยาลัยชาร์ลส์	
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก.....	๑๑๔
- ผลการศึกษาดูงาน ณ สถานเอกอัครราชทูต.....	๑๑๕
ณ กรุงปราก	
ภาคผนวก	
- คำสั่งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๔๓/๒๕๖๒	๑๒๐
ลงวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒	
- รายชื่อคณะศึกษาดูงาน.....	๑๒๓

กำหนดการศึกษาดูงาน
โครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย
ณ ประเทศอังกฤษและสาธารณรัฐเช็ก
ระหว่างวันที่ ๒๔ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

วันพุธที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๖๒

๒๒.๓๐ น. คณะพร้อมกันที่ท่าอากาศยานนานาชาติสุวรรณภูมิ ชั้น ๔ ประตู ๒
การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๒ กรุงเทพฯ-บูดาเปสต์

๐๑.๒๐ น. ออกเดินทางจากท่าอากาศยานสุวรรณภูมิไปยังท่าอากาศยาน
เวียนนา (VIE) โดยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG ๙๓๖
(ระยะเวลา ๑๑.๓๐ ชม.)

๐๗.๓๐ น. เดินทางถึงท่าอากาศยานเวียนนา (VIE)

๐๘.๓๐ น. รับประทานอาหารเช้า

๐๙.๓๐ น. ออกเดินทางไปยังกรุงบูดาเปสต์ อังกฤษโดยรถโค้ช

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๔.๓๐ น. เดินทางถึงกรุงบูดาเปสต์ อังกฤษ

๑๕.๓๐ น. เข้าเยี่ยมชมการระแอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์ และรับฟังบรรยาย
สรุปจากเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต

๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น และเดินทางเข้าสู่โรงแรม

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันศุกร์ที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒ บูดาเปสต์

๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก

๐๙.๐๐ น. เดินทางออกจากโรงแรมที่พักไปยังศาลรัฐธรรมนูญอังกฤษ

๑๐.๐๐ น. ศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญอังกฤษ

- นายวรวิทย์ กังศศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตและล่าม เข้าเยี่ยมคารวะ H.E.

Dr.TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

- คณะศึกษาดูงาน เข้ารับฟังการบรรยายสรุป หัวข้อ
“โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ บทบาทของ
ผู้สนับสนุนคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการสนับสนุน
การปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
และการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ”
โดย เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับมอบหมาย
- เยี่ยมชมอาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๓๐ น. สรุปผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น และเดินทางกลับโรงแรม

การแต่งกาย ชุดสุทาสากล

วันเสาร์ที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๖๒ บูดาเปสต์

๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก

๐๙.๐๐ น. สรุปผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน

๑๓.๐๐ น. สรุปผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

๑๖.๐๐ น. ประชุมจัดเตรียมประเด็นการดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญเช็ก

๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น และเดินทางกลับโรงแรม

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันอาทิตย์ที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๖๒ บูดาเปสต์ – เบอริโน

๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก

๐๘.๐๐ น. ออกเดินทางจากกรุงบูดาเปสต์ไปยังเมืองเบอริโน (Brno)
สาธารณรัฐเช็ก โดยรถโค้ช

- ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓.๓๐ น. ประชุมจัดเตรียมประเด็นการดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญเช็ก
- ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น และเดินทางกลับโรงแรม
การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันจันทร์ที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๒ เบอร์โน - ปราก

- ๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก
- ๐๙.๐๐ น. ประชุมเตรียมการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญเช็ก
- ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๔.๐๐ น. ศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญเช็ก
 - นายวรวิทย์ กังศศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
นายบุญเสริม นาคสาร ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร
และนายก้องเกียรติ สุระกานักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
เข้าเยี่ยมชมการวะ H.E. JUDr. Pavel Rychetský
ประธานศาลรัฐธรรมนูญเช็ก
 - คณะศึกษาดูงาน เข้ารับฟังการบรรยายสรุป
หัวข้อ “โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ บทบาท
ของผู้สนับสนุนคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการสนับสนุนการ
ปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการบริหาร
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” โดย เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับ
มอบหมาย
 - เยี่ยมชมอาคารที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญ
- ๑๗.๐๐ น. ออกเดินทางไปยังกรุงปราก โดยรถโค้ช
- ๑๙.๔๕ น. เดินทางถึงกรุงปราก สาธารณรัฐเช็ก
- ๒๐.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น และเดินทางกลับโรงแรม
การแต่งกาย ชุดสุทสากล

วันอังคารที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒ ปრაก

- ๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก
- ๐๙.๐๐ น. ประชุมเตรียมการศึกษาดูงาน ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ (Charles University)
- ๑๐.๐๐ น. ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความเห็นทางวิชาการ ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์
 - การเยี่ยมชมการระ Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc. คณบดีคณะนิติศาสตร์ และรับฟังการบรรยายสรุปจาก Prof. JUDr. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ
 - เยี่ยมชมมหาวิทยาลัย
- ๑๒.๐๐ น. รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๓.๐๐ น. สรุปผลการศึกษาดูงานและเตรียมประเด็นในการศึกษาดูงาน
- ๑๖.๐๐ น. เข้าเยี่ยมชมการระเอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก และรับฟังบรรยายสรุปจากเจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูต ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต
- ๑๙.๐๐ น. รับประทานอาหารเย็น ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต และเดินทางกลับโรงแรมที่พัก

การแต่งกาย ชุดสุทสากาล

วันพุธที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๖๒ ปრაก-มิวนิก

- ๐๗.๐๐ น. รับประทานอาหารเช้า ณ โรงแรมที่พัก
- ๐๘.๐๐ น. ออกเดินทางไปยังท่าอากาศยานนครมิวนิก
- ๑๒.๐๐ น. เดินทางถึงท่าอากาศยานมิวนิก และรับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๔.๒๕ น. ออกเดินทางจากท่าอากาศยานมิวนิกไปยังท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยสายการบินไทย เที่ยวบินที่ TG ๙๒๕

การแต่งกาย ชุดสุภาพ

วันพฤหัสบดีที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒ กรุงเทพฯ

- ๐๖.๐๕ น. เดินทางถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

สรุปผลการศึกษาดูงาน
โครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย
ณ ประเทศอังกฤษและสาธารณรัฐเช็ก
ระหว่างวันที่ ๒๔ เมษายน - ๒ พฤษภาคม ๒๕๖๒

ฮังการี (Hungary)

ข้อมูลทั่วไปของฮังการี *

ประเทศฮังการี เดิมคือ สาธารณรัฐฮังการี (Republic of Hungary) ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ (Fundamental Law) เพื่อเปลี่ยนชื่อประเทศเป็น “ฮังการี” โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๒๐๑๒ เป็นต้นไป

สำหรับสภาพทางภูมิศาสตร์นั้น ประเทศฮังการีมีพื้นที่ทั้งหมด ๙๓,๐๓๐ ตารางกิโลเมตร (คิดเป็นร้อยละ ๑๘ ของไทย) มีเมืองหลวง คือ กรุงบูดาเปสต์ ตั้งอยู่บริเวณที่ราบคาร์เปเทียนในยุโรปกลาง ไม่มีทางออกทะเล ทิศเหนือติดกับ สโลวาเกีย และยูเครน ทิศใต้ติดกับโครเอเชีย เซอร์เบีย และมอนเตเนโกร ทิศตะวันออกติดกับโรมาเนีย และทิศตะวันตก ติดกับออสเตรียและสโลวีเนีย

ประชากรประมาณ ๙.๙ ล้านคน (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๕๓) ประกอบด้วย ชาวฮังกาเรียน (ร้อยละ ๙๒.๓) โรมานี (ร้อยละ ๑.๙) และอื่นๆ (ร้อยละ ๕.๘) สำหรับภูมิอากาศ มีฤดูหนาวที่ชื้น ฤดูร้อนที่อบอุ่น อุณหภูมิโดยเฉลี่ยในฤดูหนาว ๐ ถึง - ๑๕ องศาเซลเซียส ฤดูร้อน ๒๗ - ๓๕ องศาเซลเซียส

ภาษาราชการ คือ ภาษาฮังกาเรียน (ร้อยละ ๙๘) และภาษาอื่นๆ (ร้อยละ ๒) ส่วนศาสนาได้แก่ คริสตศาสนานิกายโรมันคาทอลิก (ร้อยละ ๕๑.๙) นิกายคาลวินิสต์ (ร้อยละ ๑๕.๙) นิกายลูเธอรันส์ (ร้อยละ ๓) และนิกายกรีกคาทอลิก (ร้อยละ ๒.๖)

* สืบค้นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสาธารณรัฐฮังการีจากเว็บไซต์ของ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์ กระทรวงการต่างประเทศ โปรดดู สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์. ๒๕๕๙.ข้อมูลประเทศฮังการี. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ๓ เมษายน ๒๕๖๒. สืบค้นจาก: <http://www.thaiembassy.org/budapest/th/thai-people/17507-ข้อมูลประเทศฮังการี.html>

การเมืองการปกครอง

ประเทศฮังการีมีระบอบการปกครองรูปแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งเป็นระบบสภาเดียว โดยมีประธานาธิบดีซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ทำหน้าที่เป็นประมุขของประเทศอยู่ในตำแหน่งวาระละ ๕ ปี ดำรงตำแหน่งได้เพียง ๒ วาระ โดยประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ นายยาโนส อาแดร์ (János Áder) ดำรงตำแหน่งเมื่อวันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๕ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน คือ นายวิกตอร์ ออร์บาน (Viktor Orbán) ดำรงตำแหน่งในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๓ และได้เป็นต่ออีกหนึ่งสมัยหลังชนะการเลือกตั้งในเดือนเมษายน ๒๕๕๗ สำหรับการปกครองภายในแบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๙ เทศมณฑล (county) และกำหนดให้วันที่ ๒๐ สิงหาคมของทุกปีเป็นวันชาติ และสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๑๖

การเมืองภายในฮังการี

ตั้งแต่เปลี่ยนจากสังคมนิยมเป็นประชาธิปไตยเมื่อปี ๒๕๓๒ ฮังการีมีรัฐบาลจาก ๒ กลุ่มแนวความคิดการเมืองที่สลับกับบริหารประเทศ คือ พรรคสังคมนิยม (ซ้าย) กับ Fidesz (กลางขวา) รัฐบาลปัจจุบันซึ่งบริหารประเทศมาตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ คือ พรรค Fidesz โดยมีพรรค Christian Democrat เป็นพรรคร่วมรัฐบาล

ส่วนนโยบายของรัฐบาลฮังการีภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี Viktor Orbán ที่ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๕๗ มีสาระสำคัญ คือ รัฐบาลฮังการีจะเป็นรัฐบาลที่ทำงานเพื่อประชาชนและยึดถือผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก รวมทั้งจะต่อสู้กับแนวคิดสุดโต่งทุกประเภท ส่วนด้านการเมืองและความมั่นคง ปกป้องรัฐธรรมนูญและทำให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบยุติธรรม รักษาความสงบเรียบร้อยในชีวิตประจำวันของประชาชน ร่วมมือกับต่างประเทศในการรักษาความมั่นคงระหว่างประเทศ และทำให้นานาประเทศให้ความสำคัญแก่ฮังการีในทางการเมืองระหว่างประเทศมากขึ้น และในด้านเศรษฐกิจ จะส่งเสริมระบบเศรษฐกิจที่เน้นการทำงาน (work-based economy) และการสร้างตำแหน่งงาน รักษาทรัพย์สินของชาติให้เป็นของฮังการีโดยเฉพาะที่ดินทางการเกษตร ส่วนในด้านสังคมจะเพิ่มความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและส่งเสริมให้ฮังการีมีประชากรเพิ่มขึ้น

แนวคิดของฮังการีในการกำหนดยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศ คือ National Development and Territorial Development Concept (NDTDC) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาเมื่อปี ๒๕๕๗ และจะใช้จนถึงปี ๒๕๗๓ เพื่อให้การพัฒนาที่มีความยั่งยืนตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและเพื่อบริหารจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างรับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายระยะยาวให้ฮังการีเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและภูมิปัญญาของยุโรปกลางและตะวันออกภายในปี ๒๕๗๓ โดยเอกสาร NDTDC เห็นว่าจุดแข็งของฮังการี คือ การมีที่ตั้งอยู่ใจกลางยุโรป ทำให้สามารถเป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างกลุ่มต่างๆ ในยุโรปที่มีชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมต่างกัน ทรัพยากรที่สำคัญที่สุดของประเทศคือทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งได้เสียโอกาสการพัฒนาศักยภาพไปภายใต้ระบอบสังคมนิยม ส่วนจุดอ่อน เช่น งานวิจัยและพัฒนาที่ยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรัฐไม่เพียงพอ การลดลงของประชากรและการเพิ่มขึ้นของคนวัยเกษียณ สภาพภูมิศาสตร์ที่เสี่ยงต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ และความแตกต่างของระดับการพัฒนาของพื้นที่ต่างๆ ในประเทศ เป็นต้น

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายพัฒนาประเทศ รัฐสภาได้กำหนดวัตถุประสงค์ของ NDTDC ไว้ ๔ ประการ ได้แก่ การสร้างงานเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ การเพิ่มจำนวนประชากรและสร้างสังคมที่ประชากรมีสุขภาพแข็งแรง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและการปกป้องสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาภูมิภาคให้มั่นคงยั่งยืนตามศักยภาพ

ความสัมพันธ์ของฮังการีกับต่างประเทศ

ฮังการีมีนโยบายต่างประเทศที่สำคัญ คือ

- ยกระดับความสัมพันธ์กับยุโรปตะวันตก กลุ่ม Visegrad 4^๒ และประเทศเพื่อนบ้านในทีราบคาร์เปเทียน โดยจะส่งเสริมการรวมกลุ่มของยุโรปกลางและตะวันออกเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง โดยเสนอให้ขยายสมาชิกกลุ่ม Visegrad 4

^๒ ฮังการีเป็นสมาชิกกลุ่ม Visegrad 4 ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มของฮังการี โปแลนด์ เช็ก สโลวะเกีย ในช่วงเตรียมพร้อมเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (อียู) แต่หลังจากได้เป็นสมาชิกอียูในปี ๒๕๔๗ แล้ว ความร่วมมือยังมีต่อไป โดยทั้ง ๔ ประเทศมักจะมีประชุมหารือเพื่อกำหนดทำที่ร่วมกันในประเด็นต่างๆ เช่น การพัฒนาความเชื่อมโยง ปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง เป็นต้น

ให้รวมโรมาเนียและบัลแกเรีย และใช้ประโยชน์จากการมีคนเชื้อสายฮังการีจำนวนมากในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเสริมสร้างความเป็นปึกแผ่นของภูมิภาค

- ส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศบอลข่าน รัสเซีย ยูเครน และประเทศ CIS เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจการค้าของฮังการี
- ให้ความสำคัญแก่ประเทศนอกยุโรปที่เศรษฐกิจกำลังขยายตัว เช่น จีน อินเดีย เกาหลีใต้ ตะวันออกกลาง และอเมริกาใต้ เพื่อดึงดูดการลงทุนสู่ฮังการี โดยได้มีนโยบาย Eastern Opening และ Southern Opening
- รัฐบาลต้องการให้นโยบายต่างประเทศตอบสนองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น เป้าหมายของรัฐบาลคือทำให้ตลาดนอกอียูมีสัดส่วน ๑ ใน ๓ ของตลาดส่งออกทั้งหมดภายในปี ๒๕๖๑ โดยพยายามส่งเสริมการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและเล็กให้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นด้วย รัฐบาลจึงได้รวมภารกิจต่างประเทศและการค้าต่างประเทศ รวมทั้งธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าของฮังการีมารวมไว้ด้วยกันที่กระทรวงการต่างประเทศและการค้า

นอกจากนี้ ประเทศที่มีความสำคัญเป็นพิเศษต่อฮังการี คือ ยุโรปกลาง และรัสเซีย เยอรมนี ตุรกี โดยนายกรัฐมนตรี Orbán กล่าวว่าสามประเทศหลังมีอิทธิพลต่อความเป็นไปของฮังการีมานับพันปี การเยือนฮังการีของนายกรัฐมนตรีเยอรมนี ประธานาธิบดีรัสเซีย และนายกรัฐมนตรีตุรกีเมื่อต้นปี ๒๕๕๘ เป็นการดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว และในช่วงปี ๒๕๕๗ - ๒๕๕๙ ฮังการีมีท่าทีต่างจากกระแสหลักในอียูในเรื่องสำคัญ ๒ เรื่อง ได้แก่ (๑) สถานการณ์ในยูเครน ซึ่งฮังการีไม่ต้องการคว่ำบาตรรัสเซีย และ (๒) ปัญหาผู้ลี้ภัยและแสวงหาที่พักพิงจาก

Visegrad 4 เป็นกลไกความร่วมมือแต่ไม่นับว่าเป็นองค์กรระหว่างประเทศ สมาชิก V4 ทั้ง 4 ประเทศ มีพื้นที่รวม ๕๓๓,๖๑๕ ตารางกิโลเมตร หรือใหญ่กว่าประเทศไทยเล็กน้อย มีประชากรประมาณ ๖๔.๓ ล้านคน มี GDP ๙๓๑ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่เป็นอันดับ ๕ ของยุโรปและอันดับ ๑๒ ของโลก ทั้งนี้ ศักยภาพของกลุ่ม V4 คือ การเป็นประเทศรายได้สูงและเป็นสมาชิกอียูจึงเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อ รวมทั้งยังมีแรงงานที่มีทักษะแต่มีค่าแรงต่ำกว่าประเทศยุโรปตะวันตก มีระบบขนส่งและโลจิสติกส์ที่ดี กลุ่ม V4 ได้ตกลงที่จะพัฒนา North-South Transport Corridor ซึ่งจะทำให้มีถนนและทางรถไฟที่ได้มาตรฐานสูงเชื่อมระหว่างทะเลบอลติกกับทะเลเอเดรียติก นอกจากนี้ ในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๔-๒๐๒๐ EU ได้เพิ่มเงินทุนจากกองทุนสหภาพยุโรป (EU Fund) จำนวน ๑๓๕,๐๐๐ ล้านยูโร เพื่อสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและระบบสาธารณสุขของโลกของ V4 โดยเน้นความสำคัญของวิทยาศาสตร์ การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

ตะวันออกกลาง ซึ่งฮังการีคำนึงถึงความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก ฮังการีเห็นว่านโยบายต่างประเทศฮังการีไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายของชาติมหาอำนาจประเด็นสำคัญคือ ต้องทำให้ประเทศที่มีความสำคัญต่อฮังการีเห็นว่าความก้าวหน้าของฮังการีเป็นผลประโยชน์ร่วมแม้ว่าฮังการีจะมีจุดยืนที่ต่างในบางเรื่อง

เศรษฐกิจการค้า

สาธารณรัฐฮังการีใช้หน่วยเงินตราเรียกว่า โฟรินท์ (Forint) มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศประมาณ ๑๔๐ พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ข้อมูลปี พ.ศ. ๒๕๕๔) มีรายได้ประชาชาติต่อหัว ๒๕,๐๖๘.๙๐ ดอลลาร์สหรัฐ (ข้อมูลธนาคารโลก ปี ๒๕๕๘) และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ร้อยละ ๒.๙ (ปี ๒๕๕๘)

สินค้านำเข้าสำคัญ ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ น้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์อาหารและวัตถุดิบส่วนสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ ผลิตภัณฑ์อาหาร วัตถุดิบ น้ำมันเชื้อเพลิง ไฟฟ้า

ในปี ๒๕๕๙ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศมีแนวโน้มดีขึ้นหลังจากประสบปัญหาเศรษฐกิจตั้งแต่ปี ๒๕๕๑ ในช่วงสามไตรมาสแรกของปี ๒๕๕๘ GDP ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ ๒.๙ โดยไตรมาสที่สามขยายตัวน้อยที่สุดที่ร้อยละ ๒.๓ เนื่องจากฤดูร้อนที่แห้งแล้งทำให้ผลิตผลการเกษตรตกต่ำ อย่างไรก็ตาม ฮังการีไม่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยภายนอก เช่น การชะลอตัวของเศรษฐกิจจีนและปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง ทั้งนี้ ภาคอุตสาหกรรมยังมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฮังการี โดยเฉพาะอุตสาหกรรมยานยนต์

สำหรับตัวชี้วัดของเศรษฐกิจฮังการีที่บ่งชี้แนวโน้มเชิงบวก ได้แก่

(๑) อุปสงค์ในประเทศขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในเดือนกันยายน ๒๕๕๘ ปริมาณการค้าปลีกขยายตัวร้อยละ ๕.๑ เมื่อเทียบกับปีก่อนโดยเป็นการขยายตัวถึง ๒๘ เดือนติดต่อกัน ซึ่งสูงกว่าอัตราเฉลี่ยของอียูและยูโรโซน

(๒) ในช่วงเดือนมกราคม-ตุลาคม ๒๕๕๘ ฮังการีได้ดุลการค้าต่างประเทศ ๖.๗๖ พันล้านยูโร ซึ่งสูงกว่ามูลค่าเกินดุลการค้าของปี ๒๕๕๗ โดยการส่งออกขยายตัวร้อยละ ๗.๔ สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ ยานยนต์ อาหาร ยา พลาสติก และผลิตภัณฑ์จากยางพารา โดยสินค้าร้อยละ ๘๐ ส่งออกไปอียู และร้อยละ ๒๐

ส่งออกไปภูมิภาคอื่น ในปี ๒๕๕๘ ฮังการีได้ดุลการค้าประมาณ ๗.๕ พันล้านยูโร

(๓) อัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำที่ร้อยละ ๐

(๔) อัตราว่างงานลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ ๑๑.๖ ในปี ๒๕๕๓ เป็นต่ำกว่าร้อยละ ๗

อย่างไรก็ดี ฮังการีมีความกังวลต่อจำนวนประชากรที่มีแนวโน้มลดลงแต่คนวัยเกษียณจะเพิ่มขึ้นตามแนวโน้มในยุโรป อีกทั้งชาวฮังการีมีอายุขัยเฉลี่ยต่ำกว่าประเทศอื่นใน EU กล่าวคือ ผู้ชายมีอายุเฉลี่ย ๗๑.๔๕ ปี และผู้หญิงมีอายุเฉลี่ย ๗๘.๓๘ ปี อันเป็นผลจากปัญหาสุขภาพ รัฐบาลจึงต้องการส่งเสริมให้ครอบครัวฮังการีมีบุตรเพิ่มขึ้นเพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงานในอนาคต เช่น ให้เงินอุดหนุนแก่ครอบครัวที่มีลูก กำหนดให้ลูกจ้างสามารถลาคลอดและเลี้ยงดูลูกได้ถึง ๓ ปี รวมทั้งมีเป้าหมายให้ฮังการีเป็นสังคมของประชากรที่มีสุขภาพแข็งแรง

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์ ^๓

ประเทศไทยกับฮังการีมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมาเป็นเวลายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี เมื่อวันที่ ๒๖ - ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๔๐ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จประพาสฮังการี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก อย่างไรก็ตาม ไทยและฮังการีสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ โดยฮังการีจัดตั้งสถานเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย

^๓ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์. ๒๕๖๐. ความสัมพันธ์ไทยกับฮังการี. [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๔ เมษายน ๒๕๖๒]. สืบค้นจาก: <http://www.thaiembassy.org/budapest/th/relation/17400-ความสัมพันธ์ไทย-ฮังการี.html>

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๑ นอกจากนี้ ฮังการีได้เปิดสถานกงสุลกิตติมศักดิ์ประจำเมือง
พัทยา มีเขตอาณาครอบคลุมจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด
ส่วนไทยจัดตั้งสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๒

สำหรับความสัมพันธ์กันทางด้านเศรษฐกิจนั้น ฮังการีเคยเป็นคู่ค้าอันดับ ๑
ของไทยในยุโรปกลาง แต่ปัจจุบันเช็กเป็นอันดับ ๑ และฮังการีเป็นอันดับ ๒ โดย
ในปี ๒๕๕๘ การค้าไทย-ฮังการีมีมูลค่ารวม ๖๑๖.๔๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทย
ส่งออก ๔๕๕.๕๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และนำเข้า ๑๖๐.๘๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ
โดยไทยได้เปรียบดุลการค้า ๒๕๔.๖๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีอัตราการขยายตัวติดลบ
ที่ร้อยละ -๘.๓๐ สินค้าส่งออกที่สำคัญของไทย ได้แก่ ชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ รถยนต์
และส่วนประกอบ อุปกรณ์ไฟฟ้า หม้อแปลงไฟฟ้า ผลิตภัณฑ์จากยาง และเลนส์
สินค้าที่มีการขยายตัวสูง คือ เครื่องหนังและคอมพิวเตอร์ สินค้าที่ไทยนำเข้าจาก
ฮังการี ได้แก่ รถยนต์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ เครื่องจักรไฟฟ้า สัตว์และ
ผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ผลิตภัณฑ์เวชกรรม

นอกจากนี้ ประเทศไทยและฮังการีได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการความร่วมมือด้วย
ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Joint Commission on Economic Cooperation)
ซึ่งได้มีการประชุมครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๔๘ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๐ - ๑๑ กันยายน
๒๕๕๘ ณ กรุงบูดาเปสต์ โดยมีปลัดกระทรวงการต่างประเทศของไทยและ Minister
of State (รับผิดชอบการทูตเศรษฐกิจ) ของฮังการีเป็นประธานร่วม

สำหรับผลการประชุม JCEC ไทย-ฮังการี ครั้งที่ ๒ ที่สำคัญ เช่น แสดงความ
ยินดีที่ฮังการีเปิดสำนักงาน Hungarian National Trading House ที่กรุงเทพฯ
เมื่อปี ๒๕๕๘ ไทยเชิญฮังการีร่วมงาน ThaiTex ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๙ และ
ไทยจะเป็นเจ้าภาพการประชุมคณะทำงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีภายใต้
JCEC ในปี ๒๕๕๙ โดยทั้งสองฝ่ายจะร่วมกันจัดทำแผนงานร่วมระยะ ๓ ปี

ในส่วนของการลงทุนของไทยในฮังการี ได้แก่ บริษัท Thai President
Foods (Hungary) ซึ่งได้ตั้งโรงงานผลิตบะหมี่กึ่งสำเร็จรูปยี่ห้อ Thai Chef และ
มามา ส่วนการลงทุนจากฮังการีที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ๔ โครงการ รวมมูลค่า ๑,๓๖๑.๕๐ ล้านบาท ได้แก่ บริษัท Amada Cable and Wire Harness (ธุรกิจผลิตสายไฟฟ้า) ๗๕ ล้านบาท บริษัท Csenki (สวนสนุก) ๖๙๐ ล้านบาท บริษัท Bangkok Solar (โซลาร์เซลล์) ๔๐๐ ล้านบาท และบริษัทผลิตที่นอนยางพารา ๑๙๖.๕๐ ล้านบาท

ด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจากฮังการีมีอัตราการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง และเป็นตลาดใหม่ที่นำใจสำหรับไทย ในปี ๒๕๕๘ มีชาวฮังการีเดินทางไปไทย ประมาณ ๒.๖ หมื่นคน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๗ ประมาณร้อยละ ๓๐ ชาวฮังการีนิยมไปเยือนประเทศไทยเพิ่มขึ้นในช่วง ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมาโดยเฉพาะในกลุ่มชาวฮังการีที่ท่องเที่ยวกับครอบครัว (Family Leisure Trip) กลุ่มแต่งงานใหม่ (Honeymooners) และกลุ่มผู้สูงอายุ นอกจากนี้ โดยที่จำนวนนักท่องเที่ยวฮังการีไปไทยยังมีโอกาสขยายตัวอีกมาก จึงสามารถทำการตลาดส่งเสริมผู้ที่ไปเที่ยวไทย เป็นครั้งแรกได้ (first time visitor) ทั้งนี้ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท) ได้เปิดสำนักงานที่กรุงปรากเพื่อดูแลยุโรปกลางและตะวันออก ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมตลาดในฮังการีได้ดียิ่งขึ้น

ส่วนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฮังการีมีศักยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับนานาชาติและไทยอาจร่วมมือเพื่อการวิจัยได้ โดยเฉพาะด้านแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ และเภสัชศาสตร์ จุดเด่นของฮังการีคือ การมีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ทำให้มีความเชื่อมโยงกันตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษา การวิจัย และการพัฒนานวัตกรรม เพื่อสนับสนุนภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งยังมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานด้านวิจัย (National Innovation Office) กับหน่วยงานด้านการค้าและการลงทุน (Hungarian Trade and Investment Agency) เพื่อให้งานวิจัยต่าง ๆ นำไปสู่ การเพิ่มมูลค่าสินค้าและการสร้างสรรค์สินค้าและบริการใหม่ โดยเฉพาะสำหรับกิจการขนาดกลางและขนาดเล็กซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์สำหรับไทย

ทำเนียบข้าราชการ

๑. นายจักรกฤษณ์ ศรีวีลี	เอกอัครราชทูต
๒. นางสาวปิลัญญา นิยมไทย	อัครราชทูตที่ปรึกษา
๓. นายวัฒนา ฉัตรทอง	ที่ปรึกษา
๔. นายกิตติวุฒิ ภิญโญวิทย์	ที่ปรึกษา
๕. นางฉวีจริณีย์ สมประสงค์	เลขานุการโท

สถานที่ตั้งและเวลาทำการ

ที่อยู่: Verecke ut. 791025 Budapest

เวลาทำการ: วันจันทร์ - วันศุกร์

เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. และ ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น.

หมายเลขโทรศัพท์: (๓๖-๑) ๔๓๘-๔๐๒๐, ๔๓๘-๔๐๒๕

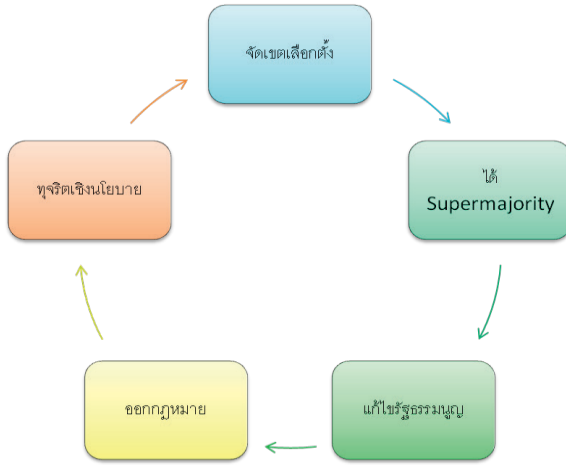
โทรสาร: (๓๖-๑) ๔๓๘-๔๐๒๓

การเข้าเยี่ยมชมคารวะ
นายจักรกฤษณ์ ศรีวิลี เอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์
ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต และรับฟังการบรรยายสรุป
วันที่ ๒๕ เมษายน ๒๕๖๒

คณะผู้ศึกษาดูงานได้เข้าเยี่ยมชมคารวะ นายจักรกฤษณ์ ศรีวิลี เอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์ ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต และรับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับ ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สภาพสังคม ของฮังการี รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับฮังการี ซึ่งได้มีความสัมพันธ์ ที่ดีต่อกันมาอย่างยาวนานเป็นระยะเวลากว่า ๑๐๐ ปี

สำหรับประเทศฮังการีนั้น มีระบอบการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย โดยมีนาย Viktor Orbán เป็นนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตาม การบริหารประเทศ ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี Orbán กลับนิยามตนเองว่าเป็นการปกครอง ประชาธิปไตยแบบคริสเตียน (Christian Democracy) ซึ่งรูปแบบดังกล่าวถูก วิชาทศวิจารย์ว่าไม่ใช่เสรีประชาธิปไตย ด้วยเหตุเพราะมีลักษณะเป็น “วงจรร” กล่าวคือ เริ่มจากการจัดเขตการเลือกตั้งเพื่อให้ได้มาซึ่งเสียงข้างมากเด็ดขาด และ นำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและออกกฎหมาย เพื่อสนับสนุนให้เกิดการ ทุจริตในเชิงนโยบาย นอกจากนี้ ระบบการตรวจสอบถ่วงดุลภายใต้รัฐบาล Orbán ยังถูกวิชาทศวิจารย์ว่าเป็นระบบการตรวจสอบถ่วงดุลที่อ่อนแอด้วย

ภาพแสดง วงจรของการปกครองแบบเสรีประชาธิปไตยฮังการี (Hungarian Illiberal Democracy)

สำหรับแนวคิดเสรีประชาธิปไตยแบบฮังการี (Hungarian Illiberalism) เป็นหลักการที่ให้ความสำคัญกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ (State sovereignty)

หลักชาตินิยม (Nationalism) หลักค่านิยมของคริสตศาสนา (Christian values) หลักธรรมเนียมครอบครัว (Traditional families) ในขณะเดียวกันก็ต่อต้านหลักการรวมตัวในทวีปยุโรปหรือ “สหรัฐยุโรป” (United States of Europe) สังคมแบบพหุวัฒนธรรม

(Multiculturalism) การอพยพ (Immigration) พวกมุสลิม (Muslims) และลัทธิคอมมิวนิสต์ (Communism) ทั้งนี้ อิทธิพลของแนวคิดเสรีประชาธิปไตยแบบฮังการี (Hungarian Illiberalism) ได้แผ่ขยายอิทธิพลไปยังภูมิภาคต่างๆ ในยุโรป อาทิ สาธารณรัฐโปแลนด์และสาธารณรัฐเช็กในยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก และสาธารณรัฐออสเตรียและสาธารณรัฐอิตาลีในยุโรปตะวันตก รวมถึงสหรัฐอเมริกาด้วย นอกจากนี้ แนวคิดดังกล่าวยังส่งผลต่อสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ โดย

ในทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีการแข่งขันลดลง การไหลออกของแรงงานภายในประเทศ ส่วนในทางสังคมส่งผลให้ความเห็นต่างถูกปิดกั้น และภาคประชาสังคมอ่อนแอ อย่างไรก็ตาม ในด้านเศรษฐกิจของฮังการีนั้น ในปี ๒๐๑๗ มีอัตราการรวมภายในประเทศ (GDP) อยู่ที่ ๑๓๙.๑ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ มีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ที่ร้อยละ ๔ มีรายได้ขั้นต่ำเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๔๓๐ ยูโรต่อเดือน และมีอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ ๓.๗

ในส่วนของนโยบายการ “ปฏิรูปศาลรัฐธรรมนูญ” เมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๐ กล่าวคือ เดิมรัฐบาลต้องหารือกับฝ่ายค้านในการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่ภาย

หลังจากการปฏิรูปศาลรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐบาลสามารถแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้โดยไม่ต้องหารือกับฝ่ายค้านเหมือนในอดีต “นอกจากนี้ ยังมีการปรับเปลี่ยนจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจากเดิม ๑๑ คน เป็น ๑๕ คน และปรับเปลี่ยนวาระการดำรง

ตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จากเดิมมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๙ ปี และเกษียณอายุที่ ๗๐ ปี เป็นมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๒ ปีและไม่มีการกำหนดอายุเกษียณ

นอกจากการปฏิรูปศาลรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐบาล นาย Orbán ยังได้ประกาศใช้กฎหมายเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๖๑ (โดยจะมีผลใช้บังคับอย่างเป็นทางการในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓) ให้มีการจัดตั้งศาลปกครองแยกเป็นเอกเทศออกจากระบบศาลยุติธรรม โดยมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับภาษี การอนุญาต

“ คณะกรรมการ Hungarian Helsinki ได้ทำการศึกษาเรื่อง “What percentage of the opinion of constitutional judges appointed by ‘one party’ were in line with the government’s agenda?” โดยศึกษาสัดส่วนการลงมติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งจากพรรคการเมืองพรรคเดียวว่า สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลหรือไม่ โดยพบว่า คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญในช่วงปี ค.ศ. ๒๐๑๑ - ๒๐๑๔ แสดงให้เห็นว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับการแต่งตั้งจากพรรคการเมืองรัฐบาลได้สะท้อนให้เห็นถึง “ศาลรัฐธรรมนูญที่เป็นมิตรกับรัฐบาล” (Government-friendly) ซึ่งแตกต่างไปจากศาลรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาที่มีบทบาทในการสร้างและคุ้มครองสมดุลของระบอบรัฐธรรมนูญ

ก่อสร้าง การชุมนุมประท้วง และการเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยประธานศาลปกครองและตุลาการศาลปกครองจะได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ ระบบงบประมาณและการ

บริหารงานบุคคลของศาลปกครองก็ขึ้นอยู่กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมด้วย อย่างไรก็ตาม คณะกรรมาธิการเวนิซ (Venice Commission) ได้มีข้อห่วงใยต่อการจัดตั้งศาลปกครองดังกล่าว เนื่องจากตุลาการศาลปกครองสามารถแต่งตั้งจากผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งข้าราชการฝ่ายปกครองได้ และไม่จำเป็นต้องมีประสบการณ์ซึ่งทั้งหมดนี้อาจทำให้กลไกในการตรวจสอบถ่วงดุลโดยศาลปกครองไม่มีประสิทธิภาพได้ นอกจากนี้ คณะกรรมาธิการ Hungarian Helsinki ยังระบุว่า การจัดตั้งศาลปกครองดังกล่าวเป็นการทำลายหลักการแบ่งแยกอำนาจและมีผลกระทบต่อความเป็นอิสระของกระบวนการยุติธรรม

สำหรับความสัมพันธ์กับต่างประเทศ สาธารณรัฐฮังการีมีความสัมพันธ์กับสหภาพยุโรป (European Union) ในฐานะสมาชิกสหภาพยุโรป กับสหพันธรัฐรัสเซียในฐานะคู่ค้าน้ำมันและก๊าซ และแนวร่วมในการเจรจาระหว่างประเทศในหลายประเด็น อาทิ การคัดค้านยูเครนในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปและองค์การสนธิสัญญาแห่งแอตแลนติกเหนือ (นาโต) และกรณีพิพาทระหว่างรัสเซียและไคเมียร์ เป็นต้น กับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ในฐานะสมาชิกเข้าร่วมประชุมกลุ่ม ๑๖ + ๑ และผู้กู้ยืมเงินเพื่อลงทุนในโครงการรถไฟระหว่างเมืองบูดาเปสต์-เบลเกรด ระยะทาง ๓๕๐ กิโลเมตร และการคัดค้านข้อวิพากษ์ของสหภาพยุโรปที่มีต่อจีนในกรณีทะเลจีนใต้ การทรمانนักกฎหมาย และการขาดความโปร่งใส นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างฮังการีกับสหประชาชาติยังเป็นไปในลักษณะตึงเครียด กล่าวคือ มีการวิพากษ์วิจารณ์สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNCHR) ในประเด็นการเหยียดเชื้อชาติ หรือการถอนตัวออกจากข้อตกลงสากลว่าด้วยการอพยพลี้ภัย และสำหรับความสัมพันธ์

ระหว่างไทยกับอังกฤษนั้นเป็นไปในลักษณะที่ไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน และหลักการเคารพซึ่งกันและกัน

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมาได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์ มีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเลือกตั้งดังกล่าวอย่างไร

นายจักรกฤษณ์ ศรีวลี เอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์: สถานเอกอัครราชทูตได้มีการตั้งหน่วยเลือกตั้งที่ทำการสถานเอกอัครราชทูต และสถานที่ที่ประชาชนสามารถเดินทางมาลงคะแนนเสียงได้อย่างสะดวก รวมถึงมีการออกหน่วยเลือกตั้งไปยังเมืองต่างๆ ที่มีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอาศัยอยู่ด้วย และภายหลังจากที่ดำเนินการแล้ว สถานเอกอัครราชทูตได้จัดส่งบัตรเลือกตั้งดังกล่าวกลับไปยังประเทศไทยโดยไปรษณีย์เพื่อให้บัตรเลือกตั้งเดินทางไปถึงประเทศไทยตามกำหนดระยะเวลา

นายวรวิทย์ กังคศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ความเป็นอยู่ของชุมชนคนไทยและการท่องเที่ยวของคนไทยในอังกฤษเป็นอย่างไร

นายจักรกฤษณ์ ศรีวลี เอกอัครราชทูต ณ กรุงบูดาเปสต์: สำหรับคนไทยที่พำนักอยู่ในประเทศอังกฤษ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพหุอาชีพนอนดาวน์และกิจการร้านอาหารไทย ซึ่งค่อนข้างเป็นที่นิยมของคนในท้องถิ่น ส่วนกรณีของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศอังกฤษ ส่วนใหญ่ก็จะมาในลักษณะเป็นหมู่คณะหรือจ้างบริษัทท่องเที่ยวเป็นหลัก

ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี (The Constitutional Court of Hungary)

รัฐบัญญัติที่ ๒๑๑ (Act CLI of 2011 on the Constitutional Court) ได้บัญญัติถึงสถานะทางกฎหมายของศาลรัฐธรรมนูญฮังการีไว้ในมาตรา ๒ ว่า ศาลรัฐธรรมนูญถือเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่สำคัญในการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญ (หรือที่เรียกว่า Fundamental Law) นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม บรรทัดฐานทางรัฐธรรมนูญ รวมถึงคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเพื่อให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและระบบกฎหมาย สำหรับอำนาจหน้าที่และการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนั้น เป็นไปตามรัฐบัญญัติที่ ๒๑๑ โดยปัจจุบันที่ทำการศาลรัฐธรรมนูญตั้งอยู่ที่กรุงบูดาเปสต์ (Budapest)

ประวัติความเป็นมา ^๔

เมื่อเดือนมกราคม ปี ค.ศ. ๑๙๘๙ รัฐสภาฮังการีได้มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญฮังการี แต่กระนั้นในการกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนั้นกลับมีการอภิปรายกันภายหลังโดยการเจรจา ๓ ฝ่าย (Trilateral political negotiations) จากนั้นรัฐสภาได้มีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒/A เมื่อเดือนตุลาคมปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ซึ่งเป็นการบัญญัติให้มี “ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี”

^๔ แปลและเรียบเรียงจาก The Constitutional Court of Hungary. 2017. **History**. [Online]. [Accessed on 13 March 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/history/>

รัฐบัญญัติหมายเลข ๓๒ (Act XXXII) ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. ๑๙๘๙ มีประกาศใช้เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๑๙๘๙ และมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๓๐ ตุลาคม ปีเดียวกัน ต่อมาในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๑๙๘๙ รัฐสภาได้ลงมติเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๕ คนแรก โดยเริ่มปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๑๙๙๐ และมีการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมอีก ๕ คน โดยรัฐสภาอีกครั้งในช่วงกลางปี ค.ศ. ๑๙๙๐

ศาลรัฐธรรมนูญยังการีเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในระบอบประชาธิปไตยสมัยใหม่ โดยเฉพาะการเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่คุ้มครองหลักนิติธรรม (the Rule of Law) ผ่านการคุ้มครองความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย นอกจากนี้บทบาทของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายก่อนประกาศใช้ (Ex ante reviews) ยังถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญทั้งในแง่กฎหมายและทางการเมือง อาทิ การพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติเงินทดแทน (Compensation Act) (คำวินิจฉัยที่ ๒๘/๑๙๙๑) การวินิจฉัยการมีผลย้อนหลังของกฎหมาย (the Retroactive Justice case) (คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๑๙๙๒) การวินิจฉัยกรณีการพูดจาให้ร้ายซึ่งกันและกัน (Hate speech case) (คำวินิจฉัยที่ ๙๕/๒๐๐๘ และ ๙๖/๒๐๐๙) และการวินิจฉัยกรณีกฎหมายที่มีลักษณะเป็นข้อจำกัด (the Law on restraining order) นอกจากนี้ยังมีคำวินิจฉัยอื่นๆ ที่สำคัญเกี่ยวกับการตรวจสอบข้อยกเว้นในกระบวนการตรากฎหมาย การตีความรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขปัญหากรณีการลงประชามติด้วย

ศาลรัฐธรรมนูญยังการียังมีบทบาทที่โดดเด่นในการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ตัวอย่างเช่น คำวินิจฉัยเกี่ยวกับการกำหนดโทษสถานหนัก (Capital punishment) คำวินิจฉัยเกี่ยวกับกรณีการทำแท้ง (Abortion) หรือกรณีการทำการุณยฆาต (Euthanasia) เป็นต้น (คำวินิจฉัยที่ ๖๔/๑๙๙๑, ๔๘/๑๙๙๘, และ ๒๒/๒๐๐๓ ตามลำดับ)

นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังได้มีการวางหลักที่สำคัญด้วย หรือที่ในทางทฤษฎีเรียกว่าเป็น “รัฐธรรมนูญที่มองไม่เห็น” (Invisible Constitution) รวมถึงการประยุกต์ใช้แนวคิด “กฎหมายที่มีชีวิต” (Concept of living law)

ในปี ๒๐๑๐ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับศาลรัฐธรรมนูญมีการแก้ไขปรับปรุงหลายฉบับ เช่น ระเบียบว่าด้วยการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ระเบียบว่าด้วยการจำกัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยเกี่ยวกับประเด็นด้านงบประมาณของรัฐ และกฎว่าด้วยการภาษีส่วนกลางและการจัดสรรภาษี (Regulations on central taxes and contributions) นอกจากนี้ในปี ๒๐๑๑ ประเทศฮังการีได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (หรือที่เรียกว่า Fundamental law) โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๒ ซึ่งมีผลให้มีการบัญญัติรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่ด้วย โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจากเดิม จำนวน ๑๑ คนเป็น จำนวน ๑๕ คน

องค์ประกอบและคุณสมบัติของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ คน (ก่อนหน้าที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. ๒๐๑๑ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑ คน) ซึ่งมาจากการคัดเลือกโดยรัฐสภา โดยผู้ได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องได้รับคะแนนเสียงจากสมาชิกรัฐสภาไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกรัฐสภา และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๒ ปี (จากเดิม ๙ ปี) และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว

ส่วนผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญก็มาจากการเลือกโดยรัฐสภา ขณะที่ผู้ดำรงตำแหน่งรองประธานศาลรัฐธรรมนูญจะมาจากการเลือกกันเองของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญยังมีเอกลักษณ์เช่นเดียวกันกับสมาชิกรัฐสภา และสามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างได้ เช่น กิจกรรมทางวิชาการ เป็นต้น ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (ทั้งในด้านการประสานงานตามอำนาจหน้าที่และการเป็นผู้แทนในนามศาลรัฐธรรมนูญ) ไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญท่านอื่นๆ

สำหรับคุณสมบัติผู้ที่จะได้รับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญกำหนดว่า จะต้อง

(๑) เป็นพลเมืองฮังการีที่ไม่มีประวัติอาชญากรรมและมีสิทธิที่ในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา นอกจากนี้จะต้องสำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมาย

มีอายุไม่ต่ำกว่า ๔๕ ปี และเป็นนักกฎหมายที่มีความรู้ความสามารถในเชิงประจักษ์ เช่น เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก) หรือมีประสบการณ์การทำงานทางด้านกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี

(๒) สำหรับประสบการณ์การทำงานทางด้านกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นตำแหน่งหน้าที่สำหรับผู้ที่มิใช่คุณสมบัติสำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมายด้วย

(๓) สำหรับผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งในรัฐบาล หรือเคยเป็นผู้ว่าในพรรคการเมือง หรือเคยเป็นผู้ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานราชการ และพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วน้อยกว่า ๔ ปีก่อนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ถือว่าขาดคุณสมบัติในการเป็นผู้ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

สำหรับการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐสภาจะทำการแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหา ซึ่งประกอบด้วยกรรมการจำนวน ๙ คน แต่ไม่เกิน ๑๕ คน โดยแต่งตั้งจากสมาชิกรัฐสภาซึ่งเป็นตัวแทนพรรคการเมืองต่างๆ ในรัฐสภา ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยสมาชิกจากแต่ละพรรคการเมืองอย่างน้อยพรรคการเมืองละ ๑ คน และในการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว ถ้ารัฐสภาไม่เลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อจากคณะกรรมการสรรหา คณะกรรมการฯ จะต้องกลับไปสรรหาบุคคลอื่นและเสนอให้รัฐสภาพิจารณาใหม่อีกครั้งภายใน ๑๕ วัน

นอกจากนี้ รัฐสภาจะต้องเลือกผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๙๐ วันก่อนที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ดำรงตำแหน่งอยู่จะพ้นจากวาระ และผู้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะมีวาระการดำรงตำแหน่งหลังจากวันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนเก่าพ้นจากตำแหน่ง แต่หากมีการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหลังจากวันที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนเก่าพ้นจากตำแหน่ง ให้ถือว่าวันที่มีมติเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่เป็นวันเริ่มดำรงตำแหน่ง และภายหลังจากที่รัฐสภามีมติเลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้นั้นจะต้องกล่าวคำปฏิญาณตนต่อรัฐสภา

สำหรับลักษณะต้องห้ามของผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่ดำรงตำแหน่งในหน่วยงานราชการหรือองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นใดๆ รวมถึงต้องไม่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือทาง
เศรษฐกิจ ยกเว้นตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์หรือการศึกษา
ชั้นสูง โดยตำแหน่งดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นอกจากนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่ประกอบอาชีพอื่นที่มีค่าตอบแทน
เว้นแต่หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ การศึกษา ศิลปะ การตรวจพิสูจน์อักษร
บรรณานุกรม หรือกิจกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้กฎหมายการ
คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อย่างไรก็ตาม ผู้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องลาออกหรือต้องพ้นสภาพจากการประกอบอาชีพดังกล่าว
ภายใน ๑๐ วัน นับตั้งแต่เข้าดำรงตำแหน่ง หรือหากลักษณะต้องห้ามเกิดขึ้นใน
ระหว่างดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่
ของตน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นจะต้องลาออกหรือทำให้ตนเองพ้นสภาพจาก
ลักษณะต้องห้ามดังกล่าวในทันที

นอกจากคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามดังกล่าวข้างต้นแล้ว ตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญจะต้องแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินทั้งของตนเอง คู่สมรส และบุตร
เช่นเดียวกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา ทั้งนี้ บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว
จะต้องได้รับการเผยแพร่ต่อสาธารณะ และเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
จะต้องเผยแพร่สำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวทางเว็บไซต์ของสำนักงาน
ศาลรัฐธรรมนูญโดยไม่ล่าช้า

สำหรับเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
รัฐบัญญัติฯ มาตรา ๑๓ กำหนดให้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (ยกเว้นประธานศาล
รัฐธรรมนูญ) ได้รับสิทธิประโยชน์ เงินเดือนและค่าตอบแทนในอัตราเดียวกันกับ
รัฐมนตรี (Government minister) และสำหรับประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือผู้
ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานศาลรัฐธรรมนูญ ให้ได้รับ
เงินเดือนเพิ่มขึ้นสำหรับหน้าที่ทางการบริหารอีก ๑.๕ เท่าของเงินเดือนดังกล่าว
นอกจากนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญยังได้รับสิทธิในการลาปีละ ๔๐ วัน

นอกจากนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุดังต่อไปนี้
ได้แก่ มีอายุครบ ๗๐ ปีบริบูรณ์ ครบวาระการดำรงตำแหน่ง (๑๒ ปี) ตาย ลาออก

มีลักษณะต้องห้าม ขาดคุณสมบัติในการรับเลือกเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ ถูกไล่ออก โดยเหตุแห่งการไล่ออก อาจเกิดขึ้นจากการที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ได้รับโทษทางอาญา หรือไม่สามารถเข้าปฏิบัติหน้าที่ ได้เป็นเวลา ๑ ปี โดยไม่มีเหตุอันควร หรือมีเจตนาปกปิดหรือจงใจแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินอันเป็นเท็จ เป็นต้น

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗ ได้บัญญัติเกี่ยวกับประธานศาลรัฐธรรมนูญไว้ว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในกิจการต่างๆ ของศาลรัฐธรรมนูญและจะต้องสนับสนุนให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปด้วยความยุติธรรม นอกจากนี้ยังดำรงตำแหน่งประธานในที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenary sessions of the Constitutional Court) กำหนดการประชุมและระเบียบวาระการประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญประจำคดี (Rapporteur judge) แต่งตั้งองค์คณะ (Panels) หัวหน้าองค์คณะ (Presiding judges of the panels)

ด้านการบริหารงานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นผู้แทนศาลรัฐธรรมนูญในการปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภา องค์กรของรัฐ และหน่วยงานต่างๆ บังคับบัญชาและกำกับดูแลสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เสนอรายชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญต่อที่ประชุมใหญ่ รวมถึงแต่งตั้งและสั่งให้ผู้อำนวยการส่วนการคลังพ้นจากตำแหน่ง นอกจากนี้ยังมีอำนาจในฐานะผู้ว่าจ้างในการกำกับดูแลข้าราชการและลูกจ้างที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ และการกำหนดมาตรการที่จำเป็นในกรณีที่เกิดการฝ่าฝืนการคุ้มกันตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เช่น การกำหนดระเบียบว่าด้วยการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุดังต่อไปนี้ ได้แก่ ครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือลาออก นอกจากนี้ ประธานศาลรัฐธรรมนูญยังได้รับสิทธิและผลประโยชน์ตอบแทนอื่น อาทิ การใช้บ้านพัก ประธานศาลรัฐธรรมนูญ รถยนต์ประจำตำแหน่ง ๒ คัน โทรศัพท์มือถือและการใช้บริการเครือข่ายการสื่อสารของรัฐ สิทธิการรักษาพยาบาลโดยไม่มีค่าใช้จ่ายใน

สถานพยาบาลที่มีความร่วมมือกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ สิทธิในการใช้ศูนย์
พักผ่อนของรัฐโดยไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับประธานศาลรัฐธรรมนูญและครอบครัว
และในกรณีการเดินทางไปราชการให้ได้รับสิทธิเช่นเดียวกันกับผู้นำของรัฐ เช่น
ตัวเครื่องบินชั้น ๑ และการได้รับบำเหน็จตกแก่ทายาทกรณีประธานศาลรัฐธรรมนูญ
เสียชีวิต

นอกจากนี้รัฐบัญญัติฯ มาตรา ๒๑ บัญญัติให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจมี
รองประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ช่วย โดยรองประธานศาลรัฐธรรมนูญมาจากการ
เลือกโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenary session) โดยการเสนอ
ชื่อของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญถูกพักการ
ปฏิบัติหน้าที่ รองประธานศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่และใช้อำนาจแทน
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ และหากรองประธานศาลรัฐธรรมนูญถูกพักการปฏิบัติ
หน้าที่ อำนาจรองประธานศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้
ที่มีอายุสูงสุด (Oldest member by age) ในขณะนั้นแทน ทั้งนี้ รองประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญอาจพ้นจากตำแหน่งได้โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญคนใหม่เข้า
ดำรงตำแหน่ง การสิ้นสุดวาระการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
หรือลาออก

H.E. Dr. TAMÁS SULYOK
ประธานศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

ฯพณฯ Dr. Tamas Sulyok ประธานศาลรัฐธรรมนูญฮังการี ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ โดยรัฐสภาฮังการีเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๑๔ และดำรงตำแหน่งรองประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๕ และได้รับเลือกโดยรัฐสภาให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ค.ศ. ๒๐๑๖

นอกจากนี้ ฯพณฯ Dr. Sulyok เกิดเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๕๖ สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ University of Szeged เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๘๐ และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๓ และระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๘๒ - ๑๙๙๑ เคยทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษากฎหมาย และในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ดำรงตำแหน่งอัยการ จนกระทั่งได้รับเลือกให้เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ระหว่างปี ค.ศ. ๒๐๐๐ - ๒๐๑๔ ดำรงตำแหน่งกงสุลกิตติมศักดิ์สาธารณรัฐออสเตรีย และตั้งแต่เดือนกันยายน ค.ศ. ๒๐๐๕ ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์พิเศษในรายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Szeged นอกจากนี้ยังมีความสนใจในทางวิชาการเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาททางรัฐธรรมนูญด้วย

ทั้งนี้ จากการสืบค้นปัจจุบัน (เมษายน ๒๕๖๒) ยังไม่มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญท่านใดได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งรองประธานศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

ในมุมมองของศาสตราจารย์ Péter PACZOLAY อดีตประธานศาลรัฐธรรมนูญฮังการี เห็นว่า การเกิดขึ้นของระบบการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญที่กำหนดขึ้นตามรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ปี ๑๙๘๙ เป็นการนำเอาระบบของยุโรปมาใช้ซึ่งเป็นการผสมผสานกันของจุดเด่นของศาลรัฐธรรมนูญประเทศต่างๆ ซึ่งหนึ่งในอำนาจหน้าที่ที่สำคัญและกลายมาเป็นอำนาจหน้าที่หลักของศาลรัฐธรรมนูญในช่วงเปลี่ยนผ่าน คือ การให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลให้สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อไต่สวนวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหลังประกาศใช้บังคับได้ โดยคำร้องดังกล่าวไม่จำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่าผู้ร้องได้รับผลกระทบหรือไม่ (Actio popularis) ซึ่งนั่นทำให้จำนวนคำร้องที่ยื่นเข้าสู่ศาลรัฐธรรมนูญมีเป็นจำนวนมากตามไปด้วย นอกจากนี้ อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยข้อจำกัดในการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ

เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าฝ่ายนิติบัญญัติสร้างเงื่อนไขในการที่จะไม่ปฏิบัติหน้าที่ และมีคำสั่งเป็นประการใดก็ตาม ฝ่ายนิติบัญญัติจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น^๖ สำหรับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๒๐๑๑ มีดังนี้^๗

(๑) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาแต่ยังไม่ได้ประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมาย (การควบคุมก่อน: Preliminary Norm Control)

อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย หรือ การควบคุมก่อนนี้ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

(ก) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติรัฐธรรมนูญหรือรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ยังไม่ได้ประกาศใช้

รัฐธรรมนูญฮังการี มาตรา เอส บัญญัติให้การเสนอให้บัญญัติรัฐธรรมนูญใหม่ หรือการเสนอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญนั้น อาจกระทำได้โดยประธานาธิบดี รัฐบาล คณะกรรมาธิการ สมาชิกรัฐสภา ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาไม่น้อยกว่าสองในสาม และเมื่อร่างรัฐธรรมนูญผ่านความเห็นชอบจากรัฐสภาแล้ว หากประธานาธิบดีเห็นว่าขั้นตอนในการจัดทำรัฐธรรมนูญหรือการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไม่ถูกต้อง อาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้ตรวจสอบประเด็นดังกล่าวได้แทนการลงนามประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ ซึ่งการกระทำดังกล่าวของประธานาธิบดีอาจเรียกว่าเป็น “การยับยั้งทางรัฐธรรมนูญ” (Constitutional Veto) ซึ่งกรณีนี้ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยเป็นกรณีพิเศษ (Extraordinary proceedings)

^๖ Péter PACZOLAY. 2012. *Changes in the Competences of the Hungarian Constitutional Court*. Paper presented at the International Symposium on the occasion of the 50th anniversary of the Constitutional Court of Turkey, Ankara, April 25-26 2012. [Online]. [Accessed on 5 April 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/uploads/sites/3/2017/05/2012-04-25-changes-in-the-competences-of-the-hungarian-cc.pdf>

^๗ แปลและสรุปความจาก The Constitutional Court of Hungary. 2017. *Competences*. [Online]. [Accessed on 13 March 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/competences/>

(ข) การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของหนังสือสัญญา
ระหว่างประเทศก่อนลงนาม

นอกจากอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ
ของร่างกฎหมายดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจครอบคลุมไปถึงการวินิจฉัย
ร่างหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่อาจมีเนื้อหาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญด้วย
โดยก่อนที่ร่างหนังสือสัญญาดังกล่าวจะมีผลใช้บังคับโดยประกาศของ
ประธานาธิบดีหรือการออกพระราชกำหนดของรัฐบาล รัฐบัญญัติว่าด้วย
ศาลรัฐธรรมนูญได้ให้หลักประกันในการตรวจสอบหนังสือสนธิสัญญาก่อนที่จะ
มีการให้สัตยาบัน (Ratification) โดยผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัย ได้แก่ ประธานาธิบดี รัฐบาล หรือสมาชิกรัฐสภาจำนวน
หนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมด ทั้งนี้หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าสนธิสัญญานั้น
ขัดต่อรัฐธรรมนูญก็ให้ดำเนินการแก้ไขให้ไม่ให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญก่อนไปลงนาม
รับรองสนธิสัญญาระหว่างประเทศนั้น โดยตัวอย่างของคำวินิจฉัยตามอำนาจ
หน้าที่นี้ ได้แก่ การวินิจฉัยข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยกระบวนการยินยอม
(Surrender procedure) ระหว่างประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) กับไอซ์แลนด์
และนอร์เวย์ (คำวินิจฉัยที่ ๓๒/๒๐๐๘)

(ค) การตรวจสอบรัฐบัญญัติที่ได้รับการรับรองจากรัฐสภาแล้ว แต่ยังไม่
ได้ประกาศใช้บังคับ

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔ (๒) เอ) และ มาตรา ๖ กำหนดให้ประธาน
รัฐสภา รัฐบาล ผู้เสนอกฎหมายโดยมติของที่ประชุมรัฐสภา หรือประธานาธิบดี
มีสิทธิยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบร่างกฎหมายได้ และกำหนดให้
ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน และหาก
ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีปัญหาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ รัฐสภาต้องพิจารณา
ร่างกฎหมายดังกล่าวใหม่ และอาจยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบ
ร่างกฎหมายนั้นได้อีกครั้งหนึ่ง โดยศาลรัฐธรรมนูญต้องตรวจสอบให้แล้วเสร็จ
ภายใน ๑๐ วัน เป็นอย่างซ้ำ

(๒) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายและกฎของฝ่ายบริหารที่ประกาศใช้บังคับแล้ว (การควบคุมหลัง: Posterior Norm Control)

สืบเนื่องจากบทบัญญัติเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายที่ประกาศใช้บังคับแล้ว ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๒ ได้บัญญัติให้ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย ได้แก่ รัฐบาล สมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมด คณะกรรมาธิการรัฐธรรมนูญ (ผู้ตรวจการแผ่นดิน: Ombudsman) ประธานศาลฎีกา (the President of the Curia) และอัยการสูงสุด (the General Prosecutor)

ในระหว่างการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ หากพบว่ากฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญสามารถวินิจฉัยให้กฎหมายดังกล่าวเป็นอันตกไป อย่างไรก็ดี โดยปกติแล้ว กฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ไม่มีผลใช้บังคับจะยังสามารถใช้บังคับได้จนกว่าจะมีการเผยแพร่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ และการเผยแพร่ประกาศคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่มีผลกระทบต่อนิติสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น แต่หากกฎหมายนั้นประกาศใช้แล้วแต่ยังไม่ผลใช้บังคับก็มีให้กฎหมายนั้นมีผลใช้บังคับ อย่างไรก็ดี ในบางกรณี หากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อความเป็นธรรมก็อาจวินิจฉัยให้กฎหมายนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญโดยมีผลย้อนหลังหรือมีผลในอนาคตได้ (The retroactive or the pro futuro annulment) กล่าวคือ หากศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายนั้นขัดต่อรัฐธรรมนูญ คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญไม่มีผลกระทบต่อการกระทำความผิดที่วินิจฉัยตามกฎหมายนั้น เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งให้มีการพิจารณาคดีอาญาใหม่อีกครั้ง เพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดจากการพิพากษาคดีที่เกิดขึ้นจากกฎหมายดังกล่าว

(๓) การวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญกรณีคำร้องที่ส่งมาจากฝ่ายตุลาการจากคดีที่มีข้อพิพาท (Judicial Initiative for Norm Control in Concrete Cases)

รัฐธรรมนูญยังการี มาตรา ๒๔ (๒) ปี) และ (๖) บัญญัติให้ผู้พิพากษา ศาลยุติธรรมที่จะต้องใช้บทกฎหมายที่ตนเห็นว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเป็นกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยว่าขัดแย้งต่อรัฐธรรมนูญ อาจยื่นคำร้องมายัง ศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาวินิจฉัยได้ โดยผู้พิพากษาต้องพักกระบวนการพิจารณาคดีนั้นไว้และยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา โดยศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งว่ากฎหมายดังกล่าวขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ให้ใช้กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญนั้น และศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งไม่ให้ใช้บทกฎหมายนั้นในคดีดังกล่าวหรือ มิให้ใช้กฎหมายนั้นเป็นการทั่วไปได้ โดยศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัยภายใน ๙๐ วัน

(๔) การร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional Complaint)

การยื่นคำร้องเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ จะเกิดขึ้นเมื่อผู้ร้องเห็นว่า สิทธิที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญนั้นถูกละเมิดโดยผลของคำพิพากษา (Judicial decision) เว้นแต่ในระหว่างกระบวนการพิจารณาคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญปรากฏว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ปรากฏในคำร้องจะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลใช้บังคับ มีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิของผู้ร้องมิใช่เป็นผลมาจากคำพิพากษาของศาล สำหรับแนวคำวินิจฉัยการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญอาจแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท คือ

ประเภทแรก กรณีนี้หากบุคคลหรือองค์กรที่ได้รับผลกระทบในคดีที่มีข้อพิพาท หากสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนคนใดคนหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง ได้รับผลกระทบ และกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีการเยียวยาความเสียหายไว้ สามารถยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญได้ ตามมาตรา ๒๖ (๑) ของรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนวัตถุประสงค์ของคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญประเภทนี้ คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย (Legal regulation) ที่ถูกร้องว่าขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ส่วนผลของคำวินิจฉัยกรณีนี้คือศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยให้กฎหมายดังกล่าว สิ้นผลใช้บังคับเนื่องจากขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ประเภทที่สอง ได้รับการบัญญัติตามมาตรา ๒๖ (๒) ของรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ โดยเป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแล้ว ส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานโดยตรงและกฎหมายไม่ได้กำหนดวิธีเยียวยาความเสียหายไว้

หรือผู้ร้องได้ดำเนินการตามขั้นตอนการเยียวยาตามที่กำหนดไว้แล้ว อย่างไรก็ตาม องค์กรนี้จะต้องเป็นกรณีที่ยังไม่เคยมีคำพิพากษาหรือคำวินิจฉัยมาก่อน และจะต้องเป็นการละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองตามรัฐธรรมนูญโดยตรง ส่วนวัตถุประสงค์ที่ตามมาคือ คำร้องประเภทนี้ คือ บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น

ประเภทที่สาม เป็นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการคัดค้านคำพิพากษาของศาล กล่าวคือ ภายหลังจากที่รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีผลใช้บังคับ (ซึ่งมีผลใช้บังคับพร้อมกับรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เมื่อวันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๒) การยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานเท่านั้น แต่รวมถึงการคัดค้านคำพิพากษาของศาลด้วย โดยประชาชนคนใดคนหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษาของศาลสามารถยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญได้หากเห็นว่าคำพิพากษานั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และมีความเป็นไปได้ว่าวิธีการเยียวยาความเสียหายตามที่กฎหมายกำหนดไม่สามารถบังคับใช้ได้หรือไม่สามารถเกิดขึ้นกับผู้ร้องได้ ส่วนวัตถุประสงค์ที่ตามมาคือ คำพิพากษาของศาล (Judicial decision) มิใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมาย (เช่นเดียวกับหลักการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Urteilsverfassungsbeschwerde) ของระบบกฎหมายเยอรมัน) และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคำพิพากษาของศาลดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแล้ว จะเป็นผลให้คำพิพากษาดังกล่าวเป็นอันตกไป

(๕) การวินิจฉัยกฎหมาย กฎ และระเบียบขัดหรือแย้งกับหนังสือสัญญา ระหว่างประเทศ

การยื่นคำร้องในกรณีนี้ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง ได้แก่ สมาชิกรัฐสภาจำนวนหนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมด รัฐบาล คณะกรรมการสิทธิขั้นพื้นฐาน (The Commissioner for Fundamental Rights) ประธานศาลฎีกา (The President of the Curia) และอัยการสูงสุด (the General Prosecutor) หรือเป็นกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นเองในระหว่างการพิจารณาของศาล โดยการวินิจฉัยกรณีมีไว้เพื่อเป็นการคุ้มครองความสอดคล้องกันระหว่างกฎหมายของประเทศกับระเบียบ/ข้อกำหนดที่กำหนด

ขึ้นในหนังสือสัญญา ทั้งนี้ เรื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา อี บัญญัติให้กฎหมายของสหภาพยุโรปมีผลใช้บังคับในประเทศฮังการี และรัฐบาลมีหน้าที่ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศดังกล่าว รวมถึงมาตรา คิว บัญญัติให้กฎหมายภายในสาธารณรัฐจะต้องสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศด้วย

หากกฎหมายภายในขัดแย้งกับหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ให้ยกเลิกกฎหมายภายในที่ขัดแย้งต่อหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้นได้ โดยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเรียกองค์กรหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายภายในนั้น ดำเนินการแก้ไขความขัดแย้งนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยพิจารณา สภาวะการณ์ต่าง ๆ ประกอบการพิจารณา โดยองค์กรที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ดำเนินการตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด

(๖) การวินิจฉัยตรวจสอบขั้นตอนหรือมติของรัฐสภาที่เกี่ยวข้องกับการลงประชามติ

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของขั้นตอนหรือมติของรัฐสภาที่กำหนดให้มีการลงประชามติหรือมติที่ยกเลิกการลงประชามติ โดยผู้ยื่นคำร้องจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ที่มีการเผยแพร่มติของรัฐสภา สำหรับกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญนั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการพิจารณาเฉพาะมติของรัฐสภาเท่านั้น แต่ไม่สามารถพิจารณาถึงเนื้อหาของคำถามในการลงประชามติหรือการรับรองผลการลงประชามติ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ บัญญัติเกี่ยวกับการลงประชามติ โดยกำหนดให้รัฐสภาต้องสั่งให้มีการจัดทำประชามติ หากมีข้อเสนอจากประชาชนอย่างน้อยสองแสนคน หรือรัฐสภาอาจสั่งให้มีการลงประชามติตามข้อเสนอของประธานาธิบดี หรือข้อเสนอของรัฐบาล หรือข้อเสนอของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนหนึ่งแสนคน นอกจากนี้ ยังบัญญัติหัวข้อที่ห้ามไม่ให้มีการทำประชามติไว้ด้วย เช่น การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวกับเนื้อหาและการบังคับใช้รัฐธรรมนูญงบประมาณรายจ่ายของรัฐ การเก็บภาษีอากรของรัฐ รัฐบัญญัติเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกรัฐสภา ผู้แทนท้องถิ่น สมาชิกรัฐสภายุโรป หน้าที่ที่เกิดขึ้นตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศ การยุบรัฐสภา การยุบองค์กรผู้แทน การประกาศสงคราม

สถานการณ์ฉุกเฉิน การดำเนินการทางทหาร การอภัยโทษต่าง ๆ เป็นต้น

(๗) การวินิจฉัยความเห็นของรัฐสภาเกี่ยวกับการรับรององค์กรที่ดำเนินกิจกรรมทางศาสนา (The Acknowledgment of a Church) ที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

องค์กรทางศาสนาที่เกี่ยวข้องหรือรัฐบาล อาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความเห็นของรัฐสภาเกี่ยวกับการยกเลิกการรับรององค์กรที่ดำเนินกิจกรรมทางศาสนา กรณีการดำเนินกิจกรรมขององค์กรทางศาสนาขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญสามารถพิจารณาความชอบด้วยกฎหมาย (Legality) ของกระบวนการรับรองดังกล่าว โดยอาจเห็นชอบกับมติของรัฐสภาหรือไม่เห็นชอบก็ได้ ซึ่งส่งผลให้รัฐสภาจะต้องไปดำเนินการลงมติในเรื่องดังกล่าวใหม่

(๘) การเสนอความเห็นให้ยุบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการดำเนินการที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ

โดยรัฐบาลเป็นผู้ยื่นคำร้อง ตามมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญสามารถเสนอความเห็นได้กรณีที่เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานปกครองตนเองมีการดำเนินการที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๙) การวินิจฉัยถอดถอนประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง

ตามมาตรา ๑๓ ของรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยถอดถอนประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง ตามมติของรัฐสภาที่เห็นว่าประธานาธิบดีมีการกระทำที่จงใจฝ่าฝืนบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของประธานาธิบดี หรือกรณีที่มีเจตนากระทำความผิดตามกฎหมายอาญา โดยศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการพิจารณาความชอบด้วยกฎหมายของญัตติและการเสนอความเห็นให้ถอดถอนประธานาธิบดี และในการลงมติถอดถอนประธานาธิบดีดังกล่าวจะต้องใช้มติสองในสามขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(๑๐) การวินิจฉัยความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ขององค์กรต่างๆ

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยปัญหาความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กรของรัฐ หรือระหว่างองค์กรของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ขององค์กรของฝ่ายบริหารและศาล ส่วนอำนาจในการวินิจฉัยความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอำนาจของศาลฎีกา

(๑๑) การวินิจฉัยกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อมติของรัฐสภา และคำสั่งต่างๆ และคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกัน

ในระหว่างการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ (Posterior norm control) และการวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaint) ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตรวจสอบว่ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้น โดยไม่ได้วินิจฉัยว่ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับดังกล่าวขัดหรือแย้งกับกฎหมายอื่นหรือไม่ นอกจากนี้ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจในการวินิจฉัยว่า ข้อมติของรัฐสภา และคำสั่งต่างๆ และคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายให้สอดคล้องกันหรือไม่อีกด้วย

(๑๒) การตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา (หรือคณะกรรมการ) ประธานาธิบดี และรัฐบาล อำนาจยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในมาตราที่มีประเด็นทางรัฐธรรมนูญเพื่อให้ได้ข้อสรุป

อย่างไรก็ดี ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวางบรรทัดฐานไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๓๖/๑๙๙๒ ว่า อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญไม่ได้จำกัดอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เนื่องจากการตีความรัฐธรรมนูญก็เพื่อให้ทราบถึงความหมายและเจตนารมณ์ของบทบัญญัตินั้นเป็นเรื่องที่จำเป็น นอกจากนี้ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญยัง

กำหนดให้การตีความรัฐธรรมนูญนั้นครอบคลุมถึงการตีความแบบนามธรรมด้วย (Abstract interpretation)

แม้ว่ารัฐบัญญัติฯ จะกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่การตีความดังกล่าวไม่ได้แสดงให้เห็นว่าบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมีความหมายโดยตัวของมันเอง หากแต่เป็นความหมายที่สะท้อนถึงการเป็นระบอบรัฐธรรมนูญโดยรวม นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังใช้อำนาจในการตีความรัฐธรรมนูญอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ ศาลจะไม่ตีความโดยพาดพิงถึงประเด็นที่เป็นอำนาจขององค์กรอื่น (โดยเฉพาะศาลยุติธรรม)

(๑๓) การวินิจฉัยข้อจำกัดในการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ (Legislative omission)

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า ในการตรากฎหมายปรากฏว่ามีข้อจำกัดในการไม่ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ศาลย่อมมีคำสั่งให้ฝ่ายนิติบัญญัติกระทำการหรือกำหนดระยะเวลาของข้อจำกัดดังกล่าว ทั้งนี้การไม่ปฏิบัติหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติดังกล่าว หมายความว่า ฝ่ายนิติบัญญัติมิได้ตรากฎหมายให้เป็นไปตามหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ หรือไม่เป็นไปตามข้อกำหนดอันเป็นที่มาของการตรากฎหมายดังกล่าว หรือไม่เป็นไปตามสาระสำคัญตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

กระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐบัญญัติฯ ด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๗ บัญญัติให้ การพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสามารถทำได้โดยการวินิจฉัยแบบเต็มองค์คณะ (Plenary session) แบบองค์คณะเล็ก (panels) หรือแบบตุลาการนายเดี่ยว (A single judge) อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างในการกำหนดองค์คณะในการพิจารณานั้นก็ขึ้นอยู่กับประเภทคดีที่กำหนดไว้ในรัฐบัญญัติฯ ด้วยศาลรัฐธรรมนูญ (Act on the Constitutional Court: ACC)

นอกจากนี้ รัฐบัญญัติฯ มาตรา ๔๘ บัญญัติว่าการพิจารณาวินิจฉัยแบบเต็มองค์คณะ (Plenary session) ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่านมีสิทธิในการเสนอความเห็นในที่ประชุม รวมถึง

สิทธิในการออกเสียงลงมติ ทั้งนี้ เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะปฏิบัติหน้าที่ในที่ประชุมใหญ่ด้วย และประธานศาลรัฐธรรมนูญอาจเชิญบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมด้วยได้ นอกจากนี้ ในการประชุมใหญ่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจกระทำเป็นแบบองค์คณะ (Quorum) ก็ได้แต่จะต้องมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๒ ใน ๓ ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้งหมด รวมถึงประธานศาลรัฐธรรมนูญ แต่ในกรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญถูกห้ามมิให้เข้าร่วมประชุมก็จะต้องมีรองประธานศาลรัฐธรรมนูญเข้าร่วมประชุมด้วย

ในการลงมติในที่ประชุมใหญ่ (เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องลงมติโดยเปิดเผย (Open ballot) และการลงมติให้ใช้เสียงข้างมากและต้องกระทำโดยสมัครใจ และในกรณีที่คะแนนเสียงในการลงมติเท่ากันก็ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้ออกเสียงชี้ขาด อย่างไรก็ตาม มีบางกรณีที่รัฐบัญญัติฯ กำหนดให้การลงมติจะต้องกระทำโดยวิธีลับ (Secret ballot) และห้ามตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในเรื่องนั้นออกเสียงลงมติ เช่น การพิจารณากรณีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม การพิจารณาให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง การเลือกรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ และเลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เป็นต้น

นอกเหนือจากการพิจารณาลงมติโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแล้ว รัฐบัญญัติฯ มาตรา ๔๙ บัญญัติให้ กรณีที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญเสนอในที่ประชุมใหญ่เกี่ยวกับการลงมติ อาจให้กระทำได้โดยองค์คณะย่อยที่ตั้งขึ้นตามจำนวนและองค์ประกอบที่กำหนด โดยองค์ประกอบขององค์คณะดังกล่าวจะต้องเปลี่ยนทุกๆ ๓ ปี รวมถึงตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหัวหน้าองค์คณะ (Presiding judges) จะต้องเปลี่ยนทุกๆ ปี นอกจากนี้ การตั้งองค์คณะอาจตั้งขึ้นเป็นการชั่วคราว (Temporary panel) หรือตั้งขึ้นแบบถาวร (Standing panel) ก็ได้ สำหรับองค์คณะแบบชั่วคราวอาจแต่งตั้งขึ้นจากการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือโดยมติของที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นการพิจารณาคดีที่เหมาะสมหรือเพื่อลดภาระของจำนวนคดีที่พิจารณา

ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีองค์คณะแบบถาวร (Permanent panels) จำนวน ๓ คณะๆ ละ ๕ ท่าน โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่านจะต้องเป็นสมาชิกองค์คณะใดองค์คณะหนึ่งด้วย ซึ่งการกำหนดองค์ประกอบขององค์คณะจะกระทำโดยมติของที่ประชุมใหญ่ หรือโดยการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีวาระ ๓ ปี นอกจากนี้ยังมีองค์คณะ ๓ ท่านที่แต่งตั้งตามมติของที่ประชุมใหญ่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกรณีที่มีเหตุพิเศษ และสำหรับการแต่งตั้งหัวหน้าองค์คณะ จะกระทำในปีที่มีการแต่งตั้งองค์คณะ โดยมติของที่ประชุมใหญ่ หรือโดยการเสนอของประธานศาลรัฐธรรมนูญ และหัวหน้าองค์คณะอาจได้รับเลือกใหม่ได้อีกหากครบวาระการดำรงตำแหน่ง

กรณีที่องค์คณะประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อย ๕ ท่าน การลงมติให้ใช้เสียงข้างมาก แต่หากองค์คณะประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญน้อยกว่า ๕ ท่าน การลงมติให้ใช้เสียงแบบเอกฉันท์ (Unanimous) นอกจากนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหัวหน้าองค์คณะ อาจเชิญบุคคลภายนอกเข้าร่วมในการประชุมองค์คณะได้ ทั้งนี้ จำนวนองค์คณะ จำนวนสมาชิกในองค์คณะ และรายละเอียดของกฎระเบียบในการประชุมของแต่ละองค์คณะอาจกำหนดโดยระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ (the Rules of Procedure of the Constitutional Court)

นอกจากนี้ในการพิจารณาคดี ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔ กำหนดให้การบันทึกเสียง (Voice recording) อาจกระทำได้ในกรณีที่มีการอภิปรายตามระเบียบวาระของที่ประชุมใหญ่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตั้งแต่ ๓ ท่านขึ้นไป เสนอให้มีการบันทึกเสียงในการประชุมองค์คณะหรือการประชุมอื่นๆ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ การบันทึกเสียงดังกล่าวจะถูกจัดเก็บไว้โดยเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญโดยต้องระบุวันเวลา และหัวข้อในการประชุมนั้นและห้ามเผยแพร่ต่อสาธารณะจนกว่าจะพ้นกำหนดเวลาที่กำหนดไว้

สำหรับการบริหารจัดการงานคดี ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๑๕ กำหนดให้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้กำกับดูแลระบบบริหารจัดการคดีอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic registry system) ซึ่งรวมถึงข้อมูลความคืบหน้าของคดี ชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเจ้าของสำนวน และข้อมูลการรับคำร้องไว้พิจารณา และในการดำเนินกระบวนการดังกล่าว องค์คณะอาจกำหนดแผนการดำเนินการระยะ ๖ เดือน โดยประกอบด้วยแผนกำหนดการในการพิจารณาคำร้องรายชื่อองค์คณะ ซึ่งองค์คณะแต่ละคนสามารถกำหนดแผนการดำเนินการดังกล่าวได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ แผนดำเนินการดังกล่าวจะถูกเสนอต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้

การยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๑ ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยคดีจากคำร้องที่ยื่นเข้าสู่ศาลรัฐธรรมนูญโดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ

(๑) สิทธิในการยื่นคำร้อง

การพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นไปตามคำร้องของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องที่ส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaint) กฎหมายไม่ได้กำหนดผู้แทนของผู้ร้อง (Legal representation) ^๔ ที่ได้รับมอบอำนาจไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ หากผู้แทนผู้ร้องคือ ทนายความ (กรณีนี้หมายรวมถึงอัยการและบริษัทที่ปรึกษากฎหมาย (Law firms) สิทธิในการเป็นผู้แทนดังกล่าวย่อมได้รับการรับรอง นอกจากนี้ ทนายความ อัยการ บริษัทที่ปรึกษากฎหมาย หรือผู้แทนขององค์กรภาคประชาชนที่มีสำเร็จการศึกษาชั้นเนติบัณฑิต สามารถทำหน้าที่เป็นผู้แทนผู้ร้องได้ อย่างไรก็ตามก็ดี กรณีการยื่น

^๔ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดี (Constitutional Court's Rules of Procedure) มาตรา ๒๗ บัญญัติเกี่ยวกับผู้แทนผู้ร้องว่า “ผู้ร้องอาจมอบอำนาจให้แก่ผู้แทน (Legal Representation) หรืออัยการ หรือผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่มีคุณสมบัติชั้นเนติบัณฑิต หรือที่ปรึกษากฎหมาย ทำหน้าที่ดำเนินการใดๆ แทนผู้ร้องในศาลรัฐธรรมนูญ”

คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญจะต้องกระทำโดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีนั้น อย่างไรก็ตาม องค์กรที่บุคคลที่เป็นผู้ร้องมีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาชั้นเนติบัณฑิต อาจดำเนินการในชั้นพิจารณาคดีเองโดยไม่ต้องแต่งตั้งผู้แทนของผู้ร้องก็ได้

(๒) การยื่นคำร้อง

คำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยนั้นจะต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญโดยตรงและเมื่อรับคำร้องแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจะมีเอกสารรับคำร้องส่งให้ผู้ร้อง เช่น กรณีประธานาธิบดีและคณะกรรมการการเลือกตั้งได้รับเอกสารรับคำร้องเมื่อศาลรัฐธรรมนูญได้รับคำร้องที่ขอให้วินิจฉัยกรณีมติของรัฐสภาเกี่ยวกับการลงประชามติ

อย่างไรก็ดี สำหรับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ยกเว้นกรณีที่มีสิทธิเสรีภาพถูกละเมิดโดยคำพิพากษาของศาล จะต้องส่งคำร้องไปยังศาลชั้นต้นเพื่อส่งมายังศาลรัฐธรรมนูญ จากนั้นศาลชั้นต้นที่รับคำร้องดังกล่าวจะส่งคำร้องนั้นมายังศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ศาลชั้นต้นจะต้องชะลอการดำเนินการพิพากษาในคดีนั้นไว้ก่อนจนกว่าศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำวินิจฉัย

นอกจากนี้ คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญอาจยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญได้โดยตรง ถ้าคำร้องนั้นเป็นคำร้องทุกข์เกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือเมื่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายมีผลใช้บังคับโดยยังไม่มีคำพิพากษาของศาลเกี่ยวกับบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น และสิทธิเสรีภาพถูกละเมิดโดยตรงจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว และกฎหมายมิได้กำหนดวิธีการเยียวยาความเสียหายเพื่อบรรเทาทุกข์นั้น หรือผู้ร้องได้ดำเนินการตามวิธีการเยียวยาความเสียหายเรียบร้อยแล้ว

(๓) สาระสำคัญของคำร้อง

คำร้องจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยอย่างชัดเจน โดยจะต้องระบุบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยกรณีดังกล่าว และบทบัญญัติที่แสดงให้เห็นว่าผู้ร้องมีสิทธิยื่นคำร้องในกรณีดังกล่าว รวมถึงในกรณีการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ จะต้องระบุเหตุผลในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ สาระสำคัญที่แสดงให้เห็น

เห็นว่าสิทธิเสรีภาพที่ได้รับการรับรองโดยรัฐธรรมนูญถูกละเมิด นอกจากนี้ต้อง
ระบุบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือคำพิพากษาของศาลที่ต้องการให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัย และบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ
ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งคำร้องจะต้องระบุเหตุผลที่ชัดเจนว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมาย
คำพิพากษาของศาล มติของรัฐสภา ขัดหรือแย้งต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือ
หนังสือสัญญาระหว่างประเทศอย่างไร

ในการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาเฉพาะคำขอที่ระบุมา
เท่านั้น นอกจากนี้ผู้ร้องยังสามารถยื่นคำร้องในกรณีเดิมให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้
เฉพาะในกรณีที่ข้อเท็จจริงของคำร้องเดิมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญเท่านั้น
และในกรณีคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจะไม่สามารถถอนคำร้องดังกล่าวได้
ภายหลังจากที่ยื่นคำร้องสู่ศาลรัฐธรรมนูญแล้ว

(๔) รูปแบบของคำร้อง

คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นคำร้องที่เขียนขึ้นและส่งให้
ศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ การยื่นคำร้องไม่สามารถกระทำได้ผ่านทางจดหมาย
อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail)

คำร้องจะต้องระบุชื่อและที่อยู่ผู้ร้อง รวมถึงสถานที่ทำงานของผู้ร้องกรณี
ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ กรณีคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ผู้ร้องจะต้องแนบบท
อนุญาตให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลด้วย ทั้งนี้ ผู้ร้องจะต้องลงนามในแบบคำร้อง
ของตนเองให้ชัดเจนและจะต้องรับรองตนเองว่าได้ดำเนินการตามเงื่อนไขในการ
ยื่นคำร้องด้วย

(๕) ค่าธรรมเนียมและค่าปรับ

คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญไม่มีค่าธรรมเนียม แต่ผู้ร้องจะต้องเป็นผู้รับ
ผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายเดี่ยว อาจกำหนดให้ผู้ร้องชำระค่าปรับสำหรับการพิจารณาคดี (Procedural
fine) หรืออาจสั่งให้ผู้ร้องชำระค่าใช้จ่ายส่วนเกินที่เกิดขึ้นกรณีผู้ร้องใช้สิทธิใน
การยื่นคำร้องละเมิดผู้อื่น ทั้งนี้ กรณีนี้ให้ใช้บังคับแก่ผู้ร้องหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องใน

คดีที่มีเจตนาทำให้การพิจารณาคดีล่าช้าหรือพยายามขัดขวางการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ส่วนค่าปรับสำหรับการพิจารณาคดีดังกล่าวอยู่ระหว่าง ๒๐,๐๐๐ โฟรินท์ฮังการี (Forints) (ประมาณ ๒,๒๕๐ บาท) ถึง ๕๐๐,๐๐๐ โฟรินท์ฮังการี (ประมาณ ๕๖,๓๐๐ บาท) และสำหรับกำหนดเวลาในการชำระค่าปรับดังกล่าวนั้น ผู้ร้องจะต้องชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้ การกำหนดจำนวนค่าปรับสำหรับกระบวนการพิจารณาคดี ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล

คำวินิจฉัยและผลของคำวินิจฉัย

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๙ บัญญัติว่า “กรณีที่มีได้บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญให้มีผลผูกพันทุกคน (Binding on everyone)” และคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นที่สุด ไม่อาจร้องคัดค้าน คำวินิจฉัยได้ รวมทั้งศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดผลของคำวินิจฉัยได้ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในรัฐบัญญัตินี้

นอกจากนี้ ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๘ กำหนดให้คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญจะต้องมีเนื้อหาประกอบด้วย บทนำ ข้อกฎหมาย เหตุผลในการวินิจฉัย และผลการวินิจฉัย

(๑) บทนำ (Introduction) จะประกอบด้วย เลขคดี ขอบเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในคดีนั้น กระบวนการพิจารณาคดี (เป็นแบบองค์คณะใหญ่หรือองค์คณะเล็ก) ความเห็นส่วนตัวและความเห็นแย้งพร้อมรายชื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงกระบวนการลงมติและการรับฟังพยานหลักฐาน

(๒) สารสำคัญของคำวินิจฉัย ประกอบด้วย ข้อกฎหมายที่ปรากฏในรัฐกิจจานุเบกษา รายละเอียดของความเป็นมาและประเด็นวินิจฉัย ข้อกฎหมายที่เป็นประเด็นพิพาทและกำหนดวันที่สิ้นผลใช้บังคับ (กรณีการวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ)

(๓) เหตุผลในการวินิจฉัย ประกอบด้วย สรุปสาระสำคัญของคำร้องข้อเท็จจริงที่ได้รับจากการรับฟังพยานหลักฐานบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและเหตุผลทางกฎหมายที่ศาลใช้ในการวินิจฉัย

(๔) ส่วนสรุป จะต้องระบุวันและสถานที่ในการออกคำวินิจฉัย รายชื่อ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องในการวินิจฉัยคดี รวมถึงเอกสารต้นฉบับ

โครงสร้างและการบริหารงานภายในศาลรัฐธรรมนูญ^๙

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี ถือเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ (Fundamental Law) ที่มีหน้าที่ในการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวหมายความรวมถึงการคุ้มครองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยภายใต้หลักนิติธรรม (The Rule of Law) การคุ้มครองหลักการตามรัฐธรรมนูญและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองตามกฎหมาย ตลอดจนหน้าที่ในการเสถียรภาพของระบบกฎหมายและรักษาไว้ซึ่งหลักการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย (Division of powers)

รัฐบัญญัติสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒ กำหนดให้ หน้าที่ในการบริหารจัดการภารกิจของศาลรัฐธรรมนูญเป็นของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (The Office of the Constitutional Court) มีหน้าที่ในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีหน้าที่รับผิดชอบทั้งในภารกิจด้านการบริหาร (Administrative tasks) ภารกิจด้านปฏิบัติการองค์กร (Organizational-operational tasks) และภารกิจในด้านการบริหารจัดการงานคดีและภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยมีเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Secretary General) ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโดยวิธีลงคะแนนแบบเปิดเผย (Open ballot) ภายใต้การเสนอชื่อของประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นผู้บังคับบัญชาขึ้นตรงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้กรณีที่ไม่สามารถลงมติเลือกเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ ให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญเสนอชื่อและดำเนินกระบวนการสรรหาเลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญใหม่

นอกจากนี้เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในกระบวนการจัดเตรียมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปตามที่รัฐบัญญัติกำหนด นอกจากนี้ ประธานศาลรัฐธรรมนูญยังอาจร้องขอให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มี

^๙ แปลและเรียบเรียงจาก The Constitutional Court of Hungary. 2017. Organisation. [Online]. [Accessed on 13 March 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/organisation/>

คุณสมบัติทางการศึกษา และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องมาปฏิบัติหน้าที่ที่สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้ ส่วนโครงสร้างและการบริหารจัดการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญนั้นให้เป็นที่ไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยโครงสร้างและการบริหารองค์กร (the Organizational and Operational Rules of the Constitutional Court)

สำหรับโครงสร้างของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (The staffs of the Judges) คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (the Cabinet of the President) สำนักเลขาธิการ (the General Secretariat) และสำนักการคลัง (the Financial Department) ^{๑๐}

- **คณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ (The Cabinet of the President)** เป็นหน่วยงานที่ขึ้นตรงกับการบังคับบัญชาของประธานศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีบุคลากรประกอบด้วย ผู้อำนวยการ (the Chef de Cabinet) สมาชิกสภาที่ปรึกษาประธานศาลรัฐธรรมนูญ (the Councilor of the President) ผู้แทนประธานศาลรัฐธรรมนูญและผู้แทนด้านการต่างประเทศ (the Referee of the President and the Referee of international and protocol issues)

- **สำนักเลขาธิการ (General-Secretariat)** เป็นหน่วยงานภายในสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีเลขาธิการ (Secretary-General) เป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพิเคราะห์คดี (the Petitions) เช่น มีหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับผู้ร้อง (Petitioners) หน้าที่ในการดำเนินการตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีเพื่อนำไปสู่การจัดเตรียมคำวินิจฉัยให้กับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

- **สำนักการคลัง (Financial Department)** มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องภารกิจในด้านการงบประมาณ การเงิน การบำรุงรักษา การบริหารทรัพยากรบุคคล และภารกิจอื่นที่เกี่ยวข้องของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีหน้าที่

^{๑๐} แปลและเรียบเรียงจาก The Constitutional Court of Hungary. 2017. The Office. [Online]. [Accessed on 13 March 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/the-office/>

ในการเตรียมร่างคำวินิจฉัยให้แก่ประธานศาลรัฐธรรมนูญในประเด็นที่เกี่ยวข้อง
ในกรณีที่มีข้อสั่งการของประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ

ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
(The Constitutional Court's Rules of Procedure)^{๑๑} มาตรา ๒๔ บัญญัติให้
ข้าราชการของศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในระเบียบศาล
รัฐธรรมนูญว่าด้วยโครงสร้างและการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่

(๑) การจัดเตรียมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
ตามสายการปฏิบัติงานร่วมกับคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะตุลาการ
ศาลรัฐธรรมนูญ และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากตุลาการศาล
รัฐธรรมนูญ

(๒) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวางตนเป็นกลาง
ทางการเมือง และไม่มีตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรทางการเมืองต่างๆ และดำเนิน
กิจกรรมใดๆ ที่สร้างความเสื่อมเสียชื่อเสียงหรือกระทบต่อความเชื่อมั่นและ
ความยุติธรรมของศาลรัฐธรรมนูญ

(๓) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ในการรักษา
ความลับเกี่ยวกับการจัดเตรียมคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ เนื้อหาของร่างคำวินิจฉัย
ศาลรัฐธรรมนูญ กระบวนการในการพิจารณาคดี รวมถึงต้องไม่ให้ข้อมูลข่าวสาร
ใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคดีต่อสื่อมวลชน

งบประมาณของศาลรัฐธรรมนูญฮังการี

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๒๐๑๑ มาตรา ๔ บัญญัติว่า ให้มี
บทบัญญัติที่หมวดว่าด้วยงบประมาณของศาลรัฐธรรมนูญแยกต่างหากออกจาก
บทบัญญัติว่าด้วยงบประมาณรายจ่ายประจำปี (The Central budget) โดย
ศาลรัฐธรรมนูญสามารถจัดเตรียมค่าของงบประมาณของตนเองรวมถึงจัดทำ
แผนการใช้จ่ายงบประมาณดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องเสนอค่าของงบประมาณ

^{๑๑} โปรดดูเพิ่มเติมที่ Constitutional Court of Hungary. 2017. Rules of Procedure. [Online].
[Accessed on 4 April 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/rules-of-procedure/>

ดังกล่าวของศาลรัฐธรรมนูญให้แก่รัฐสภาโดยไม่มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงใดๆ และให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของร่างรัฐบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี ทั้งนี้ งบประมาณรายจ่ายที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับในแต่ละปีจะต้องไม่น้อยกว่างบประมาณที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับจัดสรรในปีงบประมาณที่ผ่านมา

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ^{๑๒}

นับตั้งแต่มีการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการสร้างความร่วมมือในระดับสากลกับศาลรัฐธรรมนูญและองค์กรเทียบเท่าอื่นๆ ไม่เพียงแต่ในภูมิภาคยุโรปเท่านั้น แต่ยังรวมถึงประเทศอื่นๆ ทั่วโลก โดยความสัมพันธ์ในระดับพหุภาคี (Multilateral relations) อาทิ การเข้าร่วมและการเป็นเจ้าภาพในการประชุมศาลรัฐธรรมนูญยุโรป (the Conference of European Constitutional Courts) และการเป็นผู้ร่วมก่อตั้งการประชุมตุลาการศาลรัฐธรรมนูญโลกที่จัดโดยคณะกรรมการเวนิซ นอกจากนี้ยังเข้าร่วมเป็นเครือข่ายองค์กรตุลาการชั้นนำ (the Superior Courts Network) ของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป และในระดับภูมิภาคยุโรป ศาลรัฐธรรมนูญมีการสร้างความร่วมมือกับศาลรัฐธรรมนูญในประเทศใกล้เคียงกัน โดยเริ่มจากการจัดประชุมศาลรัฐธรรมนูญของประเทศในกลุ่ม Visegrad เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๒๐๑๗

^{๑๒} Constitutional Court of Hungary. 2017. *International Relations of the Constitutional Court of Hungary*. [Online]. [Accessed on 5 April 2019]. Available from: <https://hunconcourt.hu/international-relations/>

ผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒

คณะผู้ศึกษาดูงาน ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี โดย นายวรวิทย์ กังศศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้รับเกียรติให้เข้าเยี่ยมชมการระ H.E. Dr. TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ จากนั้น ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วย Dr. Ildikó Hörcher Marosi และ Dr. PÉTER SZALAY ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และ Dr. Attila Szabó เลขาธิการประธานศาลรัฐธรรมนูญ และเจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญได้เข้าประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะผู้ศึกษาดูงาน เกี่ยวกับโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ บทบาทของผู้สนับสนุนคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ก่อนอื่นต้องขอขอบพระคุณประธานศาลรัฐธรรมนูญฮังการีเป็นอย่างสูงที่ให้เกียรติต้อนรับคณะผู้ศึกษาดูงานจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ในส่วนของการศึกษาดูงานในวันนี้ ทางคณะขอทราบข้อมูลโดยสังเขปเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และพัฒนาการของศาลรัฐธรรมนูญฮังการี การบริหารจัดการงานคดี และการบริหารงานของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญและคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

Dr. PÉTER SZALAY ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: นับตั้งแต่ศตวรรษที่ ๒๐ ประเทศฮังการีมีความมุ่งหมายที่ต้องการจะพัฒนาประเทศโดยเฉพาะระบบการเมืองและระบบกฎหมาย โดยในปี ค.ศ. ๑๙๘๔ รัฐสภาฮังการีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยสมาชิกครึ่งหนึ่งของคณะกรรมการมาจากนักกฎหมายรัฐธรรมนูญ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งมาจากสมาชิกรัฐสภา โดยต่อมาในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ได้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ และหากท่านได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญฮังการีก็将会เห็นว่ามีมติดกเถียงกันระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับรัฐสภาฮังการี ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นประเด็นทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ประธานศาลรัฐธรรมนูญฮังการีคนแรกเคยกล่าวเอาไว้ว่า “ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีถือเป็นหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองของประเทศฮังการี”

H.E. Dr. TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: ในอีกแง่หนึ่งอาจกล่าวได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีปฏิบัติหน้าที่เปรียบเสมือนกับเป็นสภาที่ ๒ ของรัฐสภาฮังการี เนื่องจากได้มีการบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจที่สำคัญในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแบบนามธรรม (Abstract norm control) ซึ่งถือว่าค่อนข้างสมเหตุสมผลกับสถานการณ์ เนื่องจากในช่วงของการเปลี่ยนแปลงจากระบบปกครองแบบคอมมิวนิสต์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ มีกฎหมายหลายฉบับที่มีบทบัญญัติไม่สอดคล้อง

กับรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจในการที่จะวินิจฉัยได้ว่าบทบัญญัติของกฎหมายใดบ้างที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี ก่อนปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ศาลรัฐธรรมนูญยังไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยคำพิพากษาของศาล (Judicial decision) แต่เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ นอกจากจะบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยบทบัญญัติของกฎหมายทั้งในเชิงนามธรรมและรูปธรรมแล้วก็ได้มีการบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการวินิจฉัยคำพิพากษาของศาล รวมถึงอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลด้วย

สำหรับการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแบบรูปธรรม (Concrete norm control) อาจแบ่งได้ออกเป็น ๓ ประการ ได้แก่

(๑) ผู้พิพากษา/ตุลาการ สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ หากเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลจะใช้บังคับแก่คดีขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ผู้พิพากษา/ตุลาการผู้นั้นไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ แต่จะต้องส่งคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

(๒) คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaint) โดยคู่ความในคดีที่อยู่ในชั้นการพิจารณาของศาลอื่น สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคัดค้านคำพิพากษาของศาลอื่นถึงที่สุดและผูกพันคู่ความในคดีได้ ถ้าคู่ความเห็นว่ามีว่า บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลใช้ในการบังคับแก่คดีอันถึงที่สุดนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ กรณีนี้เรียกว่า “Norm control constitutional complaint”

(๓) นอกจากนี้ยังมีคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “Concrete norm control procedure” โดยผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญหากเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน (Fundamental rights) ที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ต้องมีใช้กรณีที่เป็นคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาล หรือการกระทำทางรัฐบาล

ในปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ได้มีการบัญญัติให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งผู้ร้องสามารถยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญต่อ

ศาลรัฐธรรมนูญหากเห็นว่า การตีความหรือการบังคับใช้กฎหมายของศาลอื่นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญและละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ร้องโดยระบบการร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญนี้ถูกนำไปใช้เป็นครั้งแรกในศาลรัฐธรรมนูญเยอรมันเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๘ หรือที่เรียกว่า “หลัก Urteilsverfassungsbeschwerde” ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญฮังการีก็ได้นำเอาระบบดังกล่าวมาปรับใช้ด้วย

Dr. Ildikó Hörcher Marosi ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ขออนุญาตแนะนำตัวเองก่อนค่ะ ก่อนที่จะมาดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ดิฉันเคยดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาในศาลต่างๆ ของฮังการี และมีความเชี่ยวชาญด้านกฎหมายครอบครัว กฎหมายแพ่ง และในโอกาสนี้ ดิฉันจะขออธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างศาลรัฐธรรมนูญฮังการี โดยองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยคดี (Decision body) ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ คน ซึ่งมาจากการเสนอชื่อโดยรัฐสภาฮังการี โดย ๓ คนในจำนวนดังกล่าวจะมาจากผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งในองค์กรตุลาการของฮังการี นอกจากนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบางส่วนยังแต่งตั้งมาจากนักวิชาการซึ่งดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัย

สำหรับการพิจารณาวินิจฉัยคดีนั้น จะกระทำโดยองค์คณะซึ่งแบ่งออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ

(๑) องค์คณะใหญ่ (Full/Plenary session) ถือว่าเป็นรูปแบบที่สำคัญที่สุด โดยประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๕ คน

(๒) องค์คณะเล็ก (Panel) ประกอบด้วย ๓ องค์คณะ แต่ละประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๕ คน โดยองค์คณะเล็กมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดี ซึ่งคำวินิจฉัยที่ออกโดยองค์คณะเล็กถือว่ามีความเทียบเท่าคำวินิจฉัยที่ออกโดยองค์คณะใหญ่

นอกเหนือจาก ๒ รูปแบบข้างต้น ประธานศาลรัฐธรรมนูญยังได้มีคำสั่งแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๒ ท่าน เพื่อทำหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีหรืออาจเรียกว่าเป็นรูปแบบ “ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดี่ยว” (Single judge) ด้วย

สำหรับการบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญอยู่ภายใต้การบริหารงานของเลขาธิการ (Secretary-General) ส่วนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการ

ศาลรัฐธรรมนูญนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคน จะมีผู้ช่วยปฏิบัติหน้าที่ได้ ๓ คน และที่ปรึกษาได้ ๓ คน โดยแต่งตั้งจากผู้ที่มีคุณสมบัติสูง อาทิ เป็นนักกฎหมายเพื่อทำหน้าที่ในการจัดเตรียมข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการพิจารณาวินิจฉัยคดีให้แก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพื่อประกอบ

การประชุมองค์คณะ ส่วนในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานฯ นั้นจะค่อนข้างใกล้ชิดกันเนื่องจากจะต้องมีการปรึกษาหารือและจัดเตรียมข้อมูล ในขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญนั้นจะไม่ค่อยใกล้ชิดกันเท่าใดนัก

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ทราบมาว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ศาลรัฐธรรมนูญมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมาอย่างต่อเนื่อง อาทิ ปี ๑๙๙๐ มี ๑๐ คน ปี ๑๙๙๔ มี ๑๑ คน และปัจจุบันมี ๑๕ คน จึงอยากทราบเหตุผลของการเปลี่ยนแปลงจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าว และอีกคำถามหนึ่ง คือ ประชาชนชาวฮังการีสามารถยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญฮังการีมีคำวินิจฉัยแล้วได้หรือไม่

H.E. Dr. TAMÁS SÜLYÖK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: สำหรับประเด็นแรกเกี่ยวกับว่าทำไมจึงต้องเปลี่ยนแปลงจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อาจกล่าวได้ว่าเป็น “การตัดสินใจทางการเมือง” (Political decision) ของผู้ร่างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามบางครั้งก็เป็นการยากที่จะหาเสียงข้างมากในการลงมติขององค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่มีถึง ๑๕ คน ซึ่งกรณีนี้จะต้องมีเสียงตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เห็นไปในทิศทางเดียวกันถึง ๘ คน

Dr. PÉTER SZALAY ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในช่วงของรัฐสภาชุดแรก ภายหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ได้มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

จำนวน ๕ คน โดยมีเหตุผลที่ต้องการให้รัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งครั้งแรกตามระบอบประชาธิปไตยในปี ค.ศ. ๑๙๙๐ เป็นผู้แต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๕ คน และในปี ค.ศ. ๑๙๙๔ ก็จะให้รัฐสภาเป็นผู้เลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีก ๕ คน ที่เหลือ แต่กระนั้นในปี ค.ศ. ๑๙๙๒ - ๑๙๙๓ ก็มีการตัดสินใจว่าจะให้มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพียง ๑๑ คน และในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ ก็มีการกำหนดให้มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ คน อย่างเป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งหมดนี้คือเหตุผลทางการเมืองทั้งสิ้น

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: แม้จะเป็นเหตุผลทางการเมือง แต่อยากทราบว่า แท้จริงแล้ว เหตุผลดังกล่าวคืออะไร ตัวอย่างเช่นศาลรัฐธรรมนูญไทยก็เคยมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ คนแต่ปัจจุบันเหลือ ๙ คน เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญ

ทั่วโลกส่วนใหญ่มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๙ คนโดยเฉลี่ย

H.E. Dr. TAMÁS SULLYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: เป็นการยากที่จะทราบถึงเหตุผลที่แท้จริงเนื่องจากเหตุผลดังกล่าวเป็น “เหตุผลทางการเมือง” (Political reason)

Dr. Ildikó Hörcher Marosi ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ขออนุญาตเพิ่มเติมว่า รัฐธรรมนูญฮังการีฉบับปัจจุบันซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๐๑๒ ได้บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่และอำนาจใหม่ซึ่งแตกต่างไปจากศาลรัฐธรรมนูญในอดีต ซึ่งหน้าที่และอำนาจที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาวินิจฉัยคดีมากขึ้นไปด้วย ดังนั้นจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๕ คนจึงจำเป็นและมีความเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนี้จึงอาจเป็น “เหตุผลทางกฎหมาย” ที่จะสนับสนุนแนวคิดดังกล่าว

H.E. Dr. TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: ในแง่นี้อาจกล่าวได้ว่า จำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เพิ่มขึ้นก็เพื่อรองรับหน้าที่และอำนาจที่เพิ่มขึ้นนั่นเอง นอกจากนี้ นับตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ก็ปรากฏว่า มีคำร้องที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเป็นจำนวนมาก ดังนั้นเราจึงต้องการตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เป็น “นักปฏิบัติ” มากกว่า “นักวิชาการ”

Dr. Ildikó Hörcher Marosi ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: อีกประเด็นหนึ่งคือ การให้สิทธิแก่ประชาชนในการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อคัดค้านคำพิพากษาของศาล ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนไม่สามารถยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายได้ แต่เมื่อมีการให้สิทธิแก่ประชาชนให้สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้วินิจฉัยคัดค้านคำพิพากษาของศาลจึงทำให้การยื่นคำร้องทุกซ์ทางรัฐธรรมนูญสามารถจำแนกได้ออกเป็น ๓ รูปแบบ คือ การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายแบบนามธรรมและรูปธรรม (Abstract and concrete norm control) โดยเมื่อประชาชนเห็นว่า คำพิพากษาของศาลละเมิดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญอันเนื่องมาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลใช้บังคับแก่คดีนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญสามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ และเหตุที่เรียกคำร้องดังกล่าวว่าเป็น “Concrete norm control” ก็เนื่องจากว่าเป็นคำร้องให้วินิจฉัยคำพิพากษาของศาล ส่วนอีกรูปแบบหนึ่ง คือ ประชาชนมีสิทธิยื่นคำร้องทุกซ์ทางรัฐธรรมนูญได้โดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดระหว่างประชาชนกับศาลรัฐธรรมนูญซึ่งถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

H.E. Dr. TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: สำหรับคำถามที่สอง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผลต่อเขตอำนาจภายในประเทศฮังการี ดังนั้น ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมิใช่ปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายในประเทศ แต่เป็นปัญหาที่อยู่ใน

เขตอำนาจของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ซึ่งเขตอำนาจของศาลดังกล่าวก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติเกี่ยวกับเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญฮังการีไว้อย่างชัดเจน ทำให้คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปไม่มีผลกระทบต่อระบบกฎหมายภายในประเทศฮังการีแต่อย่างใด เนื่องจากตั้งแต่ปี ค.ศ. ๒๐๑๒ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีมีหน้าที่และอำนาจในการวินิจฉัยคำร้องเกี่ยวกับการคัดค้านคำพิพากษาของศาลเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนับเป็นร้อยละ ๙๐ ของคำร้องทั้งหมดที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เขตอำนาจของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจึงมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ประชาชนที่ต้องการจะยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป เพื่อคัดค้านคำพิพากษาของศาลภายในของประเทศฮังการี จะต้องใช้สิทธิผ่านทางช่องทางเยียวยาความเสียหายตามที่กฎหมายภายในประเทศกำหนดเสียก่อน ดังนั้นในแง่หนึ่ง คำร้องที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญฮังการีก็จะมีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประชาชนที่ต้องการจะยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญฮังการีเสียก่อน แต่กระนั้นก็มีปัญหาที่สำคัญว่า “ใครเป็นผู้ตัดสินขั้นสุดท้ายที่แท้จริง”

Dr. PÉTER SZALAY ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีมีองค์คณะในการวินิจฉัยคดี ๓ รูปแบบ คือ องค์คณะใหญ่ องค์คณะเล็ก ๕ คน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดียวนั้น การวินิจฉัยตัดสินขององค์คณะไม่ว่าจะรูปแบบใดก็ตามถือว่าเป็นการตัดสินในนามของศาลรัฐธรรมนูญฮังการีทั้งสิ้น และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยแล้ว ประชาชนก็สามารถนำคำวินิจฉัยดังกล่าวไปยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปหรือศาลระหว่างประเทศอื่นๆ ได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เป็นการวินิจฉัยคดีโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดียว (Single judge) ซึ่งถือว่ามีความสำคัญมากนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ตัดสินคดีจำเป็นที่จะต้องใช้ความรู้และประสบการณ์ในการวินิจฉัยคดีเป็นอย่างมาก แต่กระนั้นก็อาจเกิดความผิดพลาดในการวินิจฉัยคดีได้ ซึ่งประชาชนที่ไม่พอใจในคำวินิจฉัยของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดียว ก็อาจไปยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้

Dr. Ildikó Hörcher Marosi ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: สำหรับคำถามที่ว่า ประชาชนสามารถยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีมีคำวินิจฉัยได้หรือไม่นั้น ขอเรียนว่า ได้ แต่มีเงื่อนไขว่า

ในขั้นแรกประชาชนผู้นั้นจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญฮังการีเสียก่อน และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว และประชาชนผู้นั้นไม่พอใจในคำวินิจฉัยดังกล่าว ผู้นั้นก็มีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

นอกจากนี้ในกรณีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดียว เห็นว่า หน้าที่ความรับผิดชอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีความสำคัญ ซึ่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้นจะเป็นผู้เลือกคำร้องที่จะวินิจฉัย และหากศึกษารณีของศาลรัฐธรรมนูญอื่นๆ ในยุโรปก็จะเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญแต่ละประเทศมีภาระในการพิจารณาคดีในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การที่ฮังการีมีระบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดียว ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีสามารถเลือกที่จะพิจารณาคดีที่มีความสำคัญได้

H.E. Dr. TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: ดั่งเช่นที่ท่านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกล่าว ระบบตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนายเดียวมีเฉพาะแต่ที่ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีเท่านั้น

ดร. เชาวนะ ไตรมาศ เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: อยากทราบว่าภายหลังจากที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้มีคำพิพากษาแล้ว คำพิพากษาดังกล่าวมีผลผูกพันศาลรัฐธรรมนูญฮังการีหรือรัฐบาลฮังการีหรือไม่ อย่างไร

H.E. Dr. TAMÁS SULYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: คำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปมีผลผูกพันประเทศฮังการี แต่ไม่ผูกพันกับศาลรัฐธรรมนูญ

ฮังการี แต่กระนั้นเหตุผลที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปใช้ในการพิจารณาคดีก็มีความสำคัญกับศาลรัฐธรรมนูญฮังการี เนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญสามารถใช้เหตุผลในคำพิพากษาดังกล่าวเป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยคดีในอนาคตได้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

Dr. Ildikó Hörcher Marosi ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: อีกประการหนึ่งคือ พื้นฐานของกฎหมายที่ใช้ในการพิจารณาคดีแตกต่างกัน กล่าวคือ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีวินิจฉัยบนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญซึ่งถือว่าเป็นกฎหมายภายในประเทศ ขณะที่ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปพิจารณาคดีบนพื้นฐานของข้อตกลงระหว่างประเทศ นั่นจึงทำให้เขตอำนาจของทั้งสองศาลแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามก็มักมีการกล่าวกันในที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญฮังการีว่า ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีควรยึดเขตอำนาจตามศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป ในขณะเดียวกันก็มีอำนาจในการตีความเฉพาะกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศเท่านั้น

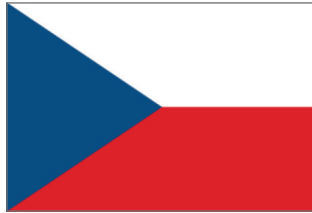
ดร. เขาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: ศาลรัฐธรรมนูญฮังการีสามารถโต้แย้งหรือไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปได้หรือไม่

H.E. Dr. TAMÁS SÜLYÖK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: เราไม่สามารถคาดเดาหรือจินตนาการว่าศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปจะพิพากษาคดีไปในทิศทางใด แต่แน่นอนว่าศาลรัฐธรรมนูญอาจจะไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนฯ ได้ แต่กระนั้นก็ต้องตระหนักกว่าเป็นคนละเขตอำนาจศาล และศาลรัฐธรรมนูญก็จะนำเอาเหตุผลที่ศาลสิทธิมนุษยชนฯ ใช้ในการพิพากษาคดีมาพิจารณาและใช้เป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญในอนาคตต่อไป

Dr. PÉTER SZALAY ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในทางปฏิบัติศาลรัฐธรรมนูญฮังการีมีความมุ่งหมายที่จะออก “คำวินิจฉัยทางกฎหมาย” (Law decision) แต่กระนั้นคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญก็ถือว่าเป็น “คำวินิจฉัยทางการเมือง” (Political decision)

ดร. เขาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องกับคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนฯ หรือไม่

H.E. Dr. TAMÁS SULLYOK ประธานศาลรัฐธรรมนูญ: เห็นว่ากฎหมายส่วนใหญ่ของประเทศฮังการีประมาณร้อยละ ๙๙ สอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าว แต่ก็อาจมีบางกรณีที่อาจเป็นปัญหาที่นำไปสู่การพิจารณาของศาลสิทธิมนุษยชนฯ ได้ อย่างไรก็ตาม ข้อตกลงระหว่างประเทศดังกล่าวก็ไม่ได้มีสภาพบังคับให้กฎหมายภายในประเทศของประเทศสมาชิกต่างๆ ต้องสอดคล้องกับข้อตกลงระหว่างประเทศ

สาธารณรัฐเช็ก (Czech Republic)

ข้อมูลทั่วไปของสาธารณรัฐเช็ก ^{๑๓}

สาธารณรัฐเช็ก (The Czech Republic) เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ใจกลางทวีปยุโรป เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (European Union: EU) และเป็นประเทศที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจในลำดับต้นของภูมิภาคยุโรปกลางและยุโรปตะวันออก โดยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีสถาปัตยกรรมที่สวยงามระดับโลก และยังเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีความโดดเด่นทั้งในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนได้รับการขนานนามว่าเป็น “เยอรมนีแห่งยุโรปตะวันออก”

ปัจจุบัน เศรษฐกิจของเช็กเติบโตอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๖ โดยแม้ว่าเศรษฐกิจโดยรวมของยุโรปจะยังไม่ฟื้นตัวเต็มที่ แต่พัฒนาการทางเศรษฐกิจของเช็กกลับเป็นไปด้วยดี โครงสร้างทางเศรษฐกิจมีความมั่นคงแข็งแรง ภาคเอกชนรวมถึงประชาชนมีความเชื่อมั่นในด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นเป็นลำดับ

สาธารณรัฐเช็ก ได้เปลี่ยนชื่อประเทศมาหลายครั้ง และมีการเรียกชื่อที่แตกต่างกันระหว่างชนชาติเช็กและสโลวัก ในช่วงเวลาที่ดินแดนทั้งสองยังเป็นรัฐเดียวกัน อาทิ ค.ศ. ๑๙๑๘ - ๑๙๒๐ เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเซโกสโลวาเกีย (ภาษาเช็ก) หรือรัฐเซโก-สโลวัก (ภาษาสโลวัก) (Republic of Czechoslovakia, Czecho - Slovak Republic) ค.ศ. ๑๙๒๐ - ๑๙๓๘ เรียกชื่อประเทศว่า

^{๑๓} สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก. ๒๕๕๙. สาธารณรัฐเช็ก. [ออนไลน์]. [สืบค้นเมื่อ ๙ เมษายน ๒๕๖๒]. สืบค้นจาก <http://www.thaiembassy.cz/th/download.php?id=34>

สาธารณรัฐเชโกสโลวัก (Czechoslovak Republic) ค.ศ. ๑๙๓๘ - ๑๙๓๙ เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเชโก - สโลวัก (Czecho - Slovak Republic) ค.ศ. ๑๙๔๕ - ๑๙๖๐ เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐเชโกสโลวัก (Czechoslovak Republic) ค.ศ. ๑๙๖๐ - ๑๙๙๐ เรียกชื่อประเทศว่า สาธารณรัฐสังคมนิยมเชโกสโลวัก (Czechoslovak Socialist Republic) ค.ศ. ๑๙๙๐ เรียกชื่อประเทศว่า สหพันธสาธารณรัฐเชโกสโลวัก (ภาษาเช็ก) หรือสหพันธสาธารณรัฐเชโก - สโลวัก (ภาษาสโลวัก) (Czechoslovak Federative Republic, Czecho-slovak Federative Republic)

ประชากร

มีประชากร ๑๐.๕๕ ล้านคน โดยมีอัตราการเติบโตของประชากรคิดเป็นร้อยละ ๐.๑๗

ภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สาธารณรัฐเช็กมีพรมแดนติดกับเยอรมนี ออสเตรีย สโลวาเกีย และโปแลนด์ อยู่ในจุดยุทธศาสตร์ที่สามารถเป็นประตูเชื่อมต่อได้ทั้งยุโรปกลาง ยุโรปตะวันตก และยุโรปตะวันออก มีพื้นที่ ๗๘,๘๖๖ ตารางกิโลเมตร ไม่มีทางออกสู่ทะเล พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง โดยอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๒๐๐ เมตร มีเนินเขาแม่น้ำ และทะเลสาบขนาดเล็กกระจายตัวอยู่ทั่วไป

สภาพภูมิอากาศแบ่งเป็น ๔ ฤดู โดยมีอุณหภูมิต่ำสุดในฤดูหนาวอยู่ที่ประมาณ -๒๐ องศาเซลเซียส และสูงสุดในฤดูร้อนประมาณ ๓๐-๓๕ องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยโดยทั่วไปอยู่ที่ประมาณ ๑๕-๒๕ องศาเซลเซียส อากาศค่อนข้างเย็นสบาย มักมีฝนในช่วงฤดูร้อนและฤดูใบไม้ร่วง อุณหภูมิระหว่างวันเปลี่ยนแปลงได้ง่ายเนื่องจากลักษณะของภูมิประเทศ สาธารณรัฐเช็กมีทั้งพื้นที่อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม และมีแร่ธาตุที่สำคัญหลายอย่าง เช่น ถ่านหิน และยูเรเนียม

การเมืองการปกครอง

การปกครองของเช็กที่ผ่านมานในอดีตมีพัฒนาการมาหลายรูปแบบ คือ เป็นการปกครองโดยขุนนาง (Duchy of Bohemia (c.๘๗๐) เป็นราชอาณาจักร

โบฮีเมีย (Kingdom of Bobemia, ๑๑๙๘) เป็นสาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกีย (๑๙๑๘) เป็นสาธารณรัฐสังคมนิยมเช็กและสาธารณรัฐสังคมนิยมสโลวักภายใต้ระบบสหพันธรัฐ (๑๙๖๙) เป็นสาธารณรัฐเช็กแยกตัวออกจากสาธารณรัฐสโลวักโดยสงบ (๑๙๙๒) และพัฒนายอมรับระบบองค์กรเหนือรัฐ (Supranational institution) โดยได้เข้าร่วมสหภาพยุโรป (๒๐๐๔)

สาธารณรัฐเช็กจัดเป็นประเทศพัฒนาแล้ว ประชากรมีรายได้สูงและมาตรฐานการครองชีพที่ดี และจัดเป็นประเทศที่มีความสงบสันติเป็นอันดับ ๑๑ ในขณะที่มีการปกครองที่เป็นประชาธิปไตย

ปัจจุบัน สาธารณรัฐเช็กปกครองในระบอบสาธารณรัฐ โดยใช้รูปแบบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา มีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน (National popular vote) โดยอาศัยเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยชอบด้วยกฎหมาย มีระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี นับตั้งแต่วันปฏิญาณตน ซึ่งหลักเกณฑ์ที่มาของประธานาธิบดีได้แก้ไขในรัฐธรรมนูญเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. ๒๐๑๒ แต่เดิมประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งทางอ้อม (indirect election) จากฝ่ายนิติบัญญัติ ระบบเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยอ้อมใช้มาตั้งแต่ปี ค.ศ. ๑๙๑๘ บุคคลที่มีคุณสมบัติในการรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี คือ บุคคลที่มีคุณสมบัติในการลงรับเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก บุคคลไม่อาจได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีเกินกว่า ๒ สมัยติดกัน

สำหรับฝ่ายบริหาร มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล ที่มาจากการแต่งตั้งของประธานาธิบดี มีอำนาจสูงสุดในการบริหารประเทศนายกรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีให้ประธานาธิบดีแต่งตั้ง และภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันแต่งตั้งประธานาธิบดีต้องเสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความไว้วางใจ (Vote of confident) หากสภาผู้แทนราษฎรไม่ไว้วางใจประธานาธิบดีต้องจัดเสนอรายชื่อคณะรัฐมนตรีใหม่เพื่อเสนอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาให้ความไว้วางใจอีกครั้ง หากสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาผ่านไปสองครั้งแล้วยังไม่อาจให้ความไว้วางใจบุคคลที่ประธานาธิบดีเสนอได้ ก็ให้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามข้อเสนอของประธานสภาผู้แทนราษฎร ในระหว่างการบริหารประเทศสภาผู้แทนราษฎร

อาจมีมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ซึ่งมีผลให้รัฐบาลต้องลาออกหากไม่ได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎร

สำหรับการแบ่งเขตการปกครองนั้น สาธารณรัฐเช็ก แบ่งเขตการปกครองเป็น ๑๓ เขตกับ ๑ นครหลวง โดยมีกรุงปราก (Prague หรือ Praha) เป็นเมืองหลวง เป็นศูนย์กลางทั้งทางด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ตั้งอยู่ทางตอนกลางค่อนข้างไปทางเหนือของประเทศ และมีเมืองเบอร์โน (Brno) เป็น เมืองใหญ่อันดับสองของประเทศ และเป็นเมืองเศรษฐกิจอันดับสองด้วยเช่นกัน

สาธารณรัฐเช็กแยกตัวออกจากการเป็นเชโกสโลวะเกียตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๖ และได้เข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (EU) เมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๔๗

ภาษาและศาสนา

ภาษาราชการ คือ ภาษาเช็ก และสำหรับการทำธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ และในย่านท่องเที่ยว มีการใช้ภาษาอังกฤษ เยอรมัน และรัสเซีย เป็นภาษากลางสำหรับสื่อสารทั่วไป

ศาสนา

ไม่มีศาสนาประจำชาติ โดยมีผู้ที่ไม่นับถือศาสนาร้อยละ ๕๙ ผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกร้อยละ ๒๖.๘ และผู้นับถือศาสนาอื่นๆ ร้อยละ ๑๔.๒

สกุลเงิน

แม้สาธารณรัฐเช็กจะเป็นสมาชิก EU แล้ว แต่ยังคงใช้สกุลเงินของตัวเองที่เรียกว่า เช็กคอรูนา (CZK หรือ Kč) หรือเช็กคราวน์ โดย ๑ คอรูนา เท่ากับ ๑.๔๘ บาทโดยประมาณ (ณ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙) อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปลายปี ๒๕๕๖ ธนาคารกลางของเช็กใช้มาตรการตรึงค่าเงินคอรูนาให้มีอัตราแลกเปลี่ยนอยู่ที่ประมาณ ๒๗ คอรูนาต่อ ๑ ยูโร เพื่อประโยชน์สำหรับภาคการส่งออกของเช็ก โดยคาดว่าจะดำเนินมาตรการดังกล่าวจนถึงกลางปี ๒๕๖๐ เป็นอย่างน้อย

เมืองหลวง

กรุงปราก (Prague หรือ Praha) เป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นเมืองที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ เมืองปราก

มีจุดเด่นน่าสนใจ ดังนี้

(๑) เป็นเมืองที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรม ไม่ว่าจะเป็นมหาวิหารโบสถ์ อาคารบ้านเรือนต่างๆ ล้วนมีความงดงามและมีความหมายในทางประวัติศาสตร์ และมีขนาดที่เล็กกะทัดรัดนักท่องเที่ยวสามารถเดินเที่ยวภายในตัวกรุงปรากได้อย่างสะดวก สถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งไม่ห่างกันมาก ทำให้ปรากขึ้นชื่อในเรื่องของการเป็นเมืองสำหรับเดินเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ปราสาทปราก (Prague Castle) ที่งดงามมาก ตั้งให้เห็นเด่นเป็นสง่าอยู่บนเชิงเขาใจกลางเมือง จากปราสาทสามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์ความงามของปรากได้รอบสะพานชาร์ลส (Charles Bridge) ซึ่งเป็นสะพานเก่าแก่ที่สำคัญของเมือง และเป็นจุดที่นักท่องเที่ยวนิยมไปถ่ายภาพมากที่สุดจุดหนึ่ง และจัตุรัสเมืองเก่า (Old Town Square) ซึ่งมีกลิ่นอายของประวัติศาสตร์และมีหอนาฬิกาดาราศาสตร์เก่าแก่ที่ตีบอกเวลาทุกชั่วโมง

(๒) มีมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของยุโรป กล่าวคือ มหาวิทยาลัยชาร์ลส (Charles University) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๔๘ (พ.ศ. ๑๘๙๑) จึงมีอายุนานกว่า ๖๐๐ ปีแล้ว โดยก่อตั้งขึ้นในสมัยพระเจ้าชาร์ลที่ ๔ (Charles IV) ซึ่งทรงเป็นกษัตริย์ที่ชาวเช็กให้ความเคารพอย่างยิ่ง สะพานชาร์ลสที่เลื่องชื่อก็สร้างขึ้นในสมัยเดียวกันนี้

(๓) ด้านศิลปวัฒนธรรม กรุงปราก มีโรงละครหลายแห่งที่สวยงามและเก่าแก่เปี่ยมไปด้วยมนต์ขลังของยุโรปในยุคโบราณ มีโรงเรียนดนตรีและโรงเรียนสอนการผลิตภาพยนตร์ที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้ ยังมีการแสดงดนตรีคลาสสิกเป็นประจำอยู่ทั่วไป ในด้านภาพวาด ศิลปินเอกผู้เป็นดังสัญลักษณ์ของศิลปะที่นี่คือ Mucha ผู้รังสรรค์ลายเส้นของสตรีได้อย่างอ่อนช้อยสวยงาม ที่ปรากจึงมีทั้งพิพิธภัณฑ์ Mucha ให้ผู้ที่ชื่นชอบงานศิลปะได้ไปเยี่ยมชม และมีของที่ระลึกซึ่งเป็นภาพวาดผลงานของศิลปินผู้นี้วางจำหน่ายอยู่มากมาย Museum

(๔) แม่น้ำวัลตาวา (Vltava) ที่ไหลผ่านกลางเมืองถือเป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้กรุงปรากได้รับการกล่าวขวัญถึงความสวยงามไปทั่วโลก และยังได้สร้างแรงบันดาลใจให้กับศิลปินที่เคยมาเยี่ยมชมเยือนปรากอีกจำนวนไม่น้อยด้วย

เมืองท่องเที่ยว

สาธารณรัฐเช็กถือเป็นประเทศที่มีแหล่งมรดกโลกตามที่ UNESCO ได้กำหนดไว้เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ประเทศที่ไม่ใหญ่นัก โดยเมืองสำคัญที่นักท่องเที่ยวนิยมไปนอกเหนือจากปราก ได้แก่

(๑) เมืองเซสกี คุรมลอฟ (Cesky Krumlov) เป็นเมืองมรดกโลกและเมืองประวัติศาสตร์ที่มีบรรยากาศที่โรแมนติก มีปราสาทเซสกี คุรมลอฟ ซึ่งถือเป็นปราสาทอันดับสองของประเทศ มีโรงละครบาโรค (Baroque) ที่เก่าแก่ และมีแม่น้ำวัลตาวาไหลผ่านตัวเมืองเช่นกัน ทำให้มีบรรยากาศร่มรื่น เข้ากับความน่ารักของเมืองโบราณที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี การชมวิวทิวทัศน์จากมุมสูงและการเดินเล่นไปถนนหินเล็กๆ ที่คดเคี้ยวไปมาท่ามกลางบ้านเรือนแบบย้อนยุคถือเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวนิยมทำยามไปเยี่ยมเยือนเมืองนี้

(๒) เมืองคาร์โลวี วารี (Karlovy Vary) เป็น spa resort ที่มีชื่อเสียงด้านการรักษาสุขภาพด้วยน้ำแร่ เป็นที่พักตากอากาศในสมัยก่อนของเจ้าผู้ครองนครปัจจุบัน นอกเหนือจากการไปทำสปาเพื่อสุขภาพแล้ว นักท่องเที่ยวนิยมไปเดินเล่นเก็บภาพบ้านเรือนสีสันทไส และชิมขนมเวเฟอร์แผ่นชื่อดังของเมือง

(๓) เมืองคุทนา ฮอรา (Kutna Hora) เป็นเมืองโบราณที่มีวิหารสวยงามชื่อ ซานต้า บาบารา (Santa Babara Cathedral) (นักบุญหญิงผู้ปกป้องคนงานเหมืองแร่) ซึ่งได้รับการสร้างขึ้นในรูปแบบโกธิค (Gothic) ที่มีรูปทรงแหลมเสียดฟ้า นอกจากนี้ยังมีโบสถ์อีกแห่งหนึ่งซึ่งมีชื่อเสียงอย่างมาก คือโบสถ์โครงกระดูก (Bone Church) ภายในตกแต่งด้วยกระดูกคนทั้งหมด รวมไปถึงโคมไฟระย้าขนาดใหญ่ (chandelier) ก็ทำมาจากโครงกระดูก

(๔) เขตโมราเวีย (Region of Moravia) เป็นเขตที่มีชื่อเสียงในการปลูกไวน์ มีโรงเก็บไวน์ (Wine Cellar) ที่เปิดให้ชิมไวน์ตลอดปี (wine tasting)

การค้าและการลงทุน

สาธารณรัฐเช็กมีระบบการค้าและเศรษฐกิจเปิดแบบตลาดเสรี ได้ผ่านการปฏิรูประบบเศรษฐกิจมาแล้วกว่า ๒๐ ปีและมีกระบวนการการปฏิรูปที่รวดเร็ว เป็นผลให้เศรษฐกิจมีเสถียรภาพ โดยภาคเอกชนเป็นผู้ขับเคลื่อนหลัก มีอัตราการ

ว่างงานค่อนข้างต่ำ และยังมีราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคที่ไม่สูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในยุโรปตะวันตก ประกอบกับการใช้สกุลเงินของตัวเอง ทำให้สินค้าต่างๆ ที่ผลิตในประเทศมีราคาที่ย่อมเยากว่าโดยเปรียบเทียบ รวมถึงราคาค่าแรงและปัจจัยการผลิตในด้านต่างๆ เมื่อเทียบกับประเทศในกลุ่มยูโรโซน

ในทางเศรษฐกิจ สาธารณรัฐเช็กถือเป็นประเทศอุตสาหกรรม มีการผลิตของอุตสาหกรรม ทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดย่อม โดยอุตสาหกรรมหลัก ได้แก่ การผลิตยานยนต์ประเภทต่างๆ รวมถึงรถยนต์โดยสาร รถบรรทุก รถราง อะไหล่ และชิ้นส่วนยานยนต์ การผลิตเครื่องจักรที่ใช้ใน อุตสาหกรรมการผลิต การผลิตคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ และการผลิตยุทโธปกรณ์

นอกจากนี้ ยังเป็นประเทศที่พึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก โดยคู่ค้าอันดับต้นๆ ของสาธารณรัฐเช็กล้วนเป็นประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เยอรมนี ซึ่งเป็นคู่ค้าอันดับที่ ๑ มายาวนาน และประเทศที่อยู่ในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม จากวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในยุโรปในช่วงที่ผ่านมา ทำให้สาธารณรัฐเช็กตระหนักดีว่า ควรส่งเสริมการค้ากับประเทศนอกภูมิภาคยุโรปด้วย เพื่อสร้างความสมดุลให้กับเศรษฐกิจของเช็ก ซึ่งภูมิภาคที่สนใจ ได้แก่ เอเชีย รวมถึงจีน อินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ละตินอเมริกา และแอฟริกา

เช็กยังมีนโยบายส่งเสริม SMEs ของเช็กให้เป็นที่รู้จักและออกไปแสวงหาช่องทางภายนอกภูมิภาคมากขึ้น และเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ เน้นการทำวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่จะเป็นโยบายสนับสนุนต่อภาคการผลิตของเอกชนได้จริง รวมถึง การจับมือกับหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจใหม่ๆ นอกภูมิภาค

เมื่อปี ๒๕๕๘ อัตราการเติบโตของ GDP ของเช็กอยู่ที่ร้อยละ ๔.๔ ซึ่งสูงกว่าอัตราการเติบโตเฉลี่ยของยูโรโซนประมาณ ๒ เท่า มีอัตราการว่างงานต่ำที่สุดเป็นอันดับ ๒ ในยุโรปรองจากเยอรมนี และมีสัดส่วนหนี้สาธารณะคิดเป็นร้อยละ ๔๑ ของ GDP ซึ่งถือเป็นสัดส่วนที่ต่ำมากในยุโรป นอกจากนี้ มีอัตราการเติบโตของมูลค่าการค้าต่างประเทศอยู่ที่ร้อยละ ๘ อัตราเงินเฟ้อแบบปีต่อปีอยู่ที่

ร้อยละ ๐.๔ และธนาคารกลางเช็กยังคงรักษาอัตราดอกเบี้ยไว้ที่ร้อยละ ๐ สำหรับ
สถิติการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างไทยและเช็ก ในรอบปี ๒๕๕๘ มูลค่า
การค้ารวมอยู่ที่ ๙๒๐.๖๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยไทยส่งออกมายังเช็ก
๗๕๑.๒๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ และเช็กส่งออกไปยังไทย ๑๖๙.๓๙ ล้านดอลลาร์
สหรัฐ ไทยเป็นฝ่ายได้ดุลการค้า ๕๘๑.๘๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐ สินค้าส่งออก
ที่สำคัญของไทยมายังเช็ก ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ เครื่องใช้
ไฟฟ้าและส่วนประกอบ ทองแดงและผลิตภัณฑ์จากทองแดง เครื่องปรับอากาศ
และส่วนประกอบ เครื่องวีดีโอ เครื่องเสียงและส่วนประกอบ ในขณะที่สินค้า
ส่งออกสำคัญจากเช็กไปไทย ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรกล
และส่วนประกอบ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ยานยนต์ นมและผลิตภัณฑ์จากนม
และเพชร พลอย และอัญมณี

ÚSTAVNÍ SOUD

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก

(The Constitutional Court of the Czech Republic)

รัฐธรรมนูญสมัยใหม่ที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ ๑๘ จนถึงช่วงต้นศตวรรษที่ ๑๙ ได้บัญญัติหลักการสำคัญไว้ ๒ ประการ คือ หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน (the Sovereignty of the people) และหลักการแบ่งแยกอำนาจออกเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ (the Separation of powers) นอกจากนี้ด้วยแนวคิดที่ว่ารัฐธรรมนูญถือเป็นสัญญาประชาคม (Social contract) ซึ่งผูกพันประชาชนทุกคนภายในรัฐ แสดงให้เห็นข้อสันนิษฐานที่ว่าภายใต้สัญญาประชาคมดังกล่าวย่อมปราศจากซึ่งความขัดแย้ง แต่กระนั้นแนวคิดเช่นนี้ย่อมกลายเป็นต้นเหตุของความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยเหตุนี้สิ่งสำคัญภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีองค์กรกลางที่มีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น รวมถึงทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินกรณีพิพาทต่างๆ ด้วย

อเล็กซานเดอร์ แฮมิลตัน (Alexander Hamilton) หนึ่งในผู้ร่างรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้วางรากฐานแนวคิดในการให้ “องค์กรตุลาการ” ทำหน้าที่เป็น “ผู้พิทักษ์รัฐธรรมนูญ” (Guardian of the Constitution) ดังคำกล่าวที่ว่า “บทบัญญัติของกฎหมายใดที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญหาจะมีผลใช้บังคับไม่ ทั้งนี้ เพื่อปฏิเสธมิให้ผู้มีหน้าที่สำคัญกว่าหลักการ ผู้เป็นบ่าวสำคัญกว่าผู้เป็นเจ้านาย และผู้เป็นผู้นั้นมีสถานะที่เหนือกว่าประชาชนของพวกเขา...”^{๑๔}

องค์กรตุลาการ ถือเป็นอำนาจที่อ่อนแอที่สุดในองค์ประกอบของอำนาจอธิปไตย และปราศจากซึ่งความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่เป็นคนกลางกรณีนี้

^{๑๔} “No legislative act . . . contrary to the Constitution can be valid. To deny this, would be to affirm, that the deputy is greater than his principle; that the servant is above his master; that the representatives of the people are superior to the people themselves.”

มีข้อพิพาทระหว่างประชาชนกับอำนาจนิติบัญญัติ นอกจากนี้ การตัดสินใจของฝ่ายตุลาการกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างอำนาจตุลาการกับอำนาจนิติบัญญัติ ซึ่งนำไปสู่สาเหตุสำคัญที่มีผลกระทบต่อระบบการเมืองโดยรวม ด้วยการที่องค์กรตุลาการทำหน้าที่เป็น “คนกลาง” ที่คอยหยุดการกระทำของฝ่ายนิติบัญญัติ นั่นจึงเป็นหลักการสำคัญที่เป็นที่มาของรูปแบบกระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีขึ้นเพื่อปกป้อง “ลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม” (Constitutionalism) โดยมีองค์กรตุลาการทำหน้าที่ดังกล่าว ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือ ศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา (the U.S. Supreme Court)

กระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญในภูมิภาคยุโรปเกิดขึ้นบนพื้นฐานของหลักการข้างต้น แม้ว่าจะมีพัฒนาการในการก่อตั้งองค์กรยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญที่แตกต่างกัน โดยการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแยกออกจากระบบศาลปกติก็ตาม แต่ศาลรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นมักได้รับความไว้วางใจจากอำนาจอื่น นอกจากนี้ สถานะและบทบาทของศาลรัฐธรรมนูญก็ได้สะท้อนให้เห็นว่า ประชาธิปไตยในยุโรปอาจไม่เกิดขึ้นได้หากปราศจากซึ่งองค์กรยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญ ดังเช่น ถ้อยวลีของนักคิดทางกฎหมายชาวปราคอย่างฮันส์ เคลเซน (Hans Kelsen) ที่ว่า “รัฐธรรมนูญที่ไม่ได้บัญญัติให้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่ในการวินิจฉัยยับยั้งบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เปรียบเสมือนแสงที่ปราศจากความสว่าง” ^{๑๕}

พัฒนาการของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก ^{๑๖}

แนวคิดหลักเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญในยุโรปได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยถือว่าเป็นการต่อต้านระบบเผด็จการนาซีและฟาสซิสต์โดยอาศัยคุณค่าและหลักการในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งระบบกระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเช็กก็เกิดขึ้นบนพื้นฐานของแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากเช็กมีประสบการณ์ร่วมของความยุติธรรมอัน

^{๑๕} “A Constitution which would not establish a constitutional court with the power to annul unconstitutional acts, is a light which does not shine.”

^{๑๖} แพลและเรียบเรียงจาก Constitutional Court of the Czech Republic. 2015. History. [Online]. [Accessed on 9 April 2019]. Available from: <https://www.usoud.cz/en/history/>

เลวร้ายจากระบบนาซีเช่นกัน โดยพัฒนาการของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก อาจแบ่งได้เป็นแต่ละช่วงเวลา ดังนี้

(๑) ช่วงเช็กโกสโลวักสาธารณรัฐที่ ๑ (The Czechoslovak First Republic)

ประวัติศาสตร์ของกระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเช็ก เกิดขึ้นในช่วงของการก่อตั้งสาธารณรัฐเช็กโกสโลวัก โดยธรรมนูญการปกครอง ค.ศ. ๑๙๒๐ ได้มีการบัญญัติให้จัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งเช็กโกสโลวาเกียขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๒๑ ซึ่งองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๗ คน โดยประธานาธิบดีแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน (หนึ่งในนั้นมี ประธานศาลรัฐธรรมนูญด้วย) ส่วนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เหลือมาจากการเสนอชื่อของศาลฎีกา จำนวน ๒ คน และศาลปกครองสูงสุด จำนวน ๒ คน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๐ ปี โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญชุดแรกของสาธารณรัฐเช็กโกสโลวักแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๑๙๒๑ อย่างไรก็ดีในช่วงสงครามโลกไม่มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นในช่วงเวลาดังกล่าว และการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐที่ ๑ มิได้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสาธารณรัฐแต่อย่างใด

(๒) กระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญในช่วงระบอบคอมมิวนิสต์ (ค.ศ. ๑๙๔๘ - ๑๙๘๙)

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๑๙๔๘ และฉบับปี ๑๙๖๐ สะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ประเทศภายใต้ระบอบเผด็จการอำนาจนิยม (Totalitarianism) และปราศจากซึ่งศาลรัฐธรรมนูญ จนกระทั่งประเทศเข้าสู่สภาวะของการเป็นสหพันธรัฐ (Federalized) ในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ ซึ่งไม่เพียงแต่มีการพิจารณาการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเท่านั้น แต่เป็นการพิจารณาการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญให้แก่ทุกชาติในสหพันธ์ อย่างไรก็ตามท้ายที่สุดก็ไม่มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นแต่อย่างใด แม้ว่าจะมีความพยายามดังกล่าวอยู่อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลา ๒ ทศวรรษก็ตาม

(๓) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเช็กและสโลวัก (ค.ศ. ๑๙๙๑ - ๑๙๙๒)

ภายหลังจากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ ส่งผลให้มีการจัดตั้ง “ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเช็กและสโลวัก” (ČSFR) ตามรัฐบัญญัติว่าด้วยรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ในเดือนกุมภาพันธ์ ๑๙๙๑ สำหรับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ จัดตั้งขึ้นที่เมืองเบร์โน (Brno) ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๒ คน โดยมาจากการเสนอชื่อจากแต่ละมลรัฐ จำนวน ๖ คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๗ ปี มีการแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ รวมถึงมีการแบ่งองค์คณะออกเป็น ๒ องค์คณะ และแม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์จะจัดตั้งขึ้นในช่วงระยะเวลาอันสั้นก็ตาม แต่ศาลก็ได้ปฏิบัติหน้าที่ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีกว่าพันคดี ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กในยุคปัจจุบันก็ได้อาศัยบรรทัดฐานและแนวทางในการวินิจฉัยจากการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในยุคนี้อยู่หลายคดีเช่นกัน

(๔) ยุคแรกของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก (ค.ศ. ๑๙๙๓ - ๒๐๐๓)

ภายหลังจากการล่มสลายของสหพันธ์เช็กโกสโลวัก ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กได้จัดตั้งขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก (the Constitution of the independent Czech Republic) โดยศาลรัฐธรรมนูญชุดแรกได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๑๙๙๓ โดยมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๒ คน จากจำนวน ๑๕ คน และมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๐ ปี ทั้งนี้ การแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นจากการที่รัฐสภาได้ให้ความเห็นรัฐบัญญัติ เลขที่ ๑๘๒/๑๙๙๓ Sb. ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา ๘๘ ของรัฐธรรมนูญ รวมถึงการกำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญมีที่ตั้งอยู่ที่เมืองเบร์โน (Brno) นอกจากนี้ การแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๒ คน ดังกล่าว ถือเป็น การประกาศยุคใหม่ของกระบวนการยุติธรรมทางรัฐธรรมนูญ รวมถึงการสร้างรัฐใหม่ด้วย จากนั้นในปี ค.ศ. ๑๙๙๔ ได้มีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมจนครบทั้งครบจำนวน ๑๕ คน และหลังจากนั้นก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอยู่ตลอดเวลาดังกล่าวอันเนื่อง

มาจากหลายสาเหตุ อาทิ ครบวาระการดำรงตำแหน่ง ตาย ลาออกเพื่อไปดำรงตำแหน่งอื่น เป็นต้น

(๕) ยุคที่สองของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก (ค.ศ. ๒๐๐๓-๒๐๑๓)

ภายหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างต่อเนื่อง คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในยุคปัจจุบันภายใต้การกำกับดูแลของ Dr. Pavel Rychetský ประธานศาลรัฐธรรมนูญคนปัจจุบัน มีจำนวนตุลาการศาลรัฐธรรมนูญครบถ้วนตามองค์ประกอบ จนกระทั่ง Eliška Wagnerová รองประธานศาลรัฐธรรมนูญคนปัจจุบันครบวาระการดำรงตำแหน่ง จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอีกครั้ง ทั้งนี้ มีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๙ คน ที่พ้นจากวาระการดำรงตำแหน่งในสิ้นปี ค.ศ. ๒๐๑๓

(๖) ศาลรัฐธรรมนูญยุคปัจจุบันภายใต้การนำของประธานศาลรัฐธรรมนูญ Dr. Pavel Rychetský

ฯพณฯ Dr. Pavel Rychetský ได้รับการแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญเป็นวาระที่ ๒ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ค.ศ. ๒๐๑๓ นอกจากนี้ยังมีการแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเข้าดำรงตำแหน่งใหม่อีกหลายคน จนกระทั่งคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญครบทั้ง ๑๕ คนในปี ค.ศ. ๒๐๑๕

องค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก มาตรา ๘๓ บัญญัติให้ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรตุลาการที่มีหน้าที่ในการคุ้มครองความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญและมาตรา ๘๔ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๕ คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๐ ปี^{๑๗} โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญทำหน้าที่เป็นผู้แทนในกิจการของศาลรัฐธรรมนูญกำกับดูแลการบริหารกิจการของศาลรัฐธรรมนูญ เรียกประชุมคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดระเบียบวาระ

^{๑๗} รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑ บัญญัติให้ ศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย ประธานศาลรัฐธรรมนูญ รองประธานศาลรัฐธรรมนูญสองคน และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอื่น (จำนวน ๑๒ คน)

การประชุม ควบคุมการประชุม แต่งตั้งหัวหน้าองค์กรคณะ และปฏิบัติหน้าที่อื่น ตามที่บัญญัติไว้ตามกฎหมาย^{๑๘}

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๔ ยังได้บัญญัติให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีโดยความเห็นชอบของวุฒิสภา (Senate) ทั้งนี้ประธานาธิบดีจะคัดเลือกรายชื่อของบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ^{๑๙} พร้อมด้วยความยินยอมของผู้ถูกเสนอชื่อให้แต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและเสนอรายชื่อดังกล่าวต่อวุฒิสภา จากนั้น ประธานวุฒิสภาจะนำระเบียบวาระการประชุมเพื่อพิจารณารายชื่อของบุคคลผู้สมควรดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมของคณะกรรมการบริหารระเบียบวาระการประชุม (The Committee on Agenda and Procedure) เพื่อจัดส่งให้วุฒิสมาชิกพิจารณา

คณะกรรมการระเบียบวาระการประชุมจะมอบหมายให้คณะกรรมการกฎหมายและกิจการรัฐธรรมนูญ (The Committee on Legal and Constitutional Affairs) และคณะกรรมการการศึกษา วิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม สิทธิมนุษยชน และคำร้อง (the Committee on Education, Science, Culture, Human Rights and Petitions) จากนั้นคณะกรรมการทั้งสองคณะจะประชุมเพื่อพิจารณาให้ความเห็นต่อวุฒิสภา โดยกรรมการเจ้าของเรื่อง (the Rapporteurs) รวมถึงผู้ได้รับการเสนอชื่อจะต้องไปปรากฏตัวในที่ประชุมวุฒิสภาด้วย นอกจากนี้ การลงมติของวุฒิสภาอาจกระทำโดยเปิดเผยหรือโดยลับก็ได้ และในการให้ความเห็นชอบการแต่งตั้งผู้ได้รับการเสนอชื่อให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จะต้องใช้คะแนนเสียงข้างมากของวุฒิสภา (A simple majority of Senators)

กรณีที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบผู้สมควรดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ประธานาธิบดีจะแต่งตั้งบุคคลดังกล่าวให้ดำรงตำแหน่งตุลาการ

^{๑๘} แพลและเรียบเรียงจาก Constitutional Court of the Czech Republic. 2015. Organization. [Online]. [Accessed on 11 April 2019]. Available from: <https://www.usoud.cz/en/organization/>

^{๑๙} รัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๔ (๓) บัญญัติให้ พลเมืองคนใดที่มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา สำเร็จการศึกษาทางกฎหมาย และมีประสบการณ์การทำงานด้านกฎหมายไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี อาจได้รับการเสนอชื่อให้แต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องกล่าวคำปฏิญาณก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ว่า “ข้าพเจ้าขอให้สัตย์ปฏิญาณด้วยเกียรติและสำนึกที่รู้ผิดชอบว่า ข้าพเจ้าจะปกป้องสิทธิมนุษยชนตามธรรมชาติที่มีอาจล่วงละเมิดได้รวมถึงสิทธิของพลเมือง โดยยึดมั่นซึ่งการกระทำทางรัฐธรรมนูญ และจะวินิจฉัยคดีบนพื้นฐานของการตัดสินอย่างถูกต้อง เป็นอิสระ และเป็นไปด้วยความเป็นธรรม”^{๒๐} อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มิเหตุให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่อาจกล่าวคำปฏิญาณก่อนเข้ารับหน้าที่ได้ บุคคลผู้นั้นก็ไม่สามารถดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้

สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญนั้น รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔ บัญญัติให้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่ดำรงตำแหน่งอื่น หรือไม่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน เว้นแต่เป็นกิจกรรมทางวิชาการ กิจกรรมทางศิลปะ โดยกิจกรรมดังกล่าวจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ตลอดจนไม่ส่งผลเสียต่อความเป็นอิสระและความยุติธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ นอกจากนี้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง หรือการเคลื่อนไหวทางการเมือง

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗ บัญญัติว่าการดำรงตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจสิ้นสุดลงด้วยเหตุ อาทิ ครบวาระการดำรงตำแหน่งขาดคุณสมบัติในวันทีวุฒิสภาคัดเลือก ต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ได้รับโทษทางอาญา ศาลรัฐธรรมนูญประกาศให้พ้นจากการดำรงตำแหน่ง และในกรณีที่ตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญว่างลง ประธานศาลรัฐธรรมนูญจะต้องแจ้งให้ประธานาธิบดีทราบโดยไม่ชักช้า

^{๒๐} The oath of office of a Justice of the Constitutional Court is as follows:

“I pledge upon my honor and conscience that I will protect the inviolability of natural human rights and of the rights of citizens, adhere to constitutional acts, and make decisions according to my best convictions, independently and impartially.”

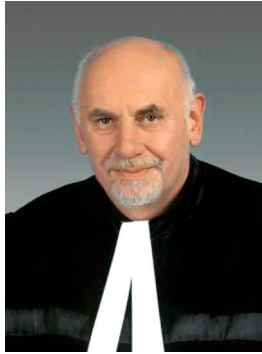
คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก

ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อาจกระทำ โดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenum) หรือองค์คณะเล็ก (Panels) โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenum) รัฐบัญญัติว่าด้วย ศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๑ บัญญัติให้ ที่ประชุมใหญ่ฯ ประกอบด้วย ตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญทุกคน และในการพิจารณาวินิจฉัยหรือลงมติในเรื่องใดๆ ก็ตาม จะต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างน้อย ๑๐ คน นอกจากนี้ ที่ประชุมใหญ่ฯ มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑ (๒) อาทิ การวินิจฉัยคำร้องกรณีที่กฎหมายขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือการวินิจฉัยถอดถอน ประธานาธิบดีตามคำร้องของวุฒิสภา หรือการวินิจฉัยคำร้องของประธานาธิบดี เพื่อคัดค้านมติของวุฒิสภา หรือการวินิจฉัยยุบพรรคการเมือง หรือการวินิจฉัย กรณีที่องค์คณะเล็กไม่สามารถวินิจฉัยได้เนื่องจากการลงมติขององค์คณะเล็กไม่ ได้เสียงข้างมาก หรือการแต่งตั้งองค์คณะเล็ก (Panels) กรณีที่มีจำนวนคดีมาก เกินไป เป็นต้น

- องค์คณะเล็ก (Panels) รัฐบัญญัติฯ มาตรา ๑๕ กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญ อาจแต่งตั้งองค์คณะเล็ก จำนวน ๔ องค์คณะ โดยประกอบด้วยตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญองค์คณะละ ๓ ท่าน เพื่อวินิจฉัยกรณีที่ถูกกฎหมายมิได้กำหนดให้ เป็นอำนาจของที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม ประธาน ศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถดำรงตำแหน่งเป็น สมาชิกขององค์คณะเล็กได้ ส่วนหัวหน้าองค์คณะจะได้รับการแต่งตั้งโดยประธาน ศาลรัฐธรรมนูญและมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑ ปี และไม่สามารถดำรงตำแหน่ง ได้เกิน ๒ วาระ (๒ ปี)

ประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

H.E. JUDr. Pavel Rychetský

ประธานศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก

ฯพณฯ JUDr. Pavel Rychetský เกิดเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๔๓ โดยสำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๖๖ และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก และผ่านการทดสอบทางด้านกฎหมายในปี ค.ศ. ๑๙๖๗

ในปี ค.ศ. ๑๙๖๖ ท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลแขวง (Municipal Court) ในกรุงปราก อย่างไรก็ตาม เนื่องจากท่านมีประวัติอาชญากรรมจากการชุมนุมทางการเมือง จึงส่งผลให้ท่านต้องถูกให้ออกจากตำแหน่ง หลังจากนั้นท่านจึงไปดำรงตำแหน่งเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายแพ่งประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส และถูกบังคับให้ออกจากตำแหน่งภายหลังจากการเข้ายึดครองของสหภาพโซเวียตในปี ค.ศ. ๑๙๖๘ ทำให้ท่านต้องประกอบอาชีพเป็นนักกฎหมายจนถึงปี ค.ศ. ๑๙๘๙

เมื่อวันที่ ๘ มกราคม ๑๙๙๐ ท่านได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการสูงสุด (Czech Prosecutor General) และในเดือนมิถุนายน ๑๙๙๐ ถึงเดือนกรกฎาคม ๑๙๙๒ ท่านดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีของรัฐบาลแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเช็กและสโลวัก (the Czech and Slovak Federal Republic (CSFR)) และดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการนิติการด้านกฎหมายของรัฐบาล โดยมีหน้าที่

ประสานงานเพื่อให้ภารกิจด้านกฎหมายของรัฐบาลกับรัฐสภาสหพันธ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันท่านก็ดำรงตำแหน่งเป็นอาจารย์ผู้บรรยายในวิชา รัฐศาสตร์ของสาขาการระหว่างประเทศของคณะเศรษฐศาสตร์ โดยมีผลงานทางวิชาการทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

จากนั้นในปี ค.ศ. ๑๙๙๖ - ๒๐๐๓ ท่านดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และเป็นประธานคณะกรรมการกฤษฎีกาหมายรัฐธรรมนูญ และกลับไปดำรงตำแหน่ง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมอีกครั้งเมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๐๐๒ ถึงวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๐๐๓ จากนั้นเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๐๐๓ วุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประธานศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ท่านยังดำรงตำแหน่ง คณะกรรมการบริหารคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยชาร์ลส์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Masaryk ที่เมืองเบอร์โน และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย Palacký และท่านยังได้รับการยกย่องจากสถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศหลายแห่ง อาทิ ได้รับเครื่องรัฐอิสริยาภรณ์ the Légion d'honneur, Officer Class จากนายฌาร์ค ซิริก ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส และ ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัย Pavol Jozef Šafárik ประเทศ สโลวาเกีย ในฐานะที่เป็นผู้มีอิทธิพลและมีผลงานโดดเด่นในการสนับสนุนการพัฒนาประชาธิปไตยและมนุษยธรรม

JUDr. MILADA TOMKOVÁ (ซ้าย) และ
Prof. JUDr. JAROSLAV FENYK (ขวา)
รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ค.ศ. ๑๙๙๓ มาตรา ๓ บัญญัติว่า ในกรณี
ที่ประธานศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ
จะปฏิบัติหน้าที่ในนามของประธานศาลรัฐธรรมนูญและโดยความเห็นชอบของที่
ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ ^{๒๒}

ในช่วงแรกของการก่อตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นในภูมิภาคยุโรป องค์กรดังกล่าว
มีอำนาจหน้าที่เพียงแต่เฉพาะการควบคุมมิให้กฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ
เท่านั้น ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญในยุคใหม่ได้ขยายขอบเขตอำนาจออกไปอย่าง
กว้างขวาง ดังปรากฏให้เห็นในกรณีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก ซึ่งมี
อำนาจหน้าที่มากถึง ๑๕ ประการ แม้ว่าส่วนใหญ่ของอำนาจหน้าที่ดังกล่าวจะไม่
ค่อยปรากฏให้เห็นก็ตาม (ศาลรัฐธรรมนูญเรียกอำนาจหน้าที่นั้นว่าเป็น “Sleeping
competences” นอกจากนี้ ส่วนใหญ่ของคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญเป็นคำวินิจฉัย
เกี่ยวกับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaints) ซึ่งมีมากกว่า
ร้อยละ ๙๕ ส่วนที่เหลือคือคำวินิจฉัยที่เกี่ยวข้องกับการวินิจฉัยความชอบด้วย
รัฐธรรมนูญของกฎหมายเป็นสำคัญ

^{๒๒} Constitutional Court of the Czech Republic.2017. *Yearbook of the Constitutional Court of the Czech Republic*. [Online]. [Accessed on 11 April 2019]. Available from: <https://www.usoud.cz/en/yearbooks/>

การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ อาทิ บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (Constitutional Acts) กฎหมาย และระเบียบว่าด้วยการวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ อาทิ รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหมายเลข ๑/๑๙๙๓ ว่าด้วยการจัดตั้งพื้นที่ปกครองตนเอง (Constitutional Act No. 1/1993 Sb., on the Creation of Higher Territorial Self- Governing Units) รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของสาธารณรัฐเช็ก (Constitutional Act on the Referendum on the Czech Republic's Accession to the European Union) รัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยความมั่นคงแห่งสาธารณรัฐเช็ก (Constitutional Act on the Security of the Czech Republic) และรัฐบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการแบ่งประเทศเช็กโกสโลวาเกียและการจัดตั้งสาธารณรัฐเช็กให้เป็นรัฐใหม่ (constitutional acts relating to the break-up of Czechoslovakia and the establishment of the Czech Republic as a new successor state) เป็นต้น บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวถือเป็น “ระเบียบทางรัฐธรรมนูญ” (Constitutional orders) ของสาธารณรัฐเช็ก และนอกเหนือจากระเบียบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญได้มีการนำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานที่สาธารณรัฐเช็กได้ให้สัตยาบันไว้มาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาวินิจฉัยคดีด้วย

กระบวนการพิจารณาวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปตามรัฐบัญญัติหมายเลข ๑๘๒/๑๙๙๓ Sb. ว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับสิทธิในการยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย รวมถึงระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาวินิจฉัยคดี นอกจากนี้ บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความแพ่ง และกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับวิธีพิจารณาของศาลได้ถูกนำมาใช้ในการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญด้วยโดยอนุโลม (mutatis mutandis)

สำหรับเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘๗ (๑) และ (๒) มีดังนี้

(๑) การวินิจฉัยยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายระดับรัฐบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

(๒) การวินิจฉัยยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายระดับต่ำกว่ารัฐบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

(๓) การวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญของผู้แทนองค์กรเขตปกครองตนเองระดับภูมิภาคเพื่อคัดค้านการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐ

(๔) การวินิจฉัยความขัดแย้งระหว่างอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐด้วยกัน หรือระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเขตปกครองตนเองระดับภูมิภาค หรือระหว่างเขตปกครองตนเองระดับภูมิภาคด้วยกัน เว้นแต่จะมีกฎหมายอื่นกำหนดให้อำนาจในการพิจารณาดังกล่าวเป็นขององค์กรอื่น

(๕) การวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญของบุคคลหรือนิติบุคคลเพื่อคัดค้านคำพิพากษาอันถึงที่สุดหรือการกระทำของรัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายที่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ

(๖) การวินิจฉัยเกี่ยวกับมาตรการเยียวยาความเสียหาย (Remedial actions) เพื่อคัดค้านคำตัดสินเกี่ยวกับการรับรองการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

(๗) การวินิจฉัยปัญหาว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาขาดคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่งหรือมีคุณสมบัติไม่สอดคล้องกับมาตรา ๒๕ หรือตำแหน่งอื่น หรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

(๘) การวินิจฉัยคำร้องของวุฒิสภาเพื่อคัดค้านประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ตามมาตรา ๖๕ (๒)

(๙) การวินิจฉัยคำร้องของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐในการยกเลิกมติร่วมกันของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาตามมาตรา ๖๖

(๑๐) การวินิจฉัยมาตรการที่จำเป็นเพื่อบังคับให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยของ คณะกรรมาธิการระหว่างประเทศที่มีผลผูกพันกับสาธารณรัฐเช็ก ในสถานการณ์ ที่ไม่สามารถบังคับให้เป็นไปตามการณั้่นได้

(๑๑) การวินิจฉัยตัดสินว่าคำวินิจฉัยให้ยุบพรรคการเมืองหรือคำวินิจฉัย ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นหรือไม่

(๑๒) การวินิจฉัยตัดสินว่า หนังสือสนธิสัญญาระหว่างประเทศสอดคล้องกับ ระเบียบทางรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๑๐ เอ หรือมาตรา ๔๙ หรือไม่ ก่อนการให้ สัตยาบันต่อหนังสือสัญญาระหว่างประเทศนั้น

นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังมีเขตอำนาจเป็นไปตามรัฐธรรมนูญประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของ สาธารณรัฐเช็ก (Constitutional Act on the Referendum on the Czech Republic's Accession to the European Union) (เลขที่ ๕๑๕/๒๐๐๒ Sb.) ซึ่งกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เพิ่มเติม ๒ ประการ ในการพิจารณาผลการลง ประชามติที่เกิดขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๒ อย่างไรก็ดี อำนาจหน้าที่ดังกล่าวได้สิ้น ผลใช้บังคับไปแล้ว

(๑) การวินิจฉัยคำตัดสินการเยียวยาความเสียหายจากคำสั่งของ ประธานาธิบดีที่สั่งระงับการลงประชามติในการเข้าเป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของ สาธารณรัฐเช็ก

(๒) การวินิจฉัยตัดสินการกระทำเกี่ยวกับการลงประชามติในการเข้า เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปของสาธารณรัฐเช็กว่าสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญประกอบ รัฐธรรมนูญ หมายเลข ๕๑๕/๒๐๐๒ Sb. และบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่นำมา ปรับใช้หรือไม่

คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๘๘ บัญญัติให้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญมีผล ผูกพันหน่วยงานของรัฐทุกองค์กรและบุคคลทุกคนด้วย และมีสภาพบังคับตามที่ กฎหมายกำหนดไว้เว้นแต่ศาลรัฐธรรมนูญจะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

แนวทางการยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ^{๒๒}

เนื่องจากรายละเอียดในการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการเผยแพร่ในเอกสารที่เป็นทางการ ดังนั้น เพื่อให้การยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญของประชาชนเป็นไปอย่างถูกต้อง ศาลรัฐธรรมนูญจึงได้เผยแพร่รายละเอียดในการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญไว้ ดังนี้

(๑) รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๘๗ (๑) บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญที่คัดค้านคำพิพากษาที่มีผลทางกฎหมายหรือการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีผลต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ

(๒) รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๒ (๑) บัญญัติให้ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ได้แก่ บุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล (Legal entity) ซึ่งยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า คำพิพากษาซึ่งมีผลทางกฎหมาย หรือ การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในธรรมนูญว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพ (the Charter of Fundamental Rights and Freedoms)

ในการยื่นคำร้องดังกล่าว คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าสิทธิเสรีภาพนั้นถูกละเมิดโดยการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือคำพิพากษา และการละเมิดดังกล่าวนั้นเป็นไปในลักษณะใด อย่างไรก็ดี มีสิ่งที่จะต้องพิจารณาว่า ศาลรัฐธรรมนูญมิใช่ศาลที่อยู่ในระบบศาลเดียวกับศาลยุติธรรมหรือมิใช่ศาลที่ปฏิบัติหน้าที่เช่นเดียวกับศาลฎีกา ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจเพียงวินิจฉัยว่า คำพิพากษาหรือการกระทำของหน่วยงานของรัฐดังกล่าว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่เท่านั้น แต่มิได้พิจารณาว่าคำพิพากษาหรือการกระทำของหน่วยงานของรัฐดังกล่าวชอบด้วยกฎหมาย (Legality) หรือแก้ไขคำพิพากษาให้ถูกต้อง

^{๒๒} แปลและเรียบเรียงจาก Constitutional Court of Czech Republic. 2015. **Guide on Proceedings on Constitutional Complaints**. [Online]. [Accessed on 16 April 2019]. Available from: <https://www.usoud.cz/en/guide-on-proceedings-on-constitutional-complaints/>

แต่อย่างไรก็ตาม หรืออีกนัยหนึ่งคือ ศาลรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญเท่านั้น

(๓) คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญอาจเป็นการร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ได้ แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๗๔ บัญญัติว่า การยื่นคำร้องในลักษณะดังกล่าวจะต้องเป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวเป็นสาเหตุหลักของคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ หรือเป็นกรณีที่บทบัญญัติแห่งกฎหมายไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

(๔) ในการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ (๑) บัญญัติให้ ผู้ร้องไม่สามารถเขียนคำร้อง ยื่นคำร้อง และปรากฏตัวต่อหน้าศาลได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้ร้องไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา หรือนิติบุคคล ผู้ซึ่งเป็นคู่กรณีในคดีจะต้องแต่งตั้งผู้แทนเพื่อทำหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ผู้ร้องจะต้องมอบอำนาจให้กับผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนต่อหน้าศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญจะไม่มี การมอบหมายผู้แทนเพื่อทำหน้าที่ให้กับผู้ร้อง

(๕) ภายใต้บทบัญญัติมาตรา ๓๔ ของรัฐธรรมนูญว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ กำหนดให้ คำร้องที่ยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญจะต้องลงนามและระบุวันที่ของผู้ร้อง และจะต้องอธิบายรายละเอียดของข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น รวมถึงพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงคำขอของผู้ร้อง และสิทธิและเสรีภาพที่ผู้ร้องต้องการให้ศาลรัฐธรรมนูญคุ้มครอง

สำหรับการจัดทำเอกสารคำร้องนั้น คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญจะต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ ๑ ชุด และส่งให้ผู้ถูกร้องและผู้เกี่ยวข้องคนละ ๑ ชุด และในกรณีที่เป็นการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ คู่กรณีได้แก่ผู้ร้องและหน่วยงานของรัฐ (รัฐบัญญัติ มาตรา ๗๖) ในขณะที่ในกรณีคำร้องทุกข์ที่เกี่ยวข้องกับการคัดค้านคำพิพากษา ผู้ร้องจะต้องยื่นเอกสารสำเนาคำพิพากษาและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย (รัฐบัญญัติ มาตรา ๗๒ (๖))

กรณีศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญไม่สมบูรณ์เนื่องจากขาดเอกสารตามที่บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติ ศาลรัฐธรรมนูญอาจเรียกให้ผู้ร้องส่งเอกสารเพิ่มเติมได้ หากผู้ร้องไม่สามารถดำเนินการตามที่ศาลรัฐธรรมนูญกำหนด ก็อาจมีคำสั่งไม่รับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญดังกล่าวไว้พิจารณา

(๖) หากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า สิทธิขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญอาจวินิจฉัยยกเลิกคำพิพากษาดังกล่าว หรือหากการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานเกิดจากการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งห้ามหน่วยงานของรัฐดำเนินการใดๆ ที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานนั้น อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจที่จะกำหนดให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการเฉพาะตามที่ผู้ร้องร้องขอมาได้ รวมถึงไม่สามารถเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของคำพิพากษาหรือตัดสินแทนศาลนั้นๆ ได้ ดังนั้น หากเป็นการยกเลิกคำพิพากษาใดๆ ก็ตาม ย่อมเป็นหน้าที่ของหน่วยงานหรือศาลนั้นที่จะต้องกลับไปดำเนินการพิจารณาวินิจฉัยใหม่

นอกจากนี้ หากศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าคำร้องทุกข์ดังกล่าวไม่อยู่ในอำนาจที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณา ศาลอาจมีคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาได้ตามมาตรา ๘๓ ของรัฐบัญญัติ

โครงสร้างภายในของศาลรัฐธรรมนูญ^{๒๓}

สำหรับโครงสร้างภายในของศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วยที่ประชุมใหญ่ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenum) ซึ่งประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน และองค์คณะเล็ก (Panel) จำนวน ๔ องค์คณะ โดยแต่ละองค์คณะประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๓ คน ทั้งนี้ การวินิจฉัยคดีจะกระทำโดยที่ประชุมใหญ่หรือโดยองค์คณะเล็กนั้นเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ

^{๒๓} แปลและเรียบเรียงจาก Constitutional Court of Czech Republic. 2018. 2017 Yearbook of the Constitutional Court of the Czech Republic. [Online]. [Accessed on 10 April 2019]. Available from: https://www.usoud.cz/fileadmin/user_upload/ustavni_soud_www/Rocenkyl/Ustavni_soud_Rocenska_2017_AJ_final.pdf

ในการพิจารณาวินิจฉัยคดีจะมีการแต่งตั้งตุลาการเจ้าของสำนวน (The Justice Rapporteur) ในแต่ละคดี โดยมีหน้าที่ในการจัดเตรียมคดีเพื่อเข้าสู่การพิจารณาของศาล เว้นแต่จะเห็นว่าคำร้องดังกล่าวศาลไม่ควรรับไว้พิจารณา นอกจากนี้ รัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๘ กำหนดให้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะถูกกำหนดให้มีผู้ช่วยอย่างน้อย จำนวน ๑ คน โดยจะต้องมีคุณสมบัติสำเร็จการศึกษาทางด้านกฎหมาย โดยประธานศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นผู้แต่งตั้งผู้ช่วยประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามข้อเสนอของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่าน ปัจจุบัน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะมีผู้ช่วยแบบเต็มเวลา (Full-time assistants) ได้ไม่เกิน ๓ คน โดยคณะผู้สนับสนุนดังกล่าวจะมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละท่าน

นอกจากนี้ ผู้สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อาจพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ซึ่งตนเป็นผู้ช่วยพ้นจากตำแหน่งหรือต้องคำพิพากษาอันถึงที่สุดให้ได้รับโทษทางอาญา หรือครบวาระการดำรงตำแหน่ง และรัฐบัญญัติว่าด้วยศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐ ได้บัญญัติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับผู้สนับสนุนว่า ให้นำกฎหมายว่าด้วยแรงงาน (Labor code) มาใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับผู้สนับสนุนฯ

นอกเหนือจากประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญแล้ว หน่วยงานภายในของศาลรัฐธรรมนูญที่สำคัญ คือ เลขานุการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ (Secretary General) ซึ่งมีหน้าที่ในการกำกับดูแลการบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ สำนักคดี (Judicial Department) สำนักวิเคราะห์และห้องสมุด (Analytical Department and the Library) สำนักการต่างประเทศ (the Department of External Relations) ทั้งนี้ การบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง (Director of the Court Administration) และระบบการให้คำปรึกษาภายในองค์กรเป็นหน้าที่ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit)

ผลการศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก วันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๖๒

คณะผู้ศึกษาดูงาน ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญฮังการี โดย นายวรวิทย์ กังศศิเทียม ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายเชาวนะ ไตรมาศ เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ ได้รับเกียรติให้เข้าเยี่ยมชมการระ H.E. JUDr. Pavel Rychetský ประธานศาลรัฐธรรมนูญ พร้อมด้วย Prof. JUDr. Jaroslav Fenyk รองประธานศาลรัฐธรรมนูญ และ Dr. Vlastimil Göttinger เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อหารือและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการ

จากนั้น คณะผู้ศึกษาดูงาน ได้เข้ารับฟังการบรรยายสรุป ณ ห้องพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก ในหัวข้อ “โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญ บทบาทของผู้สนับสนุนคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และการบริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ” โดย Dr. Pavel DVORÁK ผู้อำนวยการสำนักงานการต่างประเทศ และ Dr. Vlastimil Göttinger เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

Dr. Pavel DVOŘÁK ผู้อำนวยการสำนักการต่างประเทศ: ก่อนอื่นยินดีต้อนรับคณะผู้ศึกษาดูงานจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยที่ได้ให้เกียรติเข้าศึกษาดูงาน ณ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก สำหรับการบรรยายสรุปในวันนี้จะเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ และอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๙๒๐ โดยถือว่าเป็นศาลรัฐธรรมนูญแห่งแรกของโลกที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย (Constitutional review) แม้ว่าองค์กรที่ทำหน้าที่วินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายจะปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกของโลกที่สหรัฐอเมริกา แต่ก็เป็นองค์กรที่ใช้รูปแบบของศาลสูงสุดมิใช่ศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตามก็มีการถกเถียงกันว่าศาลรัฐธรรมนูญเช็กและศาลรัฐธรรมนูญออสเตรีย ศาลรัฐธรรมนูญแห่งใดจัดตั้งขึ้นก่อนกัน ซึ่งถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กโกสโลวาเกีย ปี ๑๙๒๐ จะบัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญก็ตามแต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญเช็กเริ่มปฏิบัติหน้าที่ภายหลังจากศาลรัฐธรรมนูญออสเตรียเพียงเล็กน้อยในช่วงแรกของการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ ศาลรัฐธรรมนูญ

ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๗ คน โดย ๓ คนมาจากการเลือกโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และ ๒ คนมาจากการเลือกโดยศาลฎีกา และอีก ๒ คนมาจากการเลือกโดยศาลปกครองสูงสุด ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วก็จะเห็นว่ามี ความคล้ายคลึงกับประเทศไทย นอกจากนี้ในการพิจารณา

วินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญในขณะนั้นที่เน้นการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ได้แก่ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และผู้พิพากษาในศาลฎีกา ไม่ค่อยยื่นคำร้องมาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา

ต่อมาในช่วงระหว่างปี ค.ศ. ๑๙๓๑ - ๑๙๓๘ ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เนื่องจากว่าไม่มีผู้ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และด้วยอิทธิพลในช่วงของสงครามโลกก็ยิ่งทำให้ศาลรัฐธรรมนูญไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ จากนั้นในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๔๘ ประเทศเช็กโก-สโลวาเกียอยู่ภายใต้การปกครองของระบอบคอมมิวนิสต์ ทำให้ไม่มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญในช่วงดังกล่าว ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๖๙ ประเทศได้เข้าสู่ระบอบการปกครองแบบสหพันธรัฐ (Federation) โดยแบ่งประเทศออกเป็น ๒ ประเทศ คือ เช็กและ สโลวัก ซึ่งในรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติให้มีศาลรัฐธรรมนูญ แต่ก็ไม่ได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ จากนั้นในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ ประเทศได้รับอิทธิพลของแนวคิดประชาธิปไตยและหลักนิติธรรมที่แผ่ขยายไปทั่วภูมิภาค ส่งผลให้ในปี ค.ศ. ๑๙๙๑ ได้มีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กโก-สโลวาเกียขึ้น โดยถือว่าเป็นศาลรัฐธรรมนูญที่ได้รับอิทธิพลมาจากศาลรัฐธรรมนูญที่เคยจัดตั้งขึ้นมาแล้วในอดีต

อย่างไรก็ดี ในช่วงของการก่อตั้งเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๑ มีการถกเถียงกันเกี่ยวกับสถานที่ตั้งของศาลรัฐธรรมนูญว่าควรตั้งอยู่ที่เมืองใดระหว่างกรุงปราก (Prague) ของเช็ก หรือกรุงบราติสลาวา (Bratislava) ของสโลวาเกีย โดยในท้ายที่สุดก็มีการตกลงกันว่าให้จัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นที่เมืองเบอรโน (Brno) ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่กึ่งกลางระหว่างสองเมืองดังกล่าว และถือว่าเป็นเมืองที่ใหญ่เป็นอันดับสองของเช็ก ทั้งนี้เมืองเบอรโนได้ชื่อว่าเป็นเมืองหลวงขององค์กรในกระบวนการยุติธรรม อาทิ ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ อัยการสูงสุด และผู้ตรวจการแผ่นดิน

สำหรับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กโก-สโลวาเกียนั้น ปฏิบัติหน้าที่ได้เพียง ๒ ปีเท่านั้น คือ ระหว่างช่วงปี ๑๙๙๑ - ๑๙๙๒ เนื่องจากว่าตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๑๙๙๓ สาธารณรัฐเช็กโก-สโลวาเกียได้ถูกยุบและแยกออกเป็นสาธารณรัฐเช็กและสาธารณรัฐสโลวาเกีย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กโก-สโลวาเกียจะถูกยุบไปพร้อมกับสาธารณรัฐเช็กโก-สโลวาเกีย แต่บรรทัดฐานคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในช่วงดังกล่าวก็ได้ถูกนำมาใช้เป็นบรรทัดฐานให้แก่ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐชิลีจึงได้รับการจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๓ และเพิ่งมีการเฉลิมฉลองเนื่องโอกาสครบรอบ ๒๕ ปีแห่งการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐชิลีไปเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๑๘ สำหรับโครงสร้างของศาลรัฐธรรมนูญประกอบด้วย

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ คน ซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี โดยความยินยอมของวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๐ ปี ในขณะที่วาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ คือ ๕ ปี และสามารถได้รับเลือกกลับมาดำรงตำแหน่งได้อีก ดังนั้นในทางปฏิบัติ ประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งจึงสามารถแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ทั้งขณะในระหว่างที่ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี

สำหรับคุณสมบัติของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานทางด้านกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ในอาชีพผู้พิพากษา ทนายความ หรืออาจารย์สอนวิชากฎหมายในมหาวิทยาลัย และในปัจจุบันมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดำรงตำแหน่งอยู่เพียง ๑๔ คนเท่านั้น โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อีก ๑ คน ที่เหลืออยู่ระหว่างกระบวนการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีและให้การรับรองโดยวุฒิสภา

ในส่วนของอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญมีหลายประการ ซึ่งอำนาจหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของบทบัญญัติของกฎหมายซึ่งการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนั้น สามารถกระทำได้โดยการเข้าชื่อกันของกลุ่มสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Deputies) หรือกลุ่มสมาชิกวุฒิสภา (Senators) หรือโดยประธานาธิบดี และในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายทั้งฉบับ/มาตราหรือบางส่วนของบทบัญญัติขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

ก็มีผลให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวสิ้นผลใช้บังคับ โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญมีผลเป็นเด็ดขาดและผูกพันทุกองค์กร

อย่างไรก็ดี คำร้องที่เข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญมากที่สุด คือ คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaint) ซึ่งผู้มีสิทธิยื่นคำร้องคือ ปัจเจกบุคคล (Individual person) แต่มีเงื่อนไขว่า ในการยื่นคำร้อง ดังกล่าว ผู้ยื่นคำร้องจะต้องกระทำโดยอาศัยผู้แทนตามกฎหมาย (Legal representative)

ทำหน้าที่แทนผู้ร้องในกระบวนการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ก็เงื่อนไขหนึ่งก็คือ ผู้ร้องจะต้องดำเนินการเยียวยาความเสียหายในทุกช่องทางตามที่กฎหมายกำหนดเสียก่อน จึงจะสามารถยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญต่อศาลรัฐธรรมนูญได้

ในทุกปีศาลรัฐธรรมนูญจะได้รับคำร้องที่ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาประมาณ ๔,๐๐๐ คำร้อง โดยร้อยละ ๘๐ จะเป็นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ซึ่งระยะเวลาที่ศาลรัฐธรรมนูญใช้ในการพิจารณาคำร้องจนกระทั่งวินิจฉัยจะเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ ๖ เดือน และในการพิจารณาคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญจะใช้องค์คณะ ๓ คน (Panel) ในการพิจารณา และอาจมีบางกรณีที่ต้องพิจารณาโดยที่ประชุมใหญ่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งจะใช้ระยะเวลาในการพิจารณาวินิจฉัยประมาณ ๑ ปี

อย่างไรก็ดี ในจำนวนคำร้องที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้น ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาคิดเป็นประมาณร้อยละ ๘ เท่านั้น ซึ่งในมุมมองของศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า แม้ว่าศาลรัฐธรรมนูญจะรับคำร้องไว้พิจารณาในสัดส่วนที่น้อยมากก็ตาม แต่นั่นได้สะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาที่เสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณานั้นมิได้เป็นปัญหาที่กระทบต่อสังคมอย่างแท้จริง อีกทั้งกระบวนการยุติธรรมของประเทศที่ดำเนินการโดยองค์กรศาลอื่นก็เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว รวมถึงยังแสดงให้เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญยังมีบทบาทในกระบวนการยุติธรรมของประเทศด้วย

สำหรับการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายนั้นจะต้องใช้เสียงข้างมากของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณา คือ ๙ เสียง ส่วนการพิจารณาวินิจฉัยคดีประเภทอื่น เช่น คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญจะกระทำโดยองค์คณะเล็ก ๓ คน ในการพิจารณา (โดยในศาลรัฐธรรมนูญจะประกอบด้วย ๔ องค์คณะเล็ก) อย่างไรก็ตาม ประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คน จะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกขององค์คณะเล็กใดๆ

ในทุกสัปดาห์ ศาลรัฐธรรมนูญจะจัดให้มีการแถลงความคืบหน้าของคดีหรือผลการวินิจฉัยต่อสาธารณะ กล่าวคือ เมื่อคำร้องเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ จะมีการแต่งตั้งตุลาการประจำคดีเพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าของสำนวน และเมื่อคำร้องดังกล่าวได้รับการวินิจฉัยเรียบร้อยแล้ว ตุลาการเจ้าของสำนวนก็จะเป็นผู้แถลงความคืบหน้าหรือผลการวินิจฉัยต่อสาธารณะ เพื่อเป็นการชี้แจงรายละเอียดและเหตุผลที่ศาลใช้ในการพิจารณาคดีนั้นๆ เป็นกรณีไป

เนื่องจากคำร้องที่เข้าสู่การพิจารณาคดีในแต่ละปีมีเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมีการแต่งตั้งผู้ช่วยประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (หรือที่เรียกว่า Law clerk) โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะมีผู้ช่วยได้ ๓ คน โดยมีหน้าที่จัดเตรียมข้อมูลและสนับสนุนการพิจารณาคดีของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิได้ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ (Secretary) ให้แก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด แต่เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเป็นนักกฎหมายหรืออาจารย์มหาวิทยาลัยและได้รับเลือกโดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคน และมีวาระการดำรงตำแหน่งเท่ากับตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้นั้น อย่างไรก็ตาม ผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คน จะต้องปฏิบัติหน้าที่แบบเต็มเวลา (Full-time basis) แต่กระนั้น ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอาจแต่งตั้งผู้ช่วยแบบไม่เต็มเวลา (Part-time

basis) ได้ โดยหากไม่ประสงค์จะแต่งตั้งผู้ช่วยแบบเต็มเวลา ๑ คน ก็จะสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยแบบไม่เต็มเวลาได้ ๒ คน นั่นเอง

Dr. Vlastimil Göttinger เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: ทุกท่านจะเห็นว่า อาคารที่ทำการของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กนั้นมีความใหญ่โตโอ้อ่างมาก แต่จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในศาลรัฐธรรมนูญนั้นมีจำนวนน้อย กล่าวคือ มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมดประมาณ ๑๓๐ คน โดยประมาณร้อยละ ๖๐ ของจำนวนดังกล่าวเป็นผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

อย่างไรก็ดี ระเบียบศาลรัฐธรรมนูญปี ๑๙๙๓ ได้กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนมีผู้ช่วยได้ ๑ คน เท่านั้น ซึ่งการกำหนดจำนวนในลักษณะดังกล่าวมิได้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องพิจารณาคำร้องเป็นจำนวนมากในแต่ละปี กล่าวคือ ในปีแรก (๑๙๙๓) ศาลรัฐธรรมนูญรับคำร้องไว้พิจารณา จำนวน ๔๐๐ คำร้อง และในปีต่อมา ๘๐๐ คำร้อง และในปัจจุบันมีคำร้องที่เข้าสู่การพิจารณามากถึง ๔,๐๐๐ คำร้อง ด้วยเหตุนี้ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจึงไม่สามารถที่จะพิจารณาคำร้องจำนวนมากโดยมีผู้ช่วยแค่เพียง ๑ คนเท่านั้นได้ (โดยแต่ละท่านจะต้องรับคำร้องไว้พิจารณาประมาณปีละ ๒๘๐ คำร้อง ซึ่งยังไม่รวมจำนวนคำร้องที่จะได้รับกรณีที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกในองค์คณะเล็ก ๓ คนด้วย) ดังนั้น จึงเป็นเหตุให้มีการเพิ่มจำนวนผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขึ้นเป็น ๓ คน แม้ว่าจะไม่ได้เขียนเอาไว้ในกฎหมายของศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม และด้วยจำนวนผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่เพิ่มมากขึ้นนี้เอง จึงเป็นเหตุให้ถูกเรียกว่าเป็นเหมือน “คณะมนตรี” (Cabinet) ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ให้แก่คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอย่างใกล้ชิด ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่อย่างใกล้ชิดระหว่างตุลาการศาลรัฐธรรมนูญกับผู้ช่วยก็จะทำให้การพิจารณาคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากผู้ช่วยมักทราบถึงความต้องการและเข้าใจในเหตุผลของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้หนึ่งที่ต้องการใช้ในการพิจารณาคดีได้เป็นอย่างดี

ในกรณีของศาลรัฐธรรมนูญสวีเดน จะมีการแต่งตั้งผู้ช่วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเป็นรายกรณีไป กล่าวคือ เมื่อมีการพิจารณาคดี เลขาธิการ

ศาลรัฐธรรมนูญก็จะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ไปช่วยสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเมื่อพิจารณาวินิจฉัยคดีเสร็จสิ้นแล้ว ผู้ช่วยดังกล่าวก็จะพ้นจากหน้าที่

เพื่อให้การพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีการนำเอาระบบการพิจารณาคดี ๒ รูปแบบมาใช้ในการพิจารณา โดยประการแรกเรียกว่า The legal mandatory representation คือ การแต่งตั้งผู้แทนตามกฎหมายสำหรับดำเนินกระบวนการพิจารณาคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ โดยผู้แทนดังกล่าวอาจเป็นทนายความ (Attorney-at-law) ซึ่งระบบการแต่งตั้งผู้แทนดังกล่าวมีข้อดีต่อการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ คือ ในขั้นของการเขียนคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ ผู้แทนที่มีความรู้ทางกฎหมายจะสามารถเขียนคำร้องได้อย่างชัดเจนและมีองค์ประกอบเป็นไปตามที่กำหนด คือ มีการอ้างอิงข้อ

กฎหมายและเหตุผลทางกฎหมาย ซึ่งง่ายต่อการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาว่าจะรับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาหรือไม่ อย่างไรก็ดี ประชาชนอาจเป็นผู้เขียนคำร้องด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องกระทำผ่านผู้แทนตามกฎหมาย โดยคำร้องดังกล่าวจะสามารถเสนอเข้าสู่การพิจารณาคดีของ

ศาลรัฐธรรมนูญได้เช่นกัน แต่จะมีได้เป็นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ แต่จะเป็นคำร้องประเภทอื่นแทน

ส่วนข้อดีอีกประการหนึ่งของการมีระบบผู้แทนตามกฎหมาย นั่นคือ คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญซึ่งร่างโดยผู้แทนฯ จะง่ายต่อการที่ศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาว่าจะรับคำร้องนั้นไว้พิจารณาหรือไม่ เนื่องจากคำร้องดังกล่าวน่าจะมียกประกอบของคำร้องครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดแล้วเนื่องจากผ่านการร่างโดยผู้แทนฯ ที่มีความรู้ทางกฎหมาย อย่างไรก็ตามการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญที่มีได้กระทำผ่านผู้แทนฯ ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณา

ส่วนระยะเวลาในการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญนั้นจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อหากเป็นกรณีที่ผู้ร้องไม่พอใจในผลของคำพิพากษาของศาล จะต้องรอให้พ้นระยะเวลา ๒ เดือนภายหลังจากที่ศาลดังกล่าวมีคำพิพากษาเสียก่อน จึงจะสามารถยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญได้ สำหรับเหตุผลหลักที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งไม่รับคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญไว้พิจารณา นั่นคือ การที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าผู้ร้องไม่ได้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ แต่หากศาลมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาแล้ว คำร้องดังกล่าวก็จะถูกส่งให้องค์คณะพิจารณาในสาระสำคัญต่อไป และจากสถิติที่ผ่านมาอาจกล่าวได้ว่า คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา มีประมาณร้อยละ ๖๐ ของคำร้องทั้งหมดที่ศาลมีคำสั่งรับไว้พิจารณา

นอกจากนี้ สำหรับการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญนั้น กฎหมายกำหนดให้ไม่มีค่าธรรมเนียมสำหรับการยื่นคำร้องทุกข์ดังกล่าว ซึ่งการกำหนดเช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญจะเป็นที่พึ่งสุดท้ายให้แก่ประชาชนในกรณีที่เขาเหล่านั้นได้รับความเดือดร้อน อย่างไรก็ตาม มีข้อถกเถียงว่าควรมีการกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับการยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งประเด็นดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อจำนวนคำร้องทุกข์ที่จะเข้าสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญได้ เนื่องจากประชาชนบางคนอาจไม่สามารถที่จะชำระค่าธรรมเนียมศาลได้ และอาจเป็นการขัดต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และไม่ได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

แม้ว่าคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญจะเป็นคำร้องหลักที่ส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา แต่อำนาจหน้าที่หลักที่แท้จริงของศาลรัฐธรรมนูญ นั่นคือ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบสัดส่วนของคำร้องที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแต่ละคนจะต้องพิจารณาในแต่ละปี จะพบว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑ คนจะต้องพิจารณาคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญประมาณ ๘๐ คำร้อง และพิจารณาคำร้องเพื่อให้พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายมีเพียง ๑ - ๒ คำร้องเท่านั้น

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: คำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาเป็นการร้องเกี่ยวกับการที่ผู้ร้องถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพเรื่องใด

Dr. Vlastimil Göttinger เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ: รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพไว้หลายประการ ซึ่งผู้ร้องที่เห็นว่าสิทธิและเสรีภาพของตนถูกละเมิดโดยการตัดสินใจ/การกระทำของหน่วยงานของรัฐ (Bodies of the state) สามารถยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาได้ ซึ่งการตัดสินใจ/การกระทำของหน่วยงานของรัฐที่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพอาจเกิดขึ้นจากหน่วยงานของรัฐหลายประเภท อาทิ ตำรวจ หน่วยงานด้านสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

ตัวอย่างเช่น กรณีเด็กหญิงคนหนึ่งเดินทางโดยขนส่งสาธารณะในขณะที่เธอไม่มีบัตรโดยสารเนื่องจากเธอไม่มีเงินที่จะ ชำระค่าโดยสาร ทำให้เธอถูกนายสถานีจับและบริษัทขนส่งได้ออกใบเรียกเก็บค่าโดยสารกับเธอ และส่งไปให้แม่

ของเธอเพื่อให้ชำระหนี้ค่าโดยสาร แต่แม่ของเด็กหญิงเพิกเฉย ต่อมาเมื่อเด็กหญิงเติบโตขึ้น เธอจึงเห็นว่าสิทธิของเธอถูกละเมิด จึงได้ยื่นเรื่องต่อศาลชั้นต้นเพื่อให้พิจารณา โดยระบุว่า ความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นจากการกระทำของเธอและแม่ของเธอไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยศาลชั้นต้นพิพากษาว่าเธอไม่สามารถฟ้องคดีดังกล่าวได้แต่ต่อมาเธอได้ยื่นอุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ซึ่งศาลอุทธรณ์

ได้ยื่นตามคำพิพากษาของศาลชั้นต้น เธอจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า แม่ศาลยุติธรรมจะพิจารณาคดีอยู่บนพื้นฐานของตัวบทกฎหมายก็ตาม แต่ก็ต้องตระหนักถึงความยุติธรรมและสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ รวมถึงสามัญสำนึกด้วย เพราะการยึดแต่เฉพาะบทบัญญัติแห่งกฎหมายอาจนำมาซึ่งความอยุติธรรมได้

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ: กรณีของผู้ช่วยตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญแบบเต็มเวลา (Full-time) จะต้องเข้ามาปฏิบัติงานทุกวันหรือไม่

Dr. Vlastimil Göttinger เลขาธิการสำนักงานตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ: พวกเขาถูกคาดหวังว่าต้องเข้ามาปฏิบัติงานทุกวัน แต่ในความเป็นจริงแล้วพวกเขาอาจไม่ต้องเข้ามาปฏิบัติงานทุกวันก็ได้ขึ้นอยู่กับตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ อีกทั้งบางคนก็มีงานประจำ เช่น เป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ พวกเขาจะต้องมีชั่วโมงในการปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า ๑๖๘ ชั่วโมงใน ๑ เดือน

อย่างไรก็ดี ตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญอาจแต่งตั้งผู้ช่วยที่แตกต่างกันก็ได้ กล่าวคือ ถ้าไม่แต่งตั้งผู้ช่วยฯ แบบเต็มเวลา (Full-time) ๑ คน จะสามารถแต่งตั้งแบบไม่เต็มเวลา (Half-time) ได้ ๒ คน หรืออาจแต่งตั้งแบบ Quarter-time (หรือ ๑ ใน ๔ ของระยะเวลา) ได้ ๔ คน และอาจแต่งตั้งผู้ช่วยฯ แบบกะประเภทกันได้ขึ้นอยู่กับความประสงค์ของตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ แต่ต้องไม่เกิน ๓ คนแบบเต็มเวลา ทั้งนี้ การแต่งตั้งผู้ช่วยฯ แบบ Quarter-time มักแต่งตั้งจากผู้ที่เป็นศาสตราจารย์ทางด้านกฎหมายในมหาวิทยาลัยซึ่งมีภาระในการสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยด้วย

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ: งบประมาณของตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญในแต่ละปีเป็นอย่างไร

Dr. Vlastimil Göttinger เลขาธิการสำนักงานตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ: ขอเรียนว่า เราไม่ประสบปัญหาทางด้านงบประมาณ เนื่องจากเรามีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และมีระบบงบประมาณที่เป็นอิสระซึ่งรัฐสภาจะเป็นผู้อนุมัติงบประมาณให้ตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญ ซึ่งในขั้นของการของบประมาณนั้น งบประมาณของตูลาการศาสตร์รัฐธรรมนุญจะถูกบัญญัติในรัฐบัญญัติว่าด้วยงบประมาณของรัฐ (Act on the budget of state) ให้เป็นหมวดแยกต่างหากจากหน่วยงานอื่นๆ ในขณะที่งบประมาณของศาลยุติธรรมจะขึ้นอยู่กับกระทรวงยุติธรรม

CHARLES UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ (Charles University)

ความเป็นมาของมหาวิทยาลัย ^{๒๔}

มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๔๘ ตามพระบัญชาของกษัตริย์แห่งโบฮีเมีย (King of Bohemia) และสมเด็จพระจักรพรรดิโรมัน พระเจ้าชาร์ลส์ที่ ๔ (Holy Roman Emperor Charles IV) โดยมหาวิทยาลัยได้กลายเป็นสถานที่แห่งแรกที่ตั้งอยู่ระหว่างตอนเหนือของเทือกเขาแอลป์และทางตะวันออกของกรุงปารีส และด้วยลักษณะของมหาวิทยาลัยที่เป็นการผสมผสานระหว่างแนวโบลอนญาและปารีสก็ทำให้มหาวิทยาลัยกลายเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง

ในช่วงแรกของการก่อตั้งมหาวิทยาลัย มีการจัดการเรียนการสอนอยู่ ๔ คณะ ได้แก่ เทววิทยา (Theology) ศิลปศาสตร์ (Liberal arts) นิติศาสตร์ (Law) และแพทยศาสตร์ (Medicine) และสถานะของมหาวิทยาลัยในชุมชนวิชาการของเช็กนั้น ก็ได้รับการอุปถัมภ์โดยกษัตริย์ Wenceslas ที่ ๔ ซึ่งเป็นราชบุตรของพระเจ้าชาร์ลส์ จากนั้นมหาวิทยาลัยได้มีการปฏิรูปใหม่ในช่วงของการปฏิวัติ Hussite โดยนักเคลื่อนไหวทางศาสนา บาทหลวง Jan Hus ได้ดำรงตำแหน่งเป็นอธิการบดีในขณะนั้น และต่อมาในช่วงของการปฏิวัติทางการเมืองและสังคม มหาวิทยาลัยได้ถูกลดจำนวนการเรียนการสอนลงเหลือเพียง ๑ คณะเท่านั้น คือ คณะศิลปศาสตร์

ต่อมาในช่วงต้นศตวรรษที่ ๑๗ มหาวิทยาลัยได้รับอิทธิพลทางการเมืองจากศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต่อต้านสมเด็จพระจักรพรรดิฮับบวร์ก รูดอล์ฟที่ ๒ ผู้ซึ่งเป็นผู้ก่อให้เกิดสงคราม ๓๐ ปี ซึ่งส่งผลกระทบต่อ

^{๒๔} แพลและเรียบเรียงจาก Charles University. 2018. History of Charles University. [Online]. [Accessed on 16 April 2019]. Available from: <https://cuni.cz/UKEN-106.html>

ทวีปยุโรปเกือบทั้งทวีป โดยผลของสงครามดังกล่าวส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้างพื้นฐาน โดยมหาวิทยาลัยได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยชาร์ลส-เฟอร์ดินานด์ (Charles-Ferdinand University) โดยมีการจัดการเรียนการสอนจำนวน ๔ คณะเช่นเดียวกับในช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัย และได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐด้วย

ในช่วงปี ๑๘๔๘ - ๑๘๔๙ มหาวิทยาลัยได้เริ่มปรับปรุงรูปแบบให้กลายเป็นมหาวิทยาลัยสมัยใหม่ โดยได้มีการแบ่งมหาวิทยาลัยออกเป็น ๒ สถาบัน คือ ฝั่งเช็กและฝั่งเยอรมัน และในช่วงต้นของศตวรรษที่ ๒๐ มหาวิทยาลัยได้ก้าวสู่การเป็นสถาบันการศึกษาที่มีมาตรฐานชั้นสูง โดยหนึ่งในศาสตราจารย์ในฝั่งเยอรมัน คือ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein) นอกจากนี้ยังมีบุคลากรทางวิชาการในฝั่งเช็กที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทโดดเด่นในการประกาศอิสรภาพของประเทศ นั่นคือ ศาสตราจารย์ Tomáš G. Masaryk ผู้ซึ่งได้กลายเป็นประธานาธิบดีคนแรกของเช็กโกสโลวาเกียในปี ค.ศ. ๑๙๑๘

มหาวิทยาลัยชาร์ลส (เป็นชื่อที่ได้รับการขนานนามให้แก่มหาวิทยาลัยในฝั่งเช็กภายหลังจากที่ได้รับอิสรภาพ) ได้รับการยกย่องว่าเป็นสถาบันการศึกษาที่โดดเด่นและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของโลก ตัวอย่างเช่น ศาสตราจารย์ Jaroslav Heyrovský ซึ่งเป็นผู้คิดค้น Polarography จนได้รับรางวัลโนเบลในปี ค.ศ. ๑๙๕๙

ในช่วงของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ดินแดนเช็กถูกยึดครองโดยฮิตเลอร์ ทำให้สถาบันการศึกษาทั้งหมดของประเทศถูกปิดตัวลง และแม้สงครามโลกจะสิ้นสุดลงแล้วแต่มหาวิทยาลัยก็ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้ จนกระทั่งในปี ๑๙๔๘ มหาวิทยาลัยได้กลับมาจัดการเรียนการสอนอีกครั้งจากการควบคุมของการรัฐประหารของกลุ่มคอมมิวนิสต์ แต่กระนั้นการศึกษาก็ยังกลับถูกควบคุมโดยแนวคิดและอิทธิพลทางการเมือง ส่งผลให้นักศึกษาเดินขบวนประท้วงในปี ค.ศ. ๑๙๘๙ เพื่อต่อต้านการควบคุมของระบบการเมืองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ จนกระทั่งการปกครองดังกล่าวสิ้นสุดลง และทำให้มหาวิทยาลัยกลับมาเปิดการเรียนการสอนอย่างเต็มรูปแบบในสาขาวิชาที่หลากหลายและน่าสนใจ

การเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ^{๒๕}

มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๓๔๘ ถือว่าเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดในโลก และยังถือได้ว่าเป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูงที่มีความทันสมัย มีพลวัต มีความโดดเด่น และเป็นมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดและลำดับโลกดีที่สุดของบรรดามหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐเช็ก ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีการจัดการเรียนการสอนแบ่งออกเป็น ๑๗ คณะ (Faculties) ๓ สถาบัน (Institutes) และ ๖ ศูนย์การศึกษา (Teaching centers) และมีแหล่งอำนวยความสะดวกอีก ๕ แห่งโดยรอบมหาวิทยาลัย ตลอดจนสำนักงานอธิการบดีที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานบริหารมหาวิทยาลัยด้วย

จุดเด่นของมหาวิทยาลัย คือ การส่งเสริมการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการวิจัยที่มีความโดดเด่น ซึ่งการวิจัยเป็นกิจกรรมที่มหาวิทยาลัยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการตั้งทีมงานวิจัยหลายคณะที่ทำงานวิจัยร่วมกับสถาบันวิจัยนานาชาติ ตลอดจนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยก็สามารถมีส่วนร่วมในโครงการศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัยได้ผ่านโครงการวิจัยของแต่ละคณะ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังได้รับการยกย่องจากสภาการวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรมแห่งสาธารณรัฐเช็ก (the Czech Research, Development and Innovation Council) ว่าเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการศึกษาวิจัยที่โดดเด่น โดยตลอดระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยได้พยายามแสวงหาความร่วมมือในด้านการศึกษาและพัฒนา โดยส่งเสริมให้บุคลากรภายในมหาวิทยาลัยและนักศึกษา ได้มีการศึกษาวิจัยร่วมกับสถาบันวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัยทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ อาทิ องค์กรเพื่อการวิจัยนิวเคลียร์แห่งภูมิภาคยุโรป หรือ CERN เป็นต้น

สำหรับจำนวนบุคลากรของมหาวิทยาลัย มีถึงกว่า ๗,๙๐๐ คน โดยจำนวนดังกล่าวมีนักวิจัยและนักวิชาการเกือบ ๔,๕๐๐ คน นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมีนักศึกษาเกือบ ๕๐,๐๐๐ คน (ร้อยละ ๖๐ เป็นชาวเช็ก) มีการลงทะเบียนเรียนมากกว่า ๓๐๐ โปรแกรมวิชา และมากกว่า ๖๓๐ สาขาวิชาที่แตกต่างกัน และมีการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับตั้งแต่ระดับปริญญาตรีไปจนถึงระดับ

^{๒๕} แปลและเรียบเรียงจาก Charles University. 2018. **About.** [Online]. [Accessed on 16 April 2019]. Available from: <https://cuni.cz/UKEN-10.html>

ปริญญาเอก และในทุกๆ ปี จะมีนักศึกษาสำเร็จการศึกษาราวปีละ ๙,๐๐๐ คน นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมีผู้สนใจเข้าร่วมในการศึกษาหลักสูตรการศึกษาตลอดชีวิต (Lifelong learning courses) มากกว่า ๑๖,๐๐๐ คน

ในด้านการร่วมมือระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยมีการส่งเสริมการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศกับสถาบันต่างๆ เพื่อเป็นการขยายโอกาสให้นักศึกษาที่สนใจศึกษาในต่างประเทศได้ใช้เวลาการศึกษาในประเทศอื่น นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้มีการศึกษาวิจัยกับสถาบันวิจัยที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศเพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนองค์ความรู้ให้แก่นักศึกษาและบุคลากรของมหาวิทยาลัย

สำหรับการจัดลำดับมหาวิทยาลัยของโลก โดย The Times Higher Education World University Rankings พบว่า ในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ - ๒๐๑๗ มหาวิทยาลัยถูกจัดอยู่ในลำดับที่ ๓๐๕ และถือเป็นมหาวิทยาลัยของประเทศแห่งเดียวที่ถูกจัดอยู่ในอันดับที่ ๕๐๐ แรกของโลกอีกด้วย

คณะนิติศาสตร์ ^{๒๒}

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส ก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. ๑๓๔๘ เป็นหนึ่งในสี่คณะที่จัดตั้งขึ้นในช่วงก่อตั้งมหาวิทยาลัย ปัจจุบันมีนักศึกษาในคณะนิติศาสตร์มากกว่า ๔,๕๐๐ คน ซึ่งถือว่าเป็นคณะนิติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดในสาธารณรัฐเช็ก นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ซึ่งจัดการเรียนการสอนแบบภาษาอังกฤษด้วย โดยศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์หลายคนดำรงตำแหน่งที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมของประเทศ รวมถึงในฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครองท้องถิ่น กระทรวงการต่างประเทศ ส่วนราชการ และภาคเอกชน

อาคารที่ทำการของคณะนิติศาสตร์เป็นสถาปัตยกรรมแบบสมัยใหม่ ออกแบบโดยนักสถาปत्यชาวเช็ก Ladislav Machon ตัวโครงสร้างอาคารก่อสร้างขึ้นระหว่างปี ๑๙๒๖ - ๑๙๒๙ และได้รับการพัฒนารูปแบบในปี ๑๙๑๔ โดย Jan Kotera

^{๒๒} Faculty of Law. 2016. **About**. [Online]. [Accessed on 16 April 2019]. Available from : <https://www.prf.cuni.cz/en/about-1404044615.html>

การจัดการเรียนการสอน

โครงสร้างภายในของคณะนิติศาสตร์แบ่งออกเป็นหลายสาขาวิชา อาทิ ทยุขฎีกฎหมายและหลักกฎหมาย การเมืองวิทยาและสังคมวิทยา นิติประวัติศาสตร์ กฎหมายแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายธุรกิจ กฎหมายแรงงานและความมั่นคงทางสังคม กฎหมายรัฐธรรมนูญ เศรษฐศาสตร์ กฎหมายปกครองและรัฐประศาสนศาสตร์ กฎหมายการคลัง กฎหมายมหาชนระหว่างประเทศ กฎหมายยุโรป ภาษาต่างประเทศ พลศึกษา สถาบันกฎหมายลิขสิทธิ์ ทรัพยากรินทางปัญญา และการแข่งขันทางการค้า สถาบันนิติประวัติศาสตร์ ศูนย์นิติประวัติศาสตร์ศึกษา ศูนย์กฎหมายการแพทย์ และศูนย์ศึกษากฎหมายเปรียบเทียบ

คณบดีคณะนิติศาสตร์

Prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc

คณบดีคณะนิติศาสตร์

ศาสตราจารย์ ดร. Kuklík เกิดเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๑๙๖๗ ณ กรุงปราก ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะนิติศาสตร์ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๐๑๔ สำหรับศาสตราจารย์ Kuklík มีความเชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ของกฎหมายแองโกล - อเมริกันและประวัติศาสตร์กฎหมายของสาธารณรัฐเชคโกสโลวาเกียเป็นอย่างดี โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ของการต่อต้านเชโกสโลวาเกียในช่วงสงครามโลกครั้งที่สองและประวัติศาสตร์คอมมิวนิสต์เชโกสโลวาเกีย นอกจากนี้ยังเป็นผู้บรรยายเกี่ยวกับประวัติศาสตร์กฎหมายและสถานะของประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกาและสอนหลักสูตรอื่น ๆ ในสาขาประวัติศาสตร์กฎหมายด้วย

ผลการศึกษาดูงาน ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒

คณะผู้ศึกษาดูงาน ได้เข้าศึกษาดูงาน ณ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ (Charles University) โดยได้รับการต้อนรับจาก ศาสตราจารย์ ดร. Jan Kuklík คณบดีคณะนิติศาสตร์ และรับฟังการบรรยายพิเศษโดยศาสตราจารย์ ดร. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร. Jan Kuklík คณบดีคณะนิติศาสตร์: ในนามของคณะนิติศาสตร์ ยินดีต้อนรับคณะผู้ศึกษาดูงานจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสู่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ คณะนิติศาสตร์ ถือเป็นหนึ่งในสี่คณะในช่วงก่อตั้งของมหาวิทยาลัย ปี ค.ศ. ๑๓๔๘ โดยพระเจ้าชาร์ลที่ ๔ ปัจจุบัน

คณะนิติศาสตร์ถือเป็นหนึ่งในคณะที่ใหญ่ที่สุดในมหาวิทยาลัย มีนักศึกษาทั้งสิ้นประมาณ ๓,๕๐๐ คน โดยมีนักศึกษาปริญญาเอกประมาณ ๖๐๐ คน และถือว่าเป็นหนึ่งในคณะนิติศาสตร์ที่ใหญ่ที่สุดและดีที่สุดในภาคพื้นยุโรปกลาง มีการจัดการเรียนการสอนในวิชากฎหมายที่หลากหลาย โดยที่ผ่านมาผู้สำเร็จการศึกษาจากคณะนิติศาสตร์ได้ประกอบ

อาชีพต่างๆ ทั้งผู้พิพากษา อัยการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และในภาคเอกชน รวมถึงในองค์กรระหว่างประเทศต่างๆ ด้วย

นอกจากนี้ยังมีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร ๕ ปี ซึ่งผู้ที่ประสงค์จะสอบเป็นผู้พิพากษาหรืออัยการ ก็จะต้องผ่านการศึกษาในหลักสูตรดังกล่าว และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วก็สามารถเลือกที่จะศึกษาในระดับปริญญาเอก หรือเลือกที่จะฝึกอบรมเพื่อเป็นผู้พิพากษา ซึ่งก่อนที่จะเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมดังกล่าว ก็จะต้องผ่านการทดสอบความรู้ทางวิชาชีพสำหรับผู้พิพากษาหรืออัยการเสียก่อน

สำหรับนักศึกษาของคณะ ปัจจุบันมีจำนวนนักศึกษาต่างชาติเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะนักศึกษาชาวสโลวาเกีย และประเทศอื่นๆ เนื่องจากขณะนี้มีการเปิดหลักสูตรภาคภาษาอังกฤษในระดับปริญญาเอก นอกจากนี้ยังมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาต่างชาติ โดยเฉพาะนักศึกษาของประเทศในสหภาพยุโรป หรือที่เรียกว่าโครงการ Erasmus และยังมีข้อตกลงและความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศหลายแห่งทั้งในสหรัฐอเมริกา ประเทศในเอเชีย และประเทศในแอฟริกาด้วย

ขณะนี้เรามีความพยายามเป็นอย่างมากที่จะสร้างให้คณะนิติศาสตร์ เป็นคณะที่ดีที่สุดของสาธารณรัฐเช็ก ก็หวังเป็นอย่างยิ่งว่าทุกท่านจะได้รับความรู้และประสบการณ์ที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชากฎหมายของสาธารณรัฐเช็ก และขอยินดีต้อนรับทุกท่านอีกครั้ง ขอขอบคุณครับ

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในนามของศาลรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ขอขอบคุณคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส สำหรับการต้อนรับอย่างอบอุ่น ถือเป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับคณะผู้ศึกษาดูงานในการเดินทางมาศึกษาดูงานที่คณะนิติศาสตร์ในวันนี้ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ ซึ่งวันนี้คณะฯ มีประเด็นที่ประสงค์จะศึกษาดูงานแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่ (๑) โครงสร้างของคณะนิติศาสตร์ (๒) การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญหรือประเด็นรัฐธรรมนูญ และ (๓) ความร่วมมือระหว่างคณะนิติศาสตร์ กับศาลรัฐธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ ดร. Ales Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: คณาจารย์ ท่านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญและคณะผู้ศึกษาดูงานจากศาลรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย ในวันนี้นิฉันได้รับมอบหมายให้บรรยายสรุปเกี่ยวกับระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเช็ก รวมถึงศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก ซึ่งทุกท่านได้ไปศึกษาดูงานกันมาแล้วที่เมืองเบอร์โนเมื่อวานนี้

สำหรับคำถามแรกเกี่ยวกับโครงสร้างของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์นั้น ทางท่านคณบดีก็ได้กล่าวรายละเอียดโดยสังเขปไปบ้างแล้ว ซึ่งผมจะขออนุญาตเพิ่มเติมข้อมูลเล็กน้อย คือ คณะนิติศาสตร์มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอกใน ๑๖ สาขาวิชา และ ๑ ศูนย์วิจัย และภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญถือเป็นหนึ่งในสาขาวิชาที่มีการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ รายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญยังถือเป็นรายวิชาบังคับ (Compulsory subject) สำหรับนักศึกษาของภาควิชา และเป็นรายวิชาเลือกให้กับนักศึกษาในภาควิชาอื่นด้วย โดยในการเรียนการสอนรายวิชาเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญจะเป็นการเรียนเกี่ยวกับระบบกฎหมายของรัฐ และมีการศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญกับประเทศอื่นๆ และในการทดสอบระดับชาติ (State examination) สำหรับนักศึกษากฎหมายในปีสุดท้าย จะมีการทดสอบความรู้เกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นหนึ่งในสาขาวิชาย่อยของกฎหมายมหาชนนอกเหนือจากกฎหมายปกครองและกฎหมายอาญาด้วย

อย่างไรก็ดี นอกจากการทดสอบในระดับชาติจะต้องทดสอบในรายวิชากฎหมายมหาชนแล้ว ผู้เข้ารับการสอบจะต้องทดสอบรายวิชาในกฎหมายเอกชน (Private law) ด้วย สำหรับการเรียนในรายวิชากฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น จะมีการสอนวิชาเฉพาะเกี่ยวกับระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญ การพัฒนาระบบระบบการเลือกตั้งขึ้นอยู่กับความสนใจของนักศึกษาที่ต้องการเรียนเฉพาะทาง ซึ่งทั้งหมดนี้ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของการทดสอบระดับชาติเช่นกัน

สำหรับภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ มีคณาจารย์ทั้งสิ้น ๑๕ คน ทำหน้าที่สอนนักศึกษาในภาควิชา นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับคณาจารย์ในภาควิชาอื่นในการจัดการเรียนการสอนในประเด็นเกี่ยวกับกฎหมายกับการเปลี่ยนแปลงของโลกด้วย และในตอนนี้องค์ภาควิชาได้จัดพิมพ์หนังสือวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายรัฐธรรมนูญเนื่องในโอกาสครบรอบ ๙๐ ปีของการจัดตั้งคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ชาร์ลส์ด้วย และในช่วงปลายปีที่จะถึงนี้จะมีการจัดงานสัมมนาทางวิชาการ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๓๐ ปี ของการพัฒนาระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญของสาธารณรัฐเช็ก ภายหลังจากการล่มสลายของระบอบคอมมิวนิสต์ รวมถึงประเด็นของการพัฒนากฎหมายเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก และการวิเคราะห์กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ในภาคพื้นทวีปยุโรปด้วย

สำหรับการสร้างความร่วมมือระหว่างคณะนิติศาสตร์กับหน่วยงานอื่นๆ นั้น คณะนิติศาสตร์ได้มีการสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านของสาธารณรัฐเช็ก และกำลังวางแผนที่จะสร้างความร่วมมือกับประเทศอื่นๆ ในทวีปเอเชียด้วย และในโอกาสนี้ภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญมีความยินดีที่จะสร้างความร่วมมือทางวิชาการกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งในแง่ความร่วมมือทางวิชาการในเชิงแนวคิดและทฤษฎี และในเชิงปฏิบัติหลังจากนี้ ผมจะขออนุญาตบรรยายสรุปเกี่ยวกับระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก รวมถึงคดีรัฐธรรมนูญที่น่าสนใจต่อไป

ในประเด็นแรก รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑ มกราคม ค.ศ. ๑๙๙๓ พร้อมกับกับการแยกตัวเป็นรัฐอิสระของสาธารณรัฐเช็ก จากเดิมที่เป็นสหพันธรัฐเช็กโกสโลวาเกีย

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ขอเรียนสอบถามบางประเด็นเกี่ยวกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก ว่าก่อนหน้าการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๙๓ ก่อนหน้านี้อีกศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเช็กโกสโลวาเกียเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์ ดร. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: ในช่วงที่ยังเป็นสหพันธรัฐเช็กโกสโลวาเกียก็มีศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐ

เช่นกัน แต่ก็ปฏิบัติหน้าที่ได้เพียง ๑ ปีเท่านั้น เนื่องจากมีการล่มสลายของสหพันธรัฐเช็กโกสโลวาเกียและมีการแบ่งแยกประเทศออกเป็นสาธารณรัฐเช็กและมีการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญขึ้นใหม่อีกครั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก โดยเริ่มปฏิบัติหน้าที่เมื่อเดือนกรกฎาคม ๑๙๙๓

ศาสตราจารย์ ดร. Jan Kuklík คณบดีคณะนิติศาสตร์: ขออนุญาตเพิ่มเติมข้อมูลครับ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กอาจกล่าวได้ว่าจัดตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. ๑๙๒๐ โดยจัดตั้งขึ้นบนพื้นฐานแนวคิดของ Hans Kelsen ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกันกับการจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย อย่างไรก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญในช่วงเวลาดังกล่าวไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และจากนั้นปี ค.ศ. ๑๙๘๘ ก็ได้มีการปรับปรุงอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจะเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กมีประวัติศาสตร์ที่ยาวนานพอสมควร

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: เมื่อเปรียบเทียบศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กกับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรีย ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปีเดียวกัน คือ ค.ศ. ๑๙๒๐ ศาลรัฐธรรมนูญที่ใดเกิดขึ้นก่อน

ศาสตราจารย์ ดร. Jan Kuklík คณบดีคณะนิติศาสตร์: ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐออสเตรียจัดตั้งขึ้นก่อนเพียงไม่กี่เดือนครับ

ศาสตราจารย์ ดร. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: อาจกล่าวได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญในช่วงสหพันธรัฐเช็กโกสโลวาเกียปฏิบัติหน้าที่ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากมีอำนาจหน้าที่ที่จำกัด และในช่วงปี ค.ศ. ๑๙๓๐ - ๑๙๓๘ ศาลรัฐธรรมนูญก็ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ จึงทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนาระบบกฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศ

รัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับระบบกฎหมายของประเทศ ระเบียบทางรัฐธรรมนูญสำหรับใช้เป็นแนวทางในการปกครองประเทศ มีการให้การรับรองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน หลักนิติธรรม รวมถึงระบบการตรวจสอบและถ่วงดุลของอำนาจอภิปไตย

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรตามรัฐธรรมนูญในระบบสาธารณรัฐนั้น มีลักษณะตามหลักการแบ่งแยกอำนาจ โดยอำนาจในทางนิติบัญญัตินั้นเป็นของสภาผู้แทนราษฎร (Chamber of deputies) ส่วนอำนาจในการบริหารเป็นของประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐซึ่งมีอำนาจแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีโดย

ความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้คณะรัฐมนตรีต้อง รับผิดชอบ ต่อสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งสภาฯ สามารถที่จะลงมติไว้วางใจหรือไม่ไว้วางใจต่อคณะรัฐมนตรีได้ ทั้งนี้ ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และมีอำนาจอิสระในการบริหารประเทศ

ขณะที่ศาลรัฐธรรมนูญเป็นองค์กรที่มีความเข้มแข็งทำหน้าที่ในการตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ขอให้ท่านวิทยากรอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักนิติธรรม (Rule of Law) ในรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็ก

ศาสตราจารย์ ดร. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: ในการวินิจฉัยคดีของศาลรัฐธรรมนูญนั้นได้มีการตีความหลักนิติธรรมที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องจะเป็นลักษณะของการที่หน่วยงานของรัฐร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐสอดคล้องกับหลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ และกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนหรือไม่

สำหรับศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กนั้น ประกอบด้วยคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑๕ คน แต่งตั้งโดยประธานาธิบดีโดยความเห็นชอบด้วยเสียงข้างมากของวุฒิสภา มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๑๐ ปี และเมื่อครบวาระก็สามารถแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้อีก นอกจากนี้ผู้ที่มีคุณสมบัติที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจะต้องเป็นชาวเช็กที่ไม่มีประวัติอาชญากรรม

อายุไม่น้อยกว่า ๔๐ ปี และมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ทางด้านกฎหมายมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี

ในด้านการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ จะกระทำในหลายรูปแบบ ได้แก่ โดยองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenary session) โดยองค์คณะเล็ก (Senate) แต่ละองค์คณะมีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คนซึ่งไม่รวมประธานศาลรัฐธรรมนูญและรองประธานศาลรัฐธรรมนูญ และตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคนจะสามารถแต่งตั้งบุคคลที่มีคุณวุฒิทางกฎหมายเป็นผู้ช่วยปฏิบัติงานได้

สำหรับอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญแบ่งได้เป็น ๓ ประเภท โดยประการแรก คือ การพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย หรือ การควบคุมแบบนามธรรม (Abstract norm control) ซึ่งมีการวินิจฉัยคำร้องประเภทนี้ประมาณ ๓๐ คำร้องต่อปี โดยในการพิจารณาจะกระทำโดยองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๑๕ คน ส่วนวัตถุประสงค์ ได้แก่ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย (Act) กฎ (Legal regulation) และสนธิสัญญาระหว่างประเทศ (International treaty)

ในการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของรัฐบัญญัติ อาจเป็นการพิจารณาวินิจฉัยกฎหมายทั้งฉบับ หรือแค่บางส่วนบางมาตรา ส่วนกรณีของสนธิสัญญาระหว่างประเทศนั้น หากเห็นว่าไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญก็จะไม่สามารถมีผลใช้บังคับได้

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: สำหรับกระบวนการสรรหาตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดีและต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภานั้น อยากทราบว่ามีการที่วุฒิสภาไม่ให้การรับรองบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาสตราจารย์ ดร. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: ขอเรียนว่าในทางปฏิบัตินั้นอาจมีความแตกต่างไปจากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญจะกำหนดให้ประธานาธิบดีมีอำนาจแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อก็จะต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วย ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมาก็มีหลายครั้งที่วุฒิสภาไม่ให้ความ

เห็นชอบบุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อ
เป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม
ก็ตีในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่าง
ประธานาธิบดีและวุฒิสภานั้นก็ไม่ได้
เป็นลักษณะที่ดีเสมอไป เนื่องจาก
ต่างฝ่ายก็ต่างมาจากการเลือกตั้งของ
ประชาชน

สำหรับการพิจารณาคดีโดยองค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (Plenary session) นั้นจะกระทำโดยเสียงข้างมาก ในขณะที่การพิจารณาโดยองค์คณะเล็ก (Senate) ที่ประกอบด้วย ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ๓ คนนั้น ก็ใช้หลักเสียงข้างมาก เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ ศาลรัฐธรรมนูญยังมีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยคดี บางประเภท เช่น การพิจารณาคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญ (Constitutional complaint) ของปัจเจกบุคคลหรือนิติบุคคลที่ยื่นคัดค้านคำตัดสินของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งคำร้องดังกล่าวที่ยื่นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาจะมีประมาณ ๔,๐๐๐ คำร้องต่อปี นอกจากนี้ยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพรรคการเมืองยังสามารถยื่นคำร้องทุกข์ทางรัฐธรรมนูญมายังศาลรัฐธรรมนูญได้ด้วย อย่างไรก็ตาม มีแนวโน้มที่จะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์คณะในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ โดยอาจมีการแก้ไขเพิ่มเติมให้มีองค์คณะ ๗ คน ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยคดีบางประเภท รวมถึงให้มีการแต่งตั้งองค์คณะที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านขึ้นมาทำหน้าที่วินิจฉัยคดีที่จำเป็นต้องอาศัยความเชี่ยวชาญเฉพาะทางด้วย

ดร. Ondřej Preuss เลขาธิการภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: ในโอกาสนี้ จะขออนุญาตนำเสนอคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญซึ่งโดยความคิดเห็นส่วนตัวแล้ว เห็นว่าเป็นคำวินิจฉัยที่น่าสนใจและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

คำวินิจฉัยแรกเป็นคำวินิจฉัยเมื่อปี ค.ศ. ๒๐๐๑ โดยเป็นคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือที่เรียกว่า the Great election decision หรือ the Great election case โดยขอล่วงถึงรัฐสภาของสาธารณรัฐเช็กก่อนว่าประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร

(House of deputies) และวุฒิสภา (Senate) ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้สมาชิกของแต่ละสภามีที่มาจากการระบบการเลือกตั้งที่แตกต่างกัน กล่าวคือ วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้งแบบเสียงข้างมาก (Majority system) ขณะที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional system)

ย้อนกลับเมื่อประมาณ ๒๐ ปีที่ผ่านมา มีพรรคการเมืองหลัก ๒ พรรคร่วมมือกันเพื่อที่จะเสนอร่างกฎหมายเพื่อให้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งต่อมากฎหมายดังกล่าวได้มีผลใช้บังคับและส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงเขตการเลือกตั้งด้วย ซึ่งระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่นั้นเป็นระบบที่เอื้อต่อพรรคการเมืองขนาดใหญ่ในการชนะการเลือกตั้งและสามารถจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้

ต่อมาประธานาธิบดีในขณะนั้นได้ตัดสินใจที่จะยกเลิกระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ดังกล่าว จึงได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยว่าระบบการเลือกตั้งดังกล่าวได้ทำลายหลักการเดิมของการเลือกตั้งแบบสัดส่วนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งคำวินิจฉัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของศาลรัฐธรรมนูญในฐานะที่เป็นผู้พิทักษ์ระบบรัฐธรรมนูญ (Guardian of the Constitutional system)

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ศาลรัฐธรรมนูญมีเหตุผลอย่างไรในคำวินิจฉัยดังกล่าว

ดร. Ondřej Preuss เลขาธิการภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: ศาลรัฐธรรมนูญให้เหตุผลว่า รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ผู้แทนราษฎรจะต้องอยู่บนพื้นฐานของการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (Proportional system) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งดังกล่าวทำให้เกิดระบบการเลือกตั้งใหม่ที่เอื้อต่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งซึ่งไม่ใช่ระบบการเลือกตั้งทั้งแบบเสียงข้างมาก

(Majoritarian system) และแบบสัดส่วน ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงเห็นว่าต้องปกป้องระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ จึงวินิจฉัยยกเลิกระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ดังกล่าว อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญนี้ ได้สร้างความประหลาดใจให้แก่กักการเมืองเป็นอย่างมาก เพราะระบบการเลือกตั้งรูปแบบใหม่ดังกล่าวถือว่าการเปลี่ยนแปลงระบบการเลือกตั้งของสาธารณรัฐเช็กทั้งระบบ

สำหรับคำวินิจฉัยที่สำคัญเรื่องที่สอง คือ คำวินิจฉัยคดีเมลซาร์ก ซึ่งเป็นนามสกุลของสมาชิกรัฐสภาท่านหนึ่งเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา โดยในขณะนั้นเกิดวิกฤติการณ์ทางการเมืองที่รุนแรงในรัฐสภา เนื่องจากมีพรรคการเมืองหลักพรรคหนึ่งในสภาผู้แทนราษฎรต้องการที่จะลดวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยการออกเป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ (Constitutional Act) ทั้งนี้ นายเมลซาร์กเห็นว่า การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวเป็นการลดอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสภาและอาจจะทำให้เขาไม่ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสมัยหน้า จึงทำให้เขาต้องทรมานต่อมติของพรรค โดยการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อให้คุ้มครองความเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของตนเองอันเนื่องมาจากได้รับผลกระทบจากการบังคับใช้กฎหมายที่ปรับลดวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

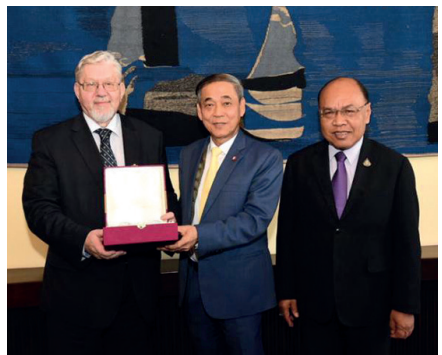
ต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยยกเลิกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ซึ่งกฎหมายดังกล่าวมิได้เป็นกฎหมายระดับบัญญัติทั่วไป แต่เป็นกฎหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญ และสำหรับเหตุผลของศาลรัฐธรรมนูญในการวินิจฉัยคดีนี้ก็มิได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานเฉพาะสิทธิของผู้ร้องแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาศัยพื้นฐานที่ว่า ศาลรัฐธรรมนูญถือเป็น “ศาลของรัฐธรรมนูญ” (the Court of the Constitution) ซึ่งเป็นแนวคิดเดียวกันกับศาลในหลายๆ ประเทศ อาทิ ในอินเดียหรือในประเทศอื่นๆ ในเอเชีย รวมถึงแนวคิดของ Hans Kelsen ที่เห็นว่ารัฐสภาไม่มีอำนาจที่จะแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ (Material core of the Constitution) และยังคงคล้องกับบรรทัดฐานคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ทั้งนี้ คำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงอำนาจหน้าที่ใหม่ of ศาลรัฐธรรมนูญ
แห่งสาธารณรัฐเช็ก

คำวินิจฉัยที่สำคัญเรื่องสุดท้ายที่จะกล่าวถึงคือคดีที่เรียกว่า “Slovak pension” ซึ่งเป็นคดีที่เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ๕ ปีที่ผ่านมา โดยลูกจ้างชาวเช็กได้ร้อง
ต่อรัฐให้เพิ่มอัตราเงินบำนาญให้แก่พวกเขาเนื่องจากพวกเขาปฏิบัติงานในประเทศ
มาตลอดชีวิตการทำงาน แต่กระนั้นบริษัทนายจ้างของพวกเขาเป็นบริษัทสัญชาติ
สโลวาเกีย ซึ่งภายหลังจากที่มีการแบ่งแยกประเทศออกเป็นสาธารณรัฐเช็กและ
สาธารณรัฐสโลวาเกียแล้ว ปรากฏว่า ลูกจ้างชาวเช็กที่ยังคงทำงานอยู่ในบริษัท
สัญชาติสโลวาเกียยังคงได้รับเงินบำนาญตามระบบสโลวาเกียซึ่งเป็นอัตราที่น้อย
กว่าเงินบำนาญในระบบเช็ก ดังนั้น พวกเขาจึงเห็นว่าไม่เป็นธรรมและได้ร้องต่อ
รัฐเพื่อขอเพิ่มอัตราเงินบำนาญดังกล่าว

คดีนี้ค่อนข้างมีความซับซ้อนอันเนื่องมาจากเป็นประเทศสมาชิกในสหภาพ
ยุโรป กล่าวคือ หากรัฐตัดสินใจขึ้นอัตราเงินบำนาญให้แก่พลเมืองชาวเช็กแล้ว
ก็จะเป็นต้องปรับขึ้นอัตราเงินบำนาญให้แก่ลูกจ้างของประเทศอื่นๆ ที่ทำงานอยู่ใน
สาธารณรัฐเช็กด้วย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งความ
แตกต่างกันทางเชื้อชาติในสหภาพยุโรป

ในท้ายที่สุด คดีนี้ได้รับการตัดสินโดยศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป
(European Court of Justice) โดยเห็นว่า สาธารณรัฐเช็กไม่สามารถที่จะขึ้นอัตรา
เงินบำนาญให้แก่พลเมืองชาวเช็ก โดยปราศจากการชดเชยให้แก่ลูกจ้างซึ่งเป็นเชื้อชาติ
อื่นที่ทำงานอยู่ในสาธารณรัฐเช็กได้
โดยต่อมาศาลรัฐธรรมนูญได้มีปฎิกริยา
ต่อคำตัดสินดังกล่าว ซึ่งถือว่าเป็นครั้ง
แรกในประวัติศาสตร์สหภาพยุโรปที่
ศาลรัฐธรรมนูญของประเทศสมาชิกมี
ปฎิกริยาต่อคำตัดสินขององค์กรศาล
ในระดับภูมิภาค ทั้งนี้ ศาลรัฐธรรมนูญ
เห็นว่า ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป

ไม่มีอำนาจในการวินิจฉัยคดีนี้ รวมถึงกฎหมายภายในของสาธารณรัฐเช็กก็มีสถานะที่สูงกว่ากฎหมายของสหภาพยุโรป

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ: คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป (the European Court of Human Rights) มีผลผูกพันสาธารณรัฐเช็กหรือไม่เพียงใด

ดร. Ondřej Preuss เลขาธิการภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ: ในสหภาพยุโรปมีองค์กรศาลที่สำคัญ คือ ศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป (European Court of Justice) และศาลสิทธิมนุษยชนแห่งสหภาพยุโรป (European Court of Human Rights) แต่กรณีที่ผมได้กล่าวถึงไปนั้นเป็นกรณีคำตัดสินของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป ซึ่งถือว่าเป็นศาลสูงสุดในภูมิภาค โดยคำพิพากษาของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรปถือว่ามีผลผูกพันประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปทุกประเทศ แต่คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความย้อนแย้งของหลักการดังกล่าว กล่าวคือ ภายหลังจากที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยแล้ว รัฐบาลของสาธารณรัฐเช็กก็มีนโยบายที่จะขึ้นอัตราเงินบำนาญให้แก่พลเมืองชาวเช็ก แต่ทว่าในช่วงเวลาดังกล่าวอัตราเงินบำนาญของพลเมืองชาวสโลวาเกียมีอัตราที่สูงกว่าของสาธารณรัฐเช็กพอดี ดังนั้น รัฐบาลของสาธารณรัฐเช็กจึงไม่ได้ขึ้นอัตราเงินบำนาญ

อย่างไรก็ตาม คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญได้สะท้อนให้เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมิได้ให้ความสำคัญกับคำตัดสินของศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป แต่ให้ความสำคัญกับเขตอำนาจของศาลมากกว่า สิ่งที่เกิดขึ้นจึงเป็นเสมือนการต่อสู้ระหว่างศาลรัฐธรรมนูญกับศาลยุติธรรมแห่งสหภาพยุโรป ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพโดยมิได้เกรงกลัวต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตูลาการศาลรัฐธรรมนูญ: เนื่องจากตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐเช็กสามารถแต่งตั้งที่ปรึกษาเพื่อให้คำปรึกษาหรือความเห็นในการวินิจฉัยคดีแก่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ จึงอยากทราบว่า

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ มีบุคลากรที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นที่ปรึกษาประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่

ศาสตราจารย์ ดร. Aleš Gerloch หัวหน้าภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ:
ตามที่ได้กล่าวไปแล้วว่า ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถแต่งตั้งผู้ช่วยประจำตุลาการศาลรัฐธรรมนูญได้ ๓ คน โดยจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ทางกฎหมายและในทางปฏิบัตินั้น ศาลรัฐธรรมนูญก็มีความร่วมมือกับทางคณะนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ด้วย ซึ่งทำให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญสามารถร้องขอความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญหรือคณาจารย์ของคณะนิติศาสตร์ได้

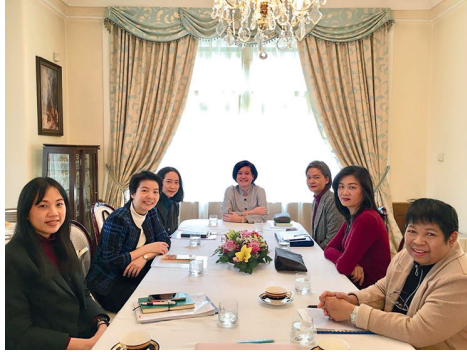

นอกจากนี้ สำหรับผมเองก็ทำหน้าที่เป็นทนายความ ซึ่งมักมีส่วนร่วมในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ ในคดีเกี่ยวกับการพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายทั้งในแบบนามธรรมและรูปธรรม และศาลรัฐธรรมนูญมักขอความเห็นจากผมในฐานะที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายและในฐานะทนายความด้วย และสำหรับบุคลากรของคณะนิติศาสตร์ก็มีหลายท่านที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งหนึ่งในนั้นก็เป็นครณาจารย์ของภาควิชากฎหมายรัฐธรรมนูญ

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในนามของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ผมต้องขอขอบคุณท่านคณบดี คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ของคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชาร์ลส์เป็นอย่างยิ่งที่ได้ให้การต้อนรับคณะศึกษาดูงานเป็นอย่างดี

มหาวิทยาลัยชาร์ลส์ ถือเป็นหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและเก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งในยุโรป รวมถึงคณะนิติศาสตร์ก็เป็นคณะที่มีชื่อเสียงทางด้านการศึกษาและงานวิชาการ ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้มีโอกาสสร้างความร่วมมือทางวิชาการในรูปแบบของการจัดสัมมนาทางวิชาการ

การแลกเปลี่ยนวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ และการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติงาน
ในอนาคตต่อไป ขอขอบคุณครับ.

สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก

ทำเนียบข้าราชการ

๑. นางอูร์ริชต์ เจริญโต	เอกอัครราชทูต
๒. นางสาวณัฐนิภา บุรุษพัฒน์	อัครราชทูตที่ปรึกษา
๓. นางสาวศุภรดา เพ็งศรีทอง	ที่ปรึกษา
๔. นางสาวคณางค์ อัมระนันท์	ที่ปรึกษา
๕. นางสาวมณฑา บุษาบุดร	เลขานุการโท

เวลาทำการ

วันจันทร์ – วันศุกร์ (ยกเว้นวันหยุดสถานเอกอัครราชทูต)

ช่วงเช้า: ๐๙.๐๐ – ๑๒.๐๐ น.

ช่วงบ่าย: ๑๔.๐๐ – ๑๗.๐๐ น.

รายละเอียดติดต่อ

ที่อยู่: Romaina Rollanda 3/481, Prague 6 Bubeneč 16000

หมายเลขโทรศัพท์: (๔๒๐) ๒๒๐ ๕๗๐ ๐๕๕, (๔๒๐) ๒๒๐ ๕๗๑ ๔๓๕

หมายเลขโทรสาร: (๔๒๐) ๒๒๐ ๕๗๐ ๐๔๙

อีเมล : info@thaiembassy.cz, thai@thaiembassy.cz

เว็บไซต์ : www.thaiembassy.cz

การเข้าเยี่ยมชมการวะ
นางอูร์ริชต์ เจริญโต เอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก
ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต และรับฟังการบรรยายสรุป
วันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๖๒

คณะผู้ศึกษาดูงานได้เข้าเยี่ยมชมการวะ นางอูร์ริชต์ เจริญโต เอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก ณ ทำเนียบเอกอัครราชทูต และรับฟังการบรรยายสรุปเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ สภาพสังคมของสาธารณรัฐเช็ก สรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

นางอูร์ริชต์ เจริญโต เอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก: สาธารณรัฐเช็กถือเป็นประเทศในยุโรปกลาง มีพื้นที่ประมาณ ๘๘,๐๐๐ ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ ๑๑ ล้านคน ลักษณะทางภูมิศาสตร์เป็นประเทศที่ไม่ติดทะเล มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) คิดเป็นประมาณ ๓ เท่าของประเทศไทย ประชากรมีรายได้เฉลี่ยประมาณปีละ ๑๘,๐๐๐ เหรียญสหรัฐ

สำหรับเศรษฐกิจนั้น ในฐานะประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป สาธารณรัฐเช็กมีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจกับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เนื่องจากได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์ผู้ลี้ภัย ทำให้การดำเนินนโยบายต่างประเทศในขณะนี้จะเน้นปิดกั้นผู้อพยพเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก รวมถึงให้ความสำคัญกับประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป ในส่วน

ของภาคอุตสาหกรรมจะเน้นอุตสาหกรรม
การผลิตอาวุธเป็นหลัก แต่ประสบปัญหา
ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ จึงมีความ
สนใจที่จะไปลงทุนในกลุ่มประเทศอาเซียน
โดยเน้นกลุ่มประเทศ CLMV เพื่อใช้เป็น
ฐานการผลิตของอุตสาหกรรมอาวุธ

ในด้านการศึกษา มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสาธารณรัฐเช็ก
ถือว่ามีความมาตรฐานสูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศในสหภาพยุโรป ปัจจุบันมีนักเรียน
ไทยเดินทางมาศึกษาต่อประมาณ ๒๐ - ๓๐ คน โดยสาขาวิชาที่มีชื่อเสียง คือ ด้าน
การแพทย์ และมีค่าธรรมเนียมการศึกษาเฉลี่ยปีละประมาณ ๕๐๐,๐๐๐ บาท

สำหรับความสัมพันธ์กับประเทศไทยนั้น สาธารณรัฐเช็กถือเป็นประเทศ
ลำดับต้นๆ ที่ติดต่อกับประเทศไทยภายหลังจากที่มีเหตุการณ์รัฐประหารเมื่อ
ปี พ.ศ. ๒๕๕๗ โดยในส่วนของสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก ก็ได้มีความ

พยายามในการปรับปรุงภาพลักษณ์ของ
สาธารณรัฐเช็กในสายตาคนไทย เพื่อนำ
ไปสู่การเปลี่ยนแปลงในด้านการลงทุน
ซึ่งจะมุ่งเน้นการเชิญชวนให้ไปลงทุนใน
ประเทศไทย นอกจากนี้ในปัจจุบันมีคนไทย
ที่พำนักอยู่ในสาธารณรัฐเช็กประมาณ
๘๐๐ คน

อย่างไรก็ดี เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้แก่เจ้าหน้าที่สถานเอกอัครราชทูตฯ
จึงอยากทราบว่าจากการศึกษาดูงานของคณะฯ เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่าง
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐเช็กแล้ว มีความเหมือนกัน
หรือแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ดร. ปัญญา อุดชาชน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ: ในการจัดตั้ง
ศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้มีการศึกษาเปรียบเทียบแนวคิดเกี่ยวกับ
องค์กรวินิจัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหลายรูปแบบและพยายามแสวงหารูป

แบบที่เหมาะสมกับประเทศไทย ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น มีต้นแบบมาจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักสากล ศาลรัฐธรรมนูญไทยได้มีการศึกษาเพิ่มเติมและสร้างความร่วมมือกับศาลรัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ทั่วโลก ในลักษณะของการลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ซึ่งมีผลทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความร่วมมือทางวิชาการทั้งในด้านของการแลกเปลี่ยนบุคลากร การแลกเปลี่ยนคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญ อันนำมาซึ่งประโยชน์ในการศึกษาเปรียบเทียบเป็นอย่างมาก

นอกจากศาลรัฐธรรมนูญไทยจะสร้างความร่วมมือในระดับองค์กรศาลด้วยกันแล้ว ก็ยังมีการสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในต่างประเทศด้วย

เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการ รวมถึงการเชิญคณาจารย์จากคณะนิติศาสตร์ไปเป็นวิทยากรบรรยายให้ความรู้ให้แก่บุคลากรของศาลรัฐธรรมนูญด้วย

จากการศึกษาดูงานที่ผ่านมา ศาลรัฐธรรมนูญไทยก็ได้นำเอาหลายสิ่งไปปรับใช้ในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญเช่นกัน อาทิ การนำแนวคิดจากศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในเรื่องกรอบระยะเวลาในการบริหารจัดการคดี และการแต่งตั้งคณะผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญแบบเต็มเวลา (Full-time staffs) มาปรับใช้กับศาลรัฐธรรมนูญไทย หรือกรณีของสาธารณรัฐเช็กก็ได้มีเรียนรู้เกี่ยวกับแนวทางการยื่นคำร้องของประชาชนต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะในกรณีที่ประชาชนไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลก็สามารถยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ ซึ่งในประเด็นนี้เขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญไทยยังไม่ครอบคลุมในประเด็นนี้

ในนามของศาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ต้องขอขอบคุณสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงปราก ที่ให้การต้อนรับคณะศึกษาดูงานเป็นอย่างดี ขอขอบคุณครับ

ภาคผนวก

คำสั่งสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๔๓ /๒๕๖๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินโครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย
ณ สาธารณรัฐอังกฤษ และสาธารณรัฐเช็ก

ด้วยสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญได้จัดทำโครงการบูรณาการองค์ความรู้ในระดับเครือข่าย เพื่อให้คณะกรรมการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้บริหาร และข้าราชการได้มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกันระหว่างบุคลากรของศาลรัฐธรรมนูญไทยและศาลรัฐธรรมนูญต่างประเทศ พร้อมทั้งศึกษาแนวทางในการพัฒนาองค์กรที่เหมาะสมนำมาพัฒนาองค์กรศาลรัฐธรรมนูญ

เพื่อให้การดำเนินโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ จึงแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินโครงการดังกล่าว โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ของคณะทำงานด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. คณะทำงานด้านวิชาการ

(๑) นายบุญเสริม นาคสาร
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร	ประธานคณะทำงาน
(๒) นางสาวอัญชราพร พรหมกตา
ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา	คณะทำงาน
(๓) นายนิติกร จิริฐิติกาลกิจ
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกลุ่มงานวิจัยและพัฒนารัฐธรรมนูญ	คณะทำงาน
(๔) นายก้องเกียรติ สุระกา
นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ	คณะทำงาน
(๕) นายบรรชา รุ่งแก้ว
นิติกรชำนาญการ	คณะทำงาน
(๖) นางศุจิพร เกียรติวิวัฒน์
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ	คณะทำงานและเลขานุการ
(๗) นางสาวจิตชนก เทพสุนทร
นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- (๑) ติดตามประสานการศึกษาดูงาน กำหนดประเด็น หัวข้อการศึกษาดูงานในต่างประเทศ และสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการแก่คณะกรรมการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้บริหารสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
- (๒) จัดทำเอกสารรายงานการศึกษาดูงานและเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องใน การศึกษาดูงานต่างประเทศ

- (๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

/๒. คณะทำงาน ...

- ๒ -

๒. คณะทำงานด้านบริหารจัดการ

(๑) นางพรทิมล นิลหจันท์
ผู้อำนวยการสำนักประธานศาลรัฐธรรมนูญ	ประธานคณะทำงาน
(๒) นางพิจิกานต์ สวัสดิวงศ์
ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ	คณะทำงาน
(๓) นางสาวทักษณภร ลิกษะไชย
ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารทรัพยากรมนุษย์ ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบายและยุทธศาสตร์	คณะทำงาน
(๔) นางสาวพิมพ์ภัส รุ่งวีระกาญจน์
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ	คณะทำงาน
(๕) นางสาวอริสา ลิมปพนาทอง
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ	คณะทำงาน
(๖) นายสุเมธ สุระเสียง
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ	คณะทำงาน
(๗) นายพีรวิชฎ์ ธนภักดิ์มนตรี
เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ	คณะทำงานและเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

- (๑) บริหารจัดการโครงการ
- (๒) สนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ
- (๓) ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตามที่เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญมอบหมาย

๓. คณะทำงานด้านรวบรวมและบันทึกเหตุการณ์

(๑) นางสาวสิริยา หอมสุวรรณ
ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง	ประธานคณะทำงาน
(๒) นางสุพิชฌาย์ จุฬฉิมบก
ผู้อำนวยการกลุ่มงานผู้เชี่ยวชาญ ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหารทรัพยากรมนุษย์	คณะทำงาน
(๓) นางสาวมาลินี อีระวรกุล
ผู้อำนวยการกลุ่มงานประชาสัมพันธ์	คณะทำงาน

/(๔) นางสาวเมตตาวรรณ ...

รายชื่อคณะศึกษาดูงาน

๑. นายวรวิทย์ กังศศิเทียม	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ (หัวหน้าคณะ)
๒. ดร. ปัญญา อุดชาชน	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
๓. ดร. เขวณะ ไตรมาศ	เลขาธิการสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
๔. นายบุญเสริม นาคสาร	ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหาร
๕. นางพรพิมล นิลทจันทร์	ผู้อำนวยการสำนักประธาน
ศาลรัฐธรรมนูญ
๖. นางสาวอัจฉราพร พรหมกตา	ผู้อำนวยการสถาบันรัฐธรรมนูญศึกษา
๗. นางสาวสิริยา หอมสุวรรณ	ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง
๘. นางพจิกานต์ สวัสดิวงศ์	ผู้อำนวยการวิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
๙. นางสาวทักษณภร ลิกชะไชย	ผู้อำนวยการกลุ่มงานบริหาร
ทรัพยากรมนุษย์ปฏิบัติหน้าที่
ผู้อำนวยการกลุ่มงานนโยบาย
และยุทธศาสตร์
๑๐. นางสุพิชฌาย์ จุฬจัมบัก	ผู้อำนวยการกลุ่มงานผู้เชี่ยวชาญ
ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการกลุ่มงาน
บริหารทรัพยากรมนุษย์
๑๑. นางสาวมาลินี ธีระวรกุล	ผู้อำนวยการกลุ่มงานประชาสัมพันธ์
๑๒. นางสาวพิมพ์รภัศ รุ่งวีระกาญจน์	เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
๑๓. นายชลอ อินน้อย	เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
๑๔. นางศุจิพร เกียรติวิวัฒน์	เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
๑๕. นางสาวเมตตารวรรณ พันธุ์ไชย	เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
๑๖. นายสุเมธ สุระเสียง	เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ
๑๗. นายพีรวิษณุ ธนภฤตย์มนตรี	เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ

๑๘. นางสาวอริสา ลิมปพนาทอง

๑๙. นายบรรชา รุ่งแก้ว

๒๐. นายนิติกร จิรฐิติกาลกิจ

๒๑. นายก้องเกียรติ สุระกา

๒๒. ดร. ชิตชนก เทพสุนทร

เจ้าหน้าที่ศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นิติกรชำนาญการ

นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นักวิชาการศาลรัฐธรรมนูญชำนาญการ

นักวิชาการคอมพิวเตอร์ปฏิบัติการ
